

Sibbo kommuns läroplan för den grundläggande utbildningen 2016, allmän del

Utkast

25.11.2026

SIPOO
SIBBO

Innehåll

1 Sibbo kommuns läroplan 2016 ... 5
1.1 Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen ... 5
1.2 Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen ... 5
1.2.1 Uppgörandet av läroplanen i Sibbo ... 7
1.3 Utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen ... 7
1.3.1 Utvärdering och utveckling av läroplanen i Sibbo ... 8
1.4 Centrala beslut gällande undervisningen i Sibbo ... 8
1.4.1 Övergången från en skola till en annan och samarbete vid övergångsskeden i Sibbo ... 8
1.4.2 Handledningsplan för elevhandledningen i Sibbo ... 11
1.4.3 Timfördelningen i Sibbo kommun ... 13
2 Den grundläggande utbildningen som grund för allmänbildning ... 15
2.1 Förpliktelser som styr undervisningen ... 15
2.1.1 Förpliktelser som styr undervisningen i Sibbo ... 16
2.2 Värdegrunden för den grundläggande utbildningen ... 16
2.2.1 Värdegrunden i Sibbo kommuns utbildningsväsende ... 18
2.3 Synen på lärande ... 19
2.3.1 Synen på lärande i Sibbo ... 20
3 Den grundläggande utbildningens uppdrag och allmänna mål ... 20
3.1 Den grundläggande utbildningens uppdrag ... 20
3.2 Nationella mål för undervisning och fostran ... 21
3.2.1 Målen för undervisningen och fostran i Sibbo ... 22
3.3 Mångsidig kompetens som mål ... 23
3.3.1 Mångsidig kompetens - lärstigen i Sibbo ... 29
4 Verksamhetskulturen i en enhetlig grundläggande utbildning ... 29
4.1 Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den ... 29
4.2 Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen ... 30
4.2.1 Skolans verksamhetskultur i Sibbo ... 34
4.2.2 Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande i Sibbo ... 34
4.2.3 Främjande av en fysiskt aktiv livsstil i Sibbo ... 35
4.3 Lärmiljöer och arbetssätt ... 35
4.3.1 Tyngdpunkter angående lärmiljöer och arbetssätt i Sibbo ... 37

4.4 Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden....38
4.4.1 Mångvetenskapliga lärområden i Sibbo....40
5 Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande....41
5.1 Gemensamt ansvar för skoldagen....41
5.1.1 Främjande av skolengagemang och förebyggande av frånvaro....42
5.1.2 Att följa upp och meddela om frånvaro....44
5.1.3 Att ingripa vid frånvaro och utreda de bakomliggande orsakerna....45
5.2 Samarbete....49
5.2.1 Samarbetet i Sibbo kommun....51
5.3 Fostrande samtal och disciplinära åtgärder....53
5.3.1 Fostrande samtal och disciplinära åtgärder i Sibbo....55
5.4 Olika sätt att anordna undervisningen....55
5.4.1 Undervisning enligt verksamhetsområden....55
5.4.2 Flexibel grundläggande utbildning....63
5.4.3 Framskridande i studier enligt målhelheter....66
5.4.4 Undervisning i sammansatt klass....68
5.4.5 Fjärruppkoppling i undervisningen....68
5.4.6 Undervisning för elever som är patienter inom den specialiserade sjukvården och konsultativ sjukhusundervisningstjänst....69
5.4.7 Avvikande ordnande av grundläggande utbildning....70
5.4.8 Undervisning i särskilda situationer....72
5.4.9 Hemundervisning....72
5.5 Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran....73
5.5.1 Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran i Sibbo....75
6 Bedömning av elevens lärande och kunnande i den grundläggande utbildningen....76
6.1 Bedömningens syften i den grundläggande utbildningen....76
6.1.1 Formativ bedömning....77
6.1.2 Summativ bedömning....78
6.2 Allmänna principer för bedömningen....78
6.3 Bedömning av lärande och kunnande....83
6.4 Bedömning av arbete....84
6.5 Bedömning av uppförande....84
6.6 Studiegången i den grundläggande utbildningen....88

6.6.1 Studiegången enligt årskurs 88
6.6.2 Framskridande i studier enligt målhelheter 89
6.7 Gemensamma läroämnen och valfria ämnen som ska bedömas i slutet av läsåret 89
6.7.1 Bedömning av tillvalsämnen i Sibbo 90
6.8 Slutbedömning i den grundläggande utbildningen 90
6.8.1 Bildandet av slutvitsord i den grundläggande utbildningen 91
6.8.2 Slutbedömningen i gemensamma läroämnen 91
6.8.3 Slutbedömningen i gemensamma konst och färdighetsämnen 92
6.8.4 Slutbedömningen i valfria ämnen 92
6.8.5 Undervisning som betonar ett läroämne eller en särskild utbildningsuppgift och slutbedömning 92
6.8.6 Slutbedömningen av en elev som får elevspecifika stödåtgärder 93
6.9 Frånvaro och dess inverkan på bedömning 93
6.10 Ny bedömning och rättelse av bedömning 94
6.11 Betyg 94
6.11.1 Verbala omdömen och siffervitsord i betygen 94
6.11.2 Läsårsbetyg 95
6.11.3 Mellanbetyg 96
6.11.4 Skiljebetyg 97
6.11.5 Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen 97
6.11.6 Betygen som används i Sibbo 99
6.12 Särskild examen och betyg över studier som avlagts genom särskild examen 100
7 Stöd för lärande och skolgång 101
7.1 Elevens rätt till stöd för lärande och skolgång 102
7.2 Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande 103
7.3 Gruppspecifika stödformer – mål och anordnande 103
7.3.1 Allmän stödundervisning som ges av en lärare 104
7.3.2 Stödundervisning i undervisningsspråket som ges av en lärare 104
7.3.3 Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning 105
7.4 Elevspecifika stödåtgärder 106
7.4.1 Bedömning av behovet av elevspecifikt stöd 106
7.4.2 Plan för genomförande av elevspecifikt stöd 107
7.4.3 Beslut om stöd 108
7.5 Avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller från målen i läroplanen 111

7.6 Avvikande ikraftträdande samt övergångstid ..... **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

7.7 Undervisning för en elev som är patient inom den specialiserade sjukvården och konsultativ sjukhusundervisningstjänst 114

7.8 Kontinuerligt stöd i övergångsskeden, samarbete och smidig överföring av information 114

7.9 Anordnandet av stöd för lärande och skolgång i Sibbo 115

7.9.1 Tolknings- och biträdestjänster samt hjälpmedel i Sibbo 115

8 Elevvård 116

8.1 Elevvårdsplan för den grundläggande utbildningen i Sibbo kommun 117

9 Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur 125

9.1 Elever med invandrarbakgrund 126

9.2 Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur i Sibbo 126

10 Undervisning på två språk 127

10.1 Mål och utgångspunkter för undervisning på två språk 127

10.1.1 Omfattande undervisning på två språk 129

11 Valfrihet i den grundläggande utbildningen 131

11.1 Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen 131

11.2 Valfria ämnen 132

11.3 Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk 132

11.4 Utvärdering av de valfria ämnena 132

11.5 Undervisning av de valfria ämnena i Sibbo 133

1 Sibbo kommuns läroplan 2016

1.1 Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen

Styrsystemet för den grundläggande utbildningen ska garantera jämlikhet och kvalitet i utbildningen samt skapa goda förutsättningar för elevernas växande, utveckling och lärande. Styrsystemets normdel består av lagen och förordningen om grundläggande utbildning, statsrådets förordningar, grunderna för läroplanen samt den lokala läroplanen och läsårsplanerna som baserar sig på den. Syftet med revideringen av styrsystemet är att undervisningen bättre ska kunna ta hänsyn till förändringarna i omvärlden och att stärka skolans uppdrag att bygga en hållbar framtid.

Grunderna för läroplanen bygger på lagen och förordningen om grundläggande utbildning och på statsrådets förordning som fastställer målen och timfördelningen. Grunderna för läroplanen är en nationell föreskrift utfärdad av Utbildningsstyrelsen enligt vilken den lokala läroplanen görs upp. Syftet med grunderna för läroplanen är att stödja och styra undervisningen och skolarbetet samt främja en enhetlig grundläggande utbildning på lika villkor.

Den grundläggande utbildningen är en helhet som omfattar undervisning och fostran där målen och innehållet för olika delområden hör samman och bildar en grund för undervisningen och verksamhetskulturen. Därför innehåller grunderna för läroplanen utöver föreskrifter om mål och innehåll även text som belyser dessa. Grunderna för läroplanen innehåller också, till de delar det behövs, hänvisningar till den lagstiftning som grunderna baserar sig på.

Den lokala läroplanen är en viktig del av styrsystemet. Den beskriver och styr genomförandet av såväl nationella mål som mål och uppdrag som anses viktiga på lokal nivå. Den lokala läroplanen ger en gemensam grund och riktlinje för det dagliga skolarbetet. Den är ett strategiskt och pedagogiskt verktyg som styr utbildningsanordnarens verksamhet och skolornas arbete. Läroplanen förenar skolornas verksamhet med övrig lokal verksamhet som ordnas för att främja barnens och de ungas välbefinnande och lärande.

1.2 Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen

Utbildningsanordnaren ansvarar för att göra upp en lokal läroplan och utveckla den. I läroplanen bestäms om det fostrande arbetet, undervisningen, bedömningen av lärande och om hur stöd, handledning och elevvård, samarbete mellan hem och skola samt övrig verksamhet ska ordnas och förverkligas. Där kompletteras och prioriteras ur ett lokalt perspektiv de mål, riktlinjer och centrala innehåll samt övriga frågor som gäller undervisningen som fastställs i grunderna för läroplanen. Utbildningsanordnaren ska utarbeta läroplanen med beaktande av elevernas behov, lokala särdrag samt resultat från utvecklingsarbete och intern utvärdering.

Läroplanen ska främja en fortlöpande utveckling av undervisningens kvalitet och stärka utbildningens kontinuitet. Den ska skapa en god grund för övergången från förskoleundervisningen till den grundläggande

utbildningen och från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium. Läroplanen ska utarbetas med hänsyn till övriga lokala planer, såsom

- eventuell plan för småbarnspedagogik
- förskoleundervisningens läroplan
- eventuell plan för undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen
- eventuell plan för morgon- och eftermiddagsverksamheten
- välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen
- likabehandlingsplan enligt lagen om likabehandling
- eventuell plan för hållbar utveckling, kulturell fostran och övriga planer och beslut som utbildningsanordnaren fattat i synnerhet angående utbildning, barn, ungdomar och familjer.

Utbildningsanordnaren ska godkänna läroplanen separat för undervisning på svenska, finska eller samiska samt vid behov för undervisning på något annat språk. Utbildningsanordnaren kan utarbeta en gemensam lokal läroplan för alla sina skolor eller en plan som innehåller både utbildningsanordnarens gemensamma delar och delar som är gemensamma för flera skolor och/eller skolspecifika delar. Utbildningsanordnaren fattar själv beslut om hur läroplanen utarbetas. Utbildningsanordnare kan också komma överens om gränsöverskridande samarbete och gemensamma regionala riktlinjer för läroplanerna.

När läroplanen uppgörs beaktas att undervisningen kan vara huvudsakligen indelad i läroämnen eller förverkligas genom helhetsskapande undervisning. Om undervisningen är helhetsskapande kan också årskurshelheterna i läroplanen vara helhetsskapande.

Elevernas alla individuella planer ska utarbetas utgående från den gemensamma läroplanen. I läsårsplanen ska preciseras hur läroplanen kommer att genomföras i den enskilda skolan under läsåret. Förordningen om grundläggande utbildning förpliktar utbildningsanordnaren att informera eleverna och deras vårdnadshavare om centrala frågor som fastställs i läsårsplanen.

Samarbete kring läroplanen och läsårsplanen bidrar till att alla parter förbinder sig till de gemensamma målen och ökar enhetligheten i undervisningen och det fostrande arbetet. Utbildningsanordnaren ska se till att personalen inom undervisningsväsendet har möjlighet att delta i samarbetet samt främja samarbetet både mellan läroämnena och mellan aktörer inom olika sektorer. Det ska finnas möjlighet att delta oberoende av hur planerna utarbetas. Eleverna ska enligt lagen ges möjlighet att delta i beredandet av läroplanen och de planer som anknyter till den. Det är viktigt att också vårdnadshavarna har möjlighet att delta i läroplansarbetet, utarbetandet av läsårsplan och i planeringen av skolans verksamhet, i synnerhet gällande målen för fostran, verksamhetskulturen och samarbetet mellan hem och skola. Det är särskilt viktigt att eleverna och vårdnadshavarna kan delta i arbetet på ett meningsfullt och mångsidigt sätt. Elevernas utvecklingsstadium ska beaktas då man planerar deras delaktighet.

Samarbete med aktörer utanför skolan berikar skolarbetet och knyter det till det omgivande samhället. Till de delar läroplanen berör elevvård och samarbete mellan hem och skola förpliktar lagen om grundläggande utbildning utbildningsanordnaren att utarbeta läroplanen i samarbete med de myndigheter som ansvarar för social- och hälsovården i kommunen. Det behövs även samarbete med övriga förvaltningar för att kunna garantera alla elevers skolgång, trygghet, säkerhet och välbefinnande. Samarbete med andra organisationer och olika experter förbättrar ytterligare kvaliteten på planerna och skolarbetet.

En elev har enligt lagen om grundläggande utbildning rätt att varje skoldag få undervisning enligt läroplanen. Utbildningsanordnaren ska se till att denna rättighet uppfylls och alla som arbetar med eleverna ska verkställa den läroplan som utbildningsanordnaren godkänt och följa övriga normer som reglerar arbetet.

1.2.1 Uppgörandet av läroplanen i Sibbo

Läroplanen för Sibbo kommun har utarbetats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014, som fastställts av Utbildningsstyrelsen. Både rektorer, lärare, vårdnadshavare och elever har deltagit i läroplansarbetet. I den kommunala läroplanen har man utnyttjat texterna i den nationella läroplanen. De lokala särdragen, betoningarna och de lokala verksamhetsmodellerna och målen som anknyter till anordnandet av undervisningen har skrivits in som särskilda rubriker i läroplanen för Sibbo kommun. De följer alltid efter de textavsnitt som använts av den nationella läroplanen. I avsnitten för läroämnena för de olika årskurserna har de lokala betoningarna beskrivits som egna punkter. I de årskursvisa och läroämnesvisa delarna har man också tagit med en kort beskrivning av läroämnets uppdrag såsom det beskrivits i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. I övrigt förverkligas undervisningen enligt det som skrivits i grunderna för läroplanen för den grundläggande undervisningen.

Läroplanen för Sibbo har utarbetats som ett tvåspråkigt samarbete både på finska och svenska. På det här sättet säkerställer utbildningssektorn i Sibbo att undervisningen som erbjuds i kommunen samt den övriga verksamheten som anknyter till anordnandet av undervisningen är enhetliga. Alla grundskolor i Sibbo kommun skriver dessutom skolvisa läsårsplaner. Kommunens utbildningssektioner godkänner både den lokala läroplanen och skolornas läsårsplaner. Både kommunens läroplan och skolornas läsårsplaner publiceras så att de finns tillgängliga för personalen, eleverna och vårdnadshavarna.

Läroplanen är det främsta verktyget på all undervisning och det ska följas i planering, genomförande och utvärdering av undervisningen.

1.3 Utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen

Utbildningsanordnaren ska utvärdera sin utbildning och utbildningens effekt och delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Syftet med utvärderingen är att utveckla utbildningen och förbättra förutsättningarna för lärande. Uppföljning, regelbunden utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen och läsårsplanen är en del av denna utvärderingsskyldighet.

I utbildningsanordnarens och skolornas interna utvärderingar kan resultaten från nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt och de nationella kvalitetskriterierna för den grundläggande utbildningen användas. Samarbete med eleverna, vårdnadshavarna och andra aktörer främjar öppen och konstruktiv självvärdering.

Ändringar i läroplansgrunderna förutsätter att motsvarande ändringar görs i den lokala läroplanen och omsätts i praktiken. Utbildningsanordnaren kan granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov och genom att utnyttja resultaten från utvecklingsarbete.

1.3.1 Utvärdering och utveckling av läroplanen i Sibbo

I arbetet med att utveckla läroplanen används också andra utredningar och rapporter som görs i Sibbo samt resultat av utvecklingsprojekt. Genomförandet av läroplanen följs upp i kommunens och sektorns olika samarbetsgrupper. Skolorna utvärderar också genomförandet av sin egen läsårsplan årligen och använder resultaten av utvärderingen i sitt utvecklingsarbete. Dessutom kan skolornas föräldraföreningar och elevkårer behandla genomförandet av läroplanen och läsårsplanen och framföra utvecklingsförslag.

Vid behov reviderar utbildningssektorn i Sibbo sin lokala läroplan och förbättrar dess kvalitet och ändamålsenlighet enligt framväxande behov samt genom att utnyttja resultaten av utvecklingsarbetet och utvärderingarna.

1.4 Centrala beslut gällande undervisningen i Sibbo

Förskoleundervisningen i Sibbo ges både i samband med skolorna och i daghem. Personalen inom förskole- och nybörjarundervisningen samarbetar för att elevens lärstig förblir enhetlig och övergångsskedet sker så smidigt som möjligt.

I Sibbo ordnas undervisning i sammansatta klasser både i de finsk- och svenskspråkiga lågstadieskolorna om elevantalet kräver det. Mer detaljerad information om undervisning i sammansatt klass ingår i kapitel 5. Lärområdena i förskoleundervisningen blir läroämnen i årskurserna 1–2, men undervisningen kan fortfarande i huvudsak vara helhetsskapande. Både mångvetenskapliga lärområden och mångsidiga kompetenser ger naturliga möjligheter för ett samarbete mellan olika läroämnen och lärande i alla årskurser. Om ämneslärare svarar för undervisningen av flera läroämnen i stället för klassläraren, krävs ännu mer samarbete mellan lärarna för att helhetsskapande undervisning ska kunna ordnas. I årskurserna 7–9 är undervisningen i regel ämnesindelad, men t.ex. de mångvetenskapliga lärområdena gör det möjligt att även ordna helhetsskapande undervisning.
Helhetsskapande undervisning kan förverkligas bl.a. genom att dra paralleller mellan samma innehåll i olika läroämnen, periodisera innehåll med samma tema successivt, genom att ordna temadagar eller temaveckor, som mångvetenskapliga lärområden eller som samordnad undervisning. Språkbadsundervisningen grundar sig långt på helhetsskapande undervisning.
Skolorna och lärarna uppmuntras till att förverkliga och utnyttja kompanjonlärarskap, med vilken till exempel differentieringen av undervisningen kan effektiveras. I undervisningsgrupperna fungerar i detta fall flera lärare samtidigt och eventuellt också annan undervisningspersonal. Samordnad undervisning ger möjligheter till den gemensamma planeringen och ökar samarbetet mellan lärarna och eleverna.

Som stöd för den lokala läroplanen har man i Sibbo utarbetat lokala planer, och en del av dem har anslutits till de skolvisa läsårsplanerna.

1.4.1 Övergången från en skola till en annan och samarbete vid övergångsskeden i Sibbo

I Sibbo kommun utgör småbarnspedagogiken och den tillhörande förskoleundervisningen samt den grundläggande utbildningen en helhet som framskrider på ett sätt som är konsekvent för barnets växande

och lärande och som lägger grund för livslångt lärande. Utbildningssektorn har ett nära samarbete med kommunens övriga sektorer och andra aktörer. Verksamheten utvecklas också genom gemensamma utbildningar, utvecklingsprojekt och inom arbetet som syftar till att utveckla läroplanerna.

Då eleven går över från förskoleundervisningen till grundskolan eller flyttar från en skola till en annan i Sibbo kommun förbereder man eleverna och vårdnadshavarna för flytten genom att ordna till exempel förberedande besök i skolan, föräldrakvällar och övergångsmöten. Då en elev på lågstadiet byter skola eller flyttar till högstadiet ansvarar klassläraren för överföringen av information gällande eleven. Då en elev på högstadiet flyttar till en annan högstadieskola svarar den sändande skolan för överföringen av information.

Övergången från förskoleundervisningen till lågstadiet

Möte för överföring av information: Ett möte ordnas för att stödja gruppbildningen. Vid detta överföringsmöte går man gruppvis igenom alla elever som börjar i nybörjarundervisningen.

Tidpunkt	Maj
Mötet sammankallas av	Den mottagande skolans rektor
Deltagare	Lärare inom småbarnspedagogiken, lärarna inom nybörjarundervisningen
Deltar vid behov	Skolgångshandledaren, övriga sakkunniga
Nödvändiga tillstånd	Behövs ej

Förhandling vid behov gällande enskilda elever: Syftet med förhandlingen är att bedöma stödbehovet och planera stödåtgärder för en enskild elev.

Tidpunkt	Under vårterminen
Mötet sammankallas av	Speciallärarен med bred kompetensbas i samarbete med läraren inom småbarnspedagogiken
Deltagare	Speciallärarен med bred kompetensbas, vårdnadshavaren, läraren inom småbarnspedagogiken, läraren inom nybörjarundervisningen
Deltar vid behov	Sakkunniga, skolgångshandledaren
Nödvändiga tillstånd	Vårdnadshavarens samtycke

Uppföljningsmöte: Vid mötet går man tillsammans igenom hur hösten har gått för förstaklassisterna och kan ännu precisera eventuella frågor som uppkommit.

Tidpunkt	Oktober/november
Mötet sammankallas av	Lärarna inom nybörjarundervisningen
Deltagare	Lärarna inom nybörjarundervisningen, läraren inom småbarnspedagogiken, speciallärarен med bred kompetensbas
Deltar vid behov	Elevvårdspersonal, sakkunniga, skolgångshandledarna
Nödvändiga tillstånd	Behövs ej

Förhandlingar vid övergången från lågstadiet till högstadiet

Skolspecifikt möte: Syftet med mötet är att kartlägga elevernas styrkor och behov av stöd. Informationen som erhålls utnyttjas vid klassbildningen. Det är också möjligt att fråga eleverna om deras önskemål gällande de kommande klasskamraterna. Dessa önskemål beaktas i mån av möjlighet.

Tidpunkt	Mars
Sammankallas av	Elevhandledaren för högstadieskolan
Deltagare	Klassläraren (en eller flera), speciallärarен i högstadieskolan och den sändande skolans speciallärare, skolkuratorn (en eller flera), elevhandledaren
Deltar vid behov	Rektorn, pedagogiska handledaren, skolpsykologen, skolgångshandledaren, övriga sakkunniga
Nödvändiga tillstånd	Man diskuterar om de pedagogiska arrangemangen, inget tillstånd behövs

Möte vid behov gällande enskilda elever: Syftet med mötet är att bedöma stödbehovet och planera stödåtgärder för en enskild elev vid alla övergångsskeden. Vid behov ordnas uppföljningsmöten om hur övergångsskedet löper för enskilda elever.

Tidpunkt	Under vårterminen
Sammankallas av	Speciallärarен eller klassläraren
Deltagare	Klassläraren och/eller klassföreståndaren och/eller speciallärarен, elevhandledaren
Deltar vid behov	Eleven, vårdnadshavaren (en eller flera), skolpsykologen (en eller flera), skolkuratorn (en eller flera), skolhälsovårdaren (en eller flera), rektorn, skolgångshandledaren, övriga sakkunniga
Nödvändiga tillstånd	Elevens och vid behov vårdnadshavarens samtycke

Övergången från den grundläggande utbildningen till studier på andra stadiet

Möte vid behov gällande enskilda elever: Syftet med mötet är att bedöma stödbehovet och planera stödåtgärder för en enskild elev i slutskedet av den grundläggande utbildningen.

Som underlag vid mötet kan användas Sibbo kommuns blankett för informationsöverföring från grundläggande utbildning till fortsatta studier.

Tidpunkt	Under vårterminen på årskurs 8 eller 9
Sammankallas av	Elevvården, rektorn, elevhandledaren, klassföreståndaren, speciallärare
Deltagare	Den elevvårdspersonal som behövs, rektorn, elevhandledaren
Deltar vid behov	Rektorn, eleven, vårdnadshavaren, klassföreståndare, speciallärare, skolgångshandledaren, uppsökande ungdomsarbetare, andra stadiets kontaktperson, övriga sakkunniga
Nödvändiga tillstånd	Tillstånd enligt lagen om elev- och studerandevård

Vid behov håller man en förhandling vid övergången till studier på andra stadiet

Tidpunkt	augusti-september

Sammankallas av	Studiehandledaren från grundskolan eller andra stadiet och/eller en speciallärare på andra stadiet eller elevvårdspersonal
Deltagare	Specialläraren och elevhandledaren vid skolan för årskurserna 7–9 samt grupphandledaren, studiehandledaren och personen som ansvarar för specialundervisningen
Deltar vid behov	Eleven, vårdnadshavarna, studiehandledaren, övrig elevvårdspersonal, klassföreståndaren från grundskolan, övriga sakkunniga
Nödvändiga tillstånd	Tillstånd enligt lagen om elev- och studerandevård

1.4.2 Handledningsplan för elevhandledningen i Sibbo

I kommunens handledningsplan beskrivs strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen. I planen beskrivs även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning, intensifierad personlig elevhandledning, fortsatt handledning i studier efter den grundläggande utbildningen samt skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering (PRAO). Utvärderingen av hur målen nås sker systematiskt. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna använder i sitt arbete aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Strukturer
I årskurserna 1–6 integreras elevhandledningen i läroämnenas innehåll och elevhandledningen sköts av klasslärarna. I årskurserna 7–9 bär elevhandledaren huvudansvaret för elevhandledningen, men arbetet görs tillsammans med ämneslärarna, speciallärarna, klassföreståndarna, elevvårdspersonalen och rektorn. I vissa fall kan ansvaret för handledningen delas mellan elevhandledaren och med klassföreståndaren för en smågrupp i årskurserna 7–9. Man strävar efter att genomföra handledningen i samarbete med vårdnadshavarna.

Elevhandledningens struktur kan beskrivas i skolans handledningsplan, eftersom resurserna i olika skolor varierar. I handledningens resurser beaktar man eleverna inom det intensifierade och särskilda stödet. Handledningens detaljerade mål och innehåll har beskrivits i handledningsschemat som ingår i läroplanen.

Verksamhetsmetoderna
Elevhandledningen förverkligas som handledning individuellt, i smågrupp och/eller i klassen. Målet är att erbjuda varje elev en tillräckligt individuell handledningsprocess som beaktar elevens livsfält. Elevhandledaren deltar i arbetet som rör övergångarna, både vid övergången till högstadiet och till utbildningen på andra stadiet.

Intensifierad personlig elevhandledning
Eleven kan utöver den allmänna elevhandledningen få intensifierad personlig elevhandledning enligt sina behov på årskurserna 8 och 9. I den intensifierade personliga elevhandledningen ska tyngdpunkten ligga på

att utveckla elevens färdigheter för fortsatta studier samt att göra upp en plan för fortsatta studier. I planen för fortsatta studier antecknas åtminstone elevens styrkor, planen, kriterier för planen och andra alternativ. Behovet av intensifierad personlig elevhandledning avgörs i första hand av elevhandledaren. Intensifierad personlig elevhandledning erbjuds elever som behöver stöd med att hitta en studieplats för fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen. Vid behovsbedömningen samarbetar elevhandledaren med övrig personal i skolan. Intensifierad personlig elevhandledning kan vid behov ges av någon annan av personalen i skolan. Eleven kan också själv begära om intensifierad personlig elevhandledning eller hens vårdnadshavare kan önska att eleven ska få intensifierad handledning.

Fortsatt handledning i studier efter den grundläggande utbildningen

Handledningen till fortsatta studier inleds tidigt. Efter den grundläggande utbildningen fortsätter eleven till en andra stadiets utbildning eller till en utbildning som förbereder för andra stadiets utbildning eller till någon annan utbildning som står i enlighet med läropliktslagen.

När det gäller elever som är i behov av stöd inleds handledningen tillräckligt tidigt. Eleven och hens vårdnadshavare erbjuds möjligheten att bekanta sig med sådana fortsatta studiemöjligheter som är lämpliga för eleven efter den grundläggande utbildningen. Eleven och vårdnadshavaren ska få tillräckligt med information om möjligheterna till fortsatt stöd för lärandet och studierna i studierna efter den grundläggande utbildningen samt vid behov även information om övriga stödformer.

Arbets- och ansvarsfördelningen samt arbete i yrkesövergripande nätverk

Huvudansvaret för handledningen i årskurserna 7–9 ligger hos elevhandledaren, men vid behov kan ansvar även ges åt andra, t.ex. lärarna som undervisar småklasser. Elevhandledningen sker i samarbete med den övriga personalen i skolan. Elevhandledaren samarbetar i mån av möjlighet med ämneslärarna, olika yrkesövergripande aktörer, t.ex. kommunens ungdomsväsende, samt organisationer som stöder handledningen, t.ex. företagarorganisationer.

Handledningssamarbetet mellan hemmet och arbetslivet

Med hjälp av elevhandledningen läggs grunden för samarbetet mellan hem och skola när den grundläggande utbildningen inleds. Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna att göra val gällande studierna och utbildningen och hjälpa dem att förstå valens betydelse för skolgången. Samarbetet tryggas genom att ordna allmän information (t.ex. föräldrakvällar) och personliga möten med vårdnadshavarna. I skolan används digitala tjänster på ett mångsidigt sätt för såväl uppföljning (t.ex. studieframgång, frånvaro) som för kontakt.

Samarbetet med vårdnadshavarna fortsätter i skolan för årskurserna 7–9 och betonas särskilt i övergångsskedena. Ett mål för samarbetet är också att stärka elevens ansvarsfullhet och självständighet då den sista årskursen närmar sig. För vårdnadshavarna garanteras en möjlighet att träffa elevhandledaren särskilt i frågor som rör elevens vidareutbildning.

Samarbetet med arbetslivet inleds redan på lågstadiet genom att eleverna bekantar sig med olika yrken och uppgifter som finns representerade i elevernas närmaste omgivning och i skolan. Närliggande företag och övriga samarbetspartners kan fungera som lärmiljöer. På högstadiet ordnas perioder med praktisk

arbetslivsorientering (PRAO). I årskurs 7 bekantar sig eleven med ett arbete under en halv eller hel dag. I årskurserna 8 och 9 är arbetslivsperioden utanför skolan i mån av möjlighet längre och det är viktigt att eleven aktivt söker en plats, varvid hen samtidigt övar att söka arbete. Samarbetet med arbetslivet stärks också genom att elevhandledarna besöker elevernas PRAO-platser. Gemensamma besök på arbetsplatser och företrädare för olika branscher som besöker skolan stärker kontakterna till arbetslivet.

Bedömning av målens uppfyllelse
Uppfyllelsen av målen för elevhandledningen bedöms framför allt ur elevens synvinkel. Det här avser att eleven flyttas först från lågstadiet till högstadiet och sedan efter grundskolan till andra stadiet.
Målet för handledningen på lågstadiet är att eleven har tillräckliga kunskaper och motivation för att fortsätta studierna på högstadiet.

Målet för handledningen på högstadiet är att eleven är motiverad att söka sig till fortsatta studier samt intresserad och engagerad att inleda och fortsätta studierna inom den utbildning hen valt. Syftet med handledningen är att varje elev som avslutar grundskolan ska ha en studieplats för fortsatta studier där eleven fortsätter att fullgöra sin läroplikt. Det här säkerställs på sommaren då valen av utbildning blivit färdiga. Vid behov får eleven mer handledning under sommaren.

1.4.3 Timfördelningen i Sibbo kommun

- Skolorna beslutar själva hur timmarna inom konst- och färdighetsämnena fördelas. Beslutet skrivs in i läsårsplanen.
- Planeringen och förverkligandet av tillvalsämnena grundar sig på elevernas val.
- Hur tillvalsämnena ska ordnas preciseras i skolornas läsårsplaner.
- Enskilda skolor kan i sin timplan omorganisera timresursen som undervisningssektionen beslutat om, men ändå så att det slutliga totala timantalet och timantalet för läroämnena inte ändras under de olika årskurshelheterna (1–2, 3–6, 7–9).

Språkprogrammet i Sibbo i svenskspråkiga skolor
- A1-språket är finska och det börjar på årskurs 1.
- A2-språket är engelska och det börjar på årskurs 4.
- B2-språket är tyska eller franska som valfritt ämne, som börjar på årskurs 8.

Förutom dessa kan skolorna inom ramen för skolans personal- och ekonomiska resurser även erbjuda andra främmande språk som beskrivs i den skolvisa läsårsplanen.

Minimigruppstorlek för de valfria kurserna är 12, utom för B2-språket där man kan vid behov överväga att även grunda mindre grupper.

Språkprogrammet i Sibbo i finskspråkiga skolor
- A1-språket är engelska och det börjar på årskurs 1.
- A2-språket är svenska, tyska eller franska som valfritt ämnen, som börjar på årskurs 4.

- B1-språket är svenska och börjar på årskurs 6 om inte eleven har valt A2-svenska.
- B2-språket är tyska eller franska som valfritt ämne, som börjar på årskurs 8.

Timfördelningen i Sibbo kommun från och med 1.8.2025										
Årskurs	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**Totalt**
Statsrådet beslut		15				19			10	44
Modermål och litteratur	8	7	6	5	4	4	3	4	3	44
Statsrådet beslut		2				9			7	18
A1-språk - finska	1	1	3	2	2	2	2	2	3	18
Statsrådet beslut									12	12
A2-språk - engelska				2	2	2	2	2	2	12
Statsrådet beslut		7				15			11	33
Matematik (VN)	3	4	4	4	4	3	3	4	4	33
Omgivningslära		4				10				14
Omgivningslära	2	2	3	2	3	2				14
Statsrådet beslut									7	7
Biologi och geografi							2	2	3	7
Statsrådet beslut									7	7
Fysik och kemi							2	3	2	7
Statsrådet beslut									3	3
Hälsokunskap							1	1	1	3
Statsrådet beslut		2				5			3	10
Religion / Livsåskådningskunskap	1	1	1	1	1	2	1	1	1	10
Statsrådet beslut						5			7	12
Historia och samhällslära				1	2	2	2	2	3	12
Statsrådet beslut		2				4			2	8
Musik	1	1	1	1	1	1	2	0	0	8
Statsrådet beslut		2				5			2	9
Bildkonst	1	1	1	1	1	2	2	0	0	9
Statsrådet beslut		4				5			2	11
Handarbete	2	2	1	2	1	1	2	0	0	11
Statsrådet beslut		4				9			7	20
Gymnastik	2	2	2	2	3	2	2	3	2	20
Statsrådet beslut									3	3
Hushållslära							3	0	0	3
Statsrådet beslut						6			5	11
Valfria konst och färdighets ämnen	0	0	2	0	2	2	1	2	2	11
Statsrådet beslut										0
Konst och färdighets ämnen						41			21	62
Statsrådet beslut									2	2
Elevhandledning							0,5	0,5	1	2
Statsrådet beslut									9	9
Valbara	0	0	0	1	1	1	1	4	4	12
Elevens minimitimmar enligt statsrådet beslut										**228**
Elevens timmar i Sibbo	**21**	**21**	**24**	**24**	**27**	**26**	**31,5**	**30,5**	**31**	**236**

2 Den grundläggande utbildningen som grund för allmänbildning

Den grundläggande utbildningen ska lägga grunden för elevernas allmänbildning. Kommunen är skyldig att ordna grundläggande utbildning för de barn i läropliktsåldern som bor inom kommunens område. Förpliktelserna som styr den grundläggande utbildningen grundar sig på grundlagen, lagen och förordningarna om grundläggande utbildning, statsrådets förordning och grunderna för läroplanen. Också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning och internationella avtal som Finland förbundit sig att följa ska beaktas då undervisningen ordnas. Den grundläggande utbildningen bygger på en gemensam värdegrund och syn på lärande.

2.1 Förpliktelser som styr undervisningen

Den grundläggande utbildningen ska följa de enhetliga nationella grunderna för läroplanen enligt lagen om grundläggande utbildning. Utbildningen ska ordnas utgående från elevernas ålder och förutsättningar och främja en sund uppväxt och utveckling. Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om grundläggande utbildning ska barnets bästa i första hand beaktas. Utbildningen ska genomföras i samarbete med hemmen.

Eleverna har rätt att få undervisning enligt läroplanen samt elevhandledning och tillräckligt stöd för lärande och skolgång genast när behov uppstår. Undervisningsgrupperna ska sammansättas så att målen i läroplanen kan nås i undervisningen. Eleverna har rätt till avgiftsfri undervisning, avgiftsfria läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial. Eleverna har dessutom rätt att avgiftsfritt få den elevvård som förutsätts för att de ska kunna delta i undervisningen samt studiesociala förmåner och tjänster enligt lagen. Elevvården regleras av lagen om elev och studerandevård. Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö. Eleven ska varje skoldag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid som är ändamålsenligt ordnad. Måltidssituationen ska vara övervakad.

Enligt Finlands grundlag och lagen om likabehandling får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, etniskt eller nationellt ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, sexuell läggning, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Jämställdhetslagen förpliktar alla läroanstalter att se till att alla har lika möjligheter till utbildning, oberoende av kön. Undervisningen och lärostoffet ska stödja syftet med jämställdhetslagen och vara digitalt tillgängligt och beakta fysisk tillgänglighet i lärmiljön.

Undervisningen ska dessutom ordnas med beaktande av bestämmelser om undervisningspersonalens antal och behörighet och föreskrifter om bl.a. säkerhet och arbetarskydd, användning av personuppgifter, offentlighet och integritetsskydd, upphovsrätt samt bestämmelser om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn.

FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna är en grundläggande historisk och etisk tolkning av betydelsen av mänskliga rättigheter. Finland har förbundit sig att följa de flesta internationella avtal om mänskliga rättigheter som förutsätter att varje barns lärande och välbefinnande ska tryggas. De mest centrala är FN:s konvention om barnets rättigheter, den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och

kulturella rättigheter det vill säga den s.k. ESK-konventionen, Europakonventionen samt FN:s konvention om handikappades rättigheter. För att trygga samernas rättigheter ska dessutom FN:s deklaration om urfolkens rättigheter beaktas.

FN:s konvention om barnets rättigheter ger juridisk grund för den grundläggande utbildningen. Enligt konventionen är alla som arbetar med eller för barn skyldiga att följa avtalets grundläggande principer, som är att alla barn har samma rättigheter och lika värde, att barnet ska skyddas mot diskriminering, att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn, att alla barn har rätt till skydd, omvårdnad och utveckling och att alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad. Enligt konventionen har varje barn rätt till ett gott liv och till individuell, fysisk, psykisk, andlig, moralisk och social utveckling.

2.1.1 Förpliktelser som styr undervisningen i Sibbo

I fråga om ett enskilt barn, en barngrupp och barn i allmänhet ska barnets bästa beaktas separat i varje fall och situation. Det centrala är att barnets bästa identifieras och beaktas i all verksamhet i skolorna och läroanstalterna. Barnets rätt att framföra sina egna synpunkter och få dem beaktade enligt sin ålder och utvecklingsnivå är en central del av tillgodoseendet av barnets bästa. De viktigaste verktygen för detta är främjande av delaktigheten.

2.2 Värdegrunden för den grundläggande utbildningen

Grunderna för läroplanen har utarbetats i enlighet med den värdegrund som beskrivs här.

Alla elever är unika och har rätt till god undervisning
Den grundläggande utbildningen bygger på övertygelsen om att barndomen har ett egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt i sig. Var och en har rätt att växa till sin fulla potential som människa och samhällsmedlem. I detta behöver eleven uppmuntran och individuellt stöd. Eleven behöver känna sig hörd och uppskattad i skolgemenskapen samt känna att hen får stöd för sitt lärande och välbefinnande. Lika viktigt är också erfarenheten av delaktighet och av att tillsammans bidra till det gemensamma arbetet och välbefinnandet.

Varje elev har rätt till god undervisning och att lyckas i skolarbetet. I takt med att eleverna lär sig formar de sin identitet, människosyn, världsbild och världsåskådning samt sin plats i världen. Samtidigt skapar eleverna en relation till sig själva, andra människor, samhället, naturen och olika kulturer. Att marginaliseras från lärande innebär att rätten till bildning inte förverkligas och detta utgör ett hot mot växande och utveckling. Den grundläggande utbildningen ska skapa möjligheter för livslångt lärande, som är en förutsättning för ett gott liv.

Betydelsen av värdegrundsarbetet i skolan ökar i en värld, där det multimediala informationsflödet, globala nätverk, sociala medier och kamratrelationer formar barnens och de ungas värderingar. Värdediskussioner som förs tillsammans med eleverna ger dem förutsättningar att känna igen och definiera värden och värderingar som de konfronteras med samt att kritiskt reflektera kring dem. Eleverna ska få stöd i att utveckla sin egen värdegrund. Gemensam reflektion kring värderingar i skolan och hemmen och det samarbete som bygger på denna bidrar till att trygga elevernas helhetsmässiga välbefinnande. Skolans personal ska bemöta

hemmens olika religioner, åskådningar, traditioner samt hemmens olika syn på fostran med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation.

Humanitet, bildning, jämlikhet och demokrati

Den grundläggande utbildningen ska stödja elevernas utveckling till humana människor som strävar efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred. I denna utveckling är motsättningar mellan strävan och rådande verklighet oundvikliga. Bildning innebär bland annat att kunna hantera dessa motsättningar på ett etiskt och empatiskt sätt och våga försvara det goda. Bildning innebär att både individuellt och i grupp kunna fatta beslut utgående från etisk reflektion, en annan människas situation och kunskap. Etiska och estetiska aspekter ger upphov till reflektion över vad som är värdefullt i livet. Bildning syns i sättet att förhålla sig till sig själv, till andra människor, till omgivningen och till kunskap samt i sättet och viljan att agera. En bildad människa strävar efter att handla rätt och att respektera sig själv, sin omgivning och andra människor. En bildad människa kan använda information på ett kritiskt sätt. Bildning innefattar också strävan till självreglering och ansvar för sin egen utveckling och sitt eget välbefinnande.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter och på att man försvarar dessa. Den grundläggande utbildningen ska främja välbefinnande, demokrati och aktiv medverkan i medborgarsamhället. Jämlikhet och en allmän princip om alla människors lika värde är ett centralt mål för den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska främja ekonomisk, social och regional jämlikhet och jämställdhet mellan könen. Undervisningen ska vara religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Skolan och undervisningen får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

Kulturell mångfald är en rikedom

Den grundläggande utbildningen bygger på det mångskiftande finländska kulturarvet som har formats och kontinuerligt formas genom växelverkan mellan olika kulturer. Undervisningen ska stödja elevernas kulturella identiteter och sporra dem att aktivt delta i egna kulturella och sociala gemenskaper och också till att de intresserar sig för andra kulturer. Samtidigt ska undervisningen stärka uppskattningen för kreativitet och kulturell mångfald, främja kulturell och interkulturell kommunikation och på så sätt lägga grund för en kulturellt hållbar utveckling.

Inom den grundläggande utbildningen möts människor med olika kulturell och språklig bakgrund och bekantar sig med olika seder och bruk, synsätt och livsåskådningar. Eleverna ska handledas att lära sig att se saker utifrån andra människors livssituationer och förhållanden. Att lära sig tillsammans över språk-, kultur-, religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Den grundläggande utbildningen ska ge en grund för ett världsmedborgarskap som respekterar de mänskliga rättigheterna och som sporrar till positiva förändringar.

Nödvändigheten av en hållbar livsstil

Människan är en del av naturen och helt beroende av livskraftiga ekosystem. Att förstå detta är centralt i att växa som människa. Den grundläggande utbildningen ska främja en hållbar livsstil och eko-social bildning. Hållbar utveckling och livsstil kan ses ur ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt perspektiv. Den ledande tanken inom eko-social bildning är att skapa en livsstil och kultur som värnar om människans okränkbara värde och ekosystemens mångfald och förmåga att förnya sig samt att samtidigt bygga en kunskapsbas för en cirkulärekonomi som grundar sig på hållbar användning av naturresurser. Eko-social

bildning innebär förståelse i synnerhet för allvaret i klimatförändringen och en strävan att främja en hållbar livsstil.

Människan utvecklar, använder och fattar beslut om teknologi utifrån sina värderingar. Människan bär ansvar för att styra teknologin i en riktning som tryggar människans och naturens framtid. Inom den grundläggande utbildningen ska man reflektera över konflikter mellan konsumtions och produktionssätt som står i strid med en hållbar framtid. Dessutom ska man tillsammans försöka hitta och tillämpa lösningar, som korrigerar en icke-hållbar livsstil. Den grundläggande utbildningen ska öppna perspektiv mot ett globalt ansvar som sträcker sig över generationer.

2.2.1 Värdegrunden i Sibbo kommuns utbildningsväsende

Att medlemmarna har mångsidig kompetens och att kommunen är tvåspråkig ses som en resurs för arbetsgemenskaperna i förskolorna, skolorna, läroanstalterna och utbildningsväsendet. I Sibbo värdesätter man utvecklingsarbete, och utbildningssektorn stödjer och uppmuntrar skolorna att utveckla arbetsmetoderna och verksamhetssätten, även över språkgränserna. Att bygga en positiv atmosfär bland både eleverna och personalen är en av kommunens värderingar. I Sibbo vill man uppmuntra eleverna och personalen att värdesätta naturen och miljön samt att fungera enligt principerna för hållbar utveckling. Många av skolorna i Sibbo kommun är belägna i närheten av naturen och elevernas fritidsmiljöer. Det här gör det möjligt att utnyttja praktiskt inriktade undervisningsmetoder samt kreativa, naturnära och mångsidiga lärmiljöer i undervisningen.

Man ser samarbetet mellan skolan och hemmet och vårdnadshavarnas delaktighet som viktiga. I alla skolor finns en välfungerande föräldraförening och elevkår. I debatten om etik och moral under läroplansarbetet lyftes några av föräldrarnas svar starkt fram, bl.a. ”glädje över att lära sig”, ”växelverkan” och ”värdigt bemötande”. De här värderingarna vill man upprätthålla och bygga upp tillsammans i skolorna i Sibbo.

Utbildningssektorn och skolorna utvärderar för sin del hur värderingarna uppfylls bland annat i samband med verksamheten, genom att utvärdera läsårsplanerna, på gemensamma planerings- och utvecklingsdagar samt genom att göra enkäter bland vårdnadshavarna, eleverna, personalen och samarbetspartners.

Värdegrunden för Sibbo kommuns utbildningsväsende vill lyfta fram följande:

1. Eleven, aktiviteten och delaktigheten ligger i centrum i all verksamhet (att äga lärandet)
2. Att koncentrera sig på det goda och hitta gott i alla och allt (entusiastiska, kunnande och välmående elever, varje elev är bra)
3. Öppenhet, servicevillighet och uppfinningsrikedom i förhållande till människor, saker och nya verksamhetssätt
4. Lärande sker överallt (även annat lärande än det som sker i skolan ska värdesättas, lärmiljön ska utvidgas)
5. Att värdesätta mångfald, kulturell kompetens och flerspråkighet



Vision för Sibbo kommuns utbildningssektorn: Genom att uppmuntra och engagera eleverna skapar vi djärva byggare för framtiden.

Mission för Sibbo kommuns utbildningssektorn: Att varje skoldag erbjuda och möjliggöra upplevelserikt lärande.

Utbildningssektorns mission består av följande tankar:

1. innovativa utbildningssektorn
2. att äga sitt lärande
3. elever som är entusiastiska, kunnande, livsbejakande och välmående
4. vår viktigaste mission är att visa att man har nytta av att lära sig - att lära ut de viktigaste färdigheterna, att hitta aktiverande lärmetoder, att äga sitt lärande

2.3 Synen på lärande

Grunderna för läroplanen har utarbetats utgående från en syn på lärande där eleven har en aktiv roll. Eleven ska lära sig att ställa upp mål och lösa problem både självständigt och tillsammans med andra. Lärandet är en oskiljbar del i den process då individen växer som människa och då man skapar ett gott samhällsliv. Att använda språket, kroppen och olika sinnen har stor betydelse för tänkande och lärande. Eleven tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter och lär sig samtidigt att reflektera över sitt lärande, sina upplevelser och sina känslor. Positiva känslor, glädje över att lära och nyskapande verksamhet främjar lärandet och sporrar eleven att utveckla sin kompetens.

Lärandet sker genom kommunikation med andra elever, lärare och andra vuxna samt i olika grupper och sammanhang och i olika lärmiljöer. Lärande innebär individuellt och gemensamt arbete, tankeverksamhet, planering och utforskning samt mångsidig utvärdering av dessa processer. Därför har elevernas vilja och växande förmåga att arbeta och lära sig tillsammans stor betydelse för lärprocessen. Eleverna ska också lära sig att beakta följderna av sitt arbete och hur det påverkar andra människor och omgivningen. Gemensamt

lärande främjar elevernas problemlösningsförmåga och förmåga att tänka kreativt och kritiskt samt förmågan att förstå olika perspektiv. Det bidrar också till att vidga elevernas intresseområden. Lärande är mångfacetterat och knutet till det som eleven ska lära sig, till tid och plats.

Att utveckla färdigheter att lära sig är grunden för målinriktat och livslångt lärande. Därför ska eleven uppmuntras att reflektera över sina sätt att lära sig och att använda denna kunskap till att främja sitt lärande. En elev som är medveten om och tar ansvar för sin lärprocess lär sig att handla allt mer självständigt. Under lärprocessen utvecklas elevens förmåga att arbeta och tänka och eleven lär sig att förutse och planera olika faser i lärandet. För att eleverna ska kunna lära sig nya begrepp och fördjupa sin förståelse för det som de lär sig, ska de handledas att koppla innehållet och de nya begreppen till sina tidigare kunskaper. Lärande är en kumulativ process som ofta kräver lång och ihärdig träning.

Lärprocessen och motivationen styrs av elevens intressen, värderingar, arbetssätt och känslor samt erfarenheter och uppfattningar om sig själv som lärande individ. Elevens självbild i kombination med självkänslan och tron på sin egen förmåga inverkar på hurdana mål eleven ställer upp för sig. Uppmuntrande respons under lärprocessen stärker elevens tro på sina egna möjligheter. Att ge och få mångsidig, positiv och realistisk respons är en viktig del i en kommunikation som både stödjer lärandet och vidgar intresseområdena.

2.3.1 Synen på lärande i Sibbo

I samtliga skolor inom den grundläggande utbildningen i Sibbo genomförs en syn på lärande som är förenlig med de nationella grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. I Sibbo utarbetar skolorna varje år läsårsplaner där det beskrivs hur värdegrunden och synen på lärande i läroplanen ska genomföras i skolorna.

I Sibbo följer man upp och utvärderar genomförandet av synen på lärandet i läroplanen enligt principen om kontinuerlig utvärdering. Föräldrarna och eleverna deltar i arbetet att utveckla synen på lärande genom föräldraföreningen, elevkåren och arbetsgruppen för gemensamt elevvårdsarbete.

3 Den grundläggande utbildningens uppdrag och allmänna mål

3.1 Den grundläggande utbildningens uppdrag

Den grundläggande utbildningen är stommen i utbildningssystemet och samtidigt en del av den kontinuerliga utbildningsprocess som börjar i förskolan. Den grundläggande utbildningen ska ge eleverna möjlighet att lägga grunden för en bred allmänbildning och att fullgöra sin läroplikt. Den ska också ge eleverna förutsättningar och behörighet för studier på andra stadiet. Den ska hjälpa eleverna att hitta sina egna styrkor och att med hjälp av lärandet bygga en framtid.

Den grundläggande utbildningen har förutom uppdraget att undervisa och fostra ett samhälleligt uppdrag, ett kulturellt uppdrag och ett framtidsuppdrag. Den grundläggande utbildningen ska anordnas och utvecklas enligt principerna om inkludering. Till dessa principer hör lika rättigheter för alla elever, jämlikhet, likabehandling, ickediskriminering, att värdesätta mångfald samt social delaktighet och gemenskap.

Inkludering är ett omfattande begrepp och ska ses som en princip, en värdering och ett övergripande sätt att tänka i förhållande till alla elever och anordnandet av den grundläggande utbildningen. Man ska se till att utbildningen är tillgänglig och fri från hinder.

Varje skola som ger grundläggande utbildning har som uppdrag att undervisa och fostra. Detta innebär att varje elevs lärande, utveckling och välbefinnande ska stödjas i samarbete med hemmen. Den grundläggande utbildningen ska erbjuda eleverna möjlighet att på ett mångsidigt sätt utveckla sin kompetens. Den ska ge eleverna en positiv identitet som människor, lärande individer och samhällsmedlemmar. Undervisningen ska främja delaktighet och en hållbar och fysiskt aktiv livsstil samt stödja elevernas utveckling till medlemmar i ett demokratiskt samhälle. Den grundläggande utbildningen ska fostra eleverna till kännedom om de mänskliga rättigheterna och till att de högaktar och försvarar dem.

Den grundläggande utbildningens samhälleliga uppdrag är att främja jämlikhet, likabehandling och rättvisa. Den grundläggande utbildningen ökar humankapitalet och det sociala kapitalet. Humankapitalet består av kompetens och det sociala kapitalet av kontakter, kommunikation och förtroende mellan människorna. Tillsammans främjar de individens och samhällets välbefinnande och utveckling. Den grundläggande utbildningens uppdrag är att för sin del förebygga ojämlikhet och utslagning och att främja jämställdhet mellan könen. Den grundläggande utbildningen ska på ett jämlikt sätt uppmuntra flickor och pojkar i studierna i olika läroämnen och öka kunskapen och insikten om könets mångfald. Varje elev ska få hjälp med att upptäcka sina möjligheter och skapa sin lärstig utan könsbundna rollmodeller.

Den grundläggande utbildningens kulturella uppdrag är att främja mångsidig kulturell kompetens och en högaktning av kulturarvet samt att stödja eleverna att forma egna kulturella identiteter och egna kulturella kapital. Undervisningen ska öka förståelsen för kulturell mångfald och hjälpa eleverna att se kulturer som en obruten följd av det förflutna, nutiden och framtiden, där var och en aktivt kan medverka.

Omvärldens förändringar påverkar oundvikligen såväl elevernas utveckling och välbefinnande som skolans verksamhet. I den grundläggande utbildningen ska eleverna lära sig att vara öppna för förändringsbehov, bedöma dem kritiskt och ta ansvar för val som påverkar framtiden. Global fostran i den grundläggande utbildningen skapar förutsättningar för en rättvis och hållbar utveckling i enlighet med FN:s mål för utveckling. Skolorna ska i mån av möjlighet samarbeta med skolor och utbildningsutvecklare i andra länder. Den grundläggande utbildningen ska inverka positivt och konstruktivt på samhällsutvecklingen både nationellt och internationellt.

3.2 Nationella mål för undervisning och fostran

De nationella målen för undervisning och fostran regleras i lagen om grundläggande utbildning och mera ingående i statsrådets förordning. Målen ska styra utarbetandet av samtliga delar av grunderna för läroplanen. Målen ska också styra det lokala läroplansarbetet och skolarbetet.

Utveckling till humana människor och samhällsmedlemmar

I 2 § i statsrådets förordning framhålls betydelsen av undervisning och fostran. Det centrala målet är att stödja elevernas utveckling till humana och etiskt ansvarsfulla samhällsmedlemmar. Undervisningen och fostran ska också stödja att eleverna utvecklas till harmoniska människor med god självkänsla. Enligt förordningen ska

undervisningen främja förståelsen för och kännedomen om kulturer samt traditioner som baserar sig på ideella, ideologiska och religiösa, såsom kristna, grunder. Vidare ska undervisningen främja kännedomen om och förståelsen för den västerländska humanistiska traditionen. Eleverna ska lära sig att respektera livet, andra människor och naturen men också människovärdets integritet, de mänskliga rättigheterna och demokratiska värden i det finländska samhället, såsom jämlikhet och jämställdhet. I bildning ingår också samarbete och ansvar, främjande av hälsa och välbefinnande, ett gott uppförande och strävan efter en hållbar utveckling.

Behövliga kunskaper och färdigheter

Enligt 3 § i förordningen är det huvudsakliga målet med undervisningen att eleverna ska få en bred allmänbildning samt vidga sin världsbild. Det förutsätter såväl kunskaper och färdigheter inom olika vetenskapsgrenar som tvärvetenskapliga kunskaper och kunskaper som kombinerar olika vetenskapsgrenar. Betydelsen av färdigheter ökar. I förordningen konstateras att den kunskap som lärs ut ska stå på vetenskaplig grund. I förordningen fastställs också om mål och anordande av undervisning som ges på annat språk än modersmålet och undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

Främjande av bildning, jämlikhet och livslångt lärande

I 4 § i förordningen beskrivs de mål och principer som ska ligga till grund för undervisningen och fostran samt elevvården. All verksamhet ska stärka jämlikhet och likabehandling i utbildningen samt förbättra färdigheten att lära sig och förutsättningarna för livslångt lärande. I förordningen betonas att lärmiljöerna ska vara interaktiva och att lärande utanför skolan ska ses som en resurs i undervisningsarbetet. Även betydelsen av en verksamhetskultur som främjar växande och lärande och av en fungerande elevvård betonas.

Utgående från målen i statsrådets förordning ska undervisningen ses som en helhet som ska utveckla sådan allmänbildning som behövs i den tid vi lever nu och som skapar grund för livslångt lärande. Utöver kompetens inom olika vetenskapsgrenar ska man sträva till en ämnesöverskridande kompetens. Därför fastställer grunderna för läroplanen såväl mål och innehåll för gemensamma läroämnen som mål för kompetensområden och mångvetenskapliga lärområden som förenar olika läroämnen. För att målen ska nås krävs systematiskt samarbete och utvärdering av hur målen förverkligats.

3.2.1 Målen för undervisningen och fostran i Sibbo

Utbildningssektorn i Sibbo uppmuntrar alla skolor och läroanstalter att samarbeta mångsidigt i syfte att stödja barnens och de ungas lärande och växande. Man samarbetar bland annat med kultur-, fritids-, ungdoms- samt social- och hälsovårdsväsendet. Dessutom samarbetar skolorna med tredje sektorn och lokala företag. Utbildningssektorn och skolorna i Sibbo deltar också aktivt i olika nationella utvecklingsprojekt, vilket innebär att man också samarbetar både nationellt och internationellt i syfte att stödja fostran och undervisning. Genom ett mångsidigt samarbete erbjuds barn och unga samt lärarna och personalen möjligheter att utveckla sin kompetens på ett mångsidigt sätt och dela med sig av god praxis.

Kommunens övriga planer anknyter till innehållen i och utvecklingen av läroplanen i skolornas vardag. Skolorna beskriver mer detaljerat om sin verksamhet i sina läsårsplaner. I beskrivningen av skolornas utvecklingsverksamhet beaktar man bland annat hur skolan

- stödjer skapandet av en lärande gemenskap

- stödjer välbefinnandet och en trygg vardag för eleverna
- stödjer växelverkan och skapar möjligheter till mångsidigt arbete
- värdesätter kulturell mångfald och utvecklar språkmedvetenheten
- främjar allas delaktighet och fostrar till demokratisk verksamhet
- främjar likvärdighet och jämlikhet
- fostrar alla till ansvar för miljön och en hållbar framtid
- uppmuntrar till företagsamhet.

3.3 Mångsidig kompetens som mål

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Elevernas värderingar, attityder och vilja att agera påverkar elevernas sätt att tillämpa sina kunskaper och färdigheter. Behovet av mångsidig kompetens uppstår ur de förändringar som sker i den omgivande världen. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens som överskrider och förenar olika vetenskapsområden.

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen lägger grund för utvecklingen av kompetens. Varje läroämne bygger upp kompetensen genom att tillämpa innehållet och metoderna inom den egna vetenskapsgrenen. Hur kompetensen utvecklas beror på både de innehållsområden man behandlar och i synnerhet hur man arbetar och hur kommunikationen mellan eleven och omgivningen fungerar. Responsen som eleverna får samt handledningen och stödet för lärande inverkar framför allt på attityderna, motivationen och viljan att agera.

I det följande beskrivs de sju delområdena inom mångsidig kompetens och deras betydelse. Kompetensområdena har flera beröringspunkter med varandra. Det gemensamma målet för dem står i samklang med den grundläggande utbildningens uppdrag och med beaktande av elevernas ålder att stödja utvecklingen som människa samt främja kompetens som förutsätts för delaktighet i ett demokratiskt samhälle och en hållbar livsstil. Särskilt viktigt är att eleverna uppmuntras att lära känna sig själva och sin personlighet, sina styrkor och utvecklingsmöjligheter och att värdesätta sig själva.

Målen för mångsidig kompetens preciseras i årskurshelheterna i kapitlen 13, 14 och 15. Målen har beaktats vid beskrivningen av mål och centralt innehåll för läroämnena. Sambandet mellan läroämnets mål och mångsidig kompetens framgår ur läroämnesbeskrivningarna.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Tankeförmåga och färdighet att lära sig lägger grunden för utveckling av all övrig kompetens och livslångt lärande. Tänkandet och lärandet påverkas av hur eleverna uppfattar sig själva som lärande individer och hur de kommunicerar med sin omgivning. Viktigt är också hur de lär sig att göra iakttagelser och söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer. Eleverna ska handledas att upptäcka att kunskap kan byggas på många olika sätt, till exempel genom att medvetet dra slutsatser eller intuitivt med hjälp av egna erfarenheter. Undersökande och kreativa arbetssätt, samarbete och möjlighet att fördjupa sig och koncentrera sig främjar utvecklingen av tänkandet och färdigheten att lära sig.

Det är viktigt att lärarna uppmuntrar eleverna att lita på sig själva och sina åsikter och att samtidigt vara öppna för nya lösningar. Uppmuntran behövs också för att kunna förhålla sig till otydlig och motstridig information. Eleverna ska uppmuntras att betrakta saker ur olika perspektiv, söka ny information och utifrån den reflektera över sitt sätt att tänka. Eleverna ska ges utrymme att fråga och de ska sporras att söka svar och lyssna på andras åsikter och samtidigt fundera över den kunskap de själva har. De ska sporras att hitta ny kunskap och nya synsätt. Elevernas förmåga att agera stärks när de som medlemmar i skolgemenskapen får stöd och uppmuntran för sina idéer och initiativ.

Eleverna ska få lära sig att använda kunskap på egen hand och tillsammans med andra för att lösa problem, argumentera och dra slutsatser och för att göra innovationer. Eleverna ska ha möjlighet att kritiskt analysera det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. För att hitta innovativa lösningar förutsätts att eleverna lär sig att fördomsfritt se alternativ och kombinera olika perspektiv och använda sin fantasi för att överskrida existerande gränser. Lek, spel, fysisk aktivitet, experiment och andra konkreta arbetssätt främjar glädjen i lärandet och stärker förutsättningarna för insikt och kreativt tänkande. Förmågan att tänka systematiskt och etiskt utvecklas gradvis, när eleverna lär sig att se växelverkan och samband mellan olika saker och att uppfatta helheter.

Alla elever ska få hjälp med att iaktta hur de lär sig och att utveckla sina lärstrategier. Färdigheten att lära sig utvecklas när eleverna får ställa upp mål, planera sitt arbete, utvärdera sina framsteg och använda tekniska och andra hjälpmedel i sina studier på ett för åldern lämpligt sätt. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna stödjas så att de utvecklar en god kunskaps- och färdighetsgrund och en bestående motivation för fortsatta studier och livslångt lärande.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Eleverna växer upp i en värld som kännetecknas av kulturell och språklig mångfald och av olika religioner och åskådningar. Att leva på ett kulturellt hållbart sätt i en mångfacetterad miljö förutsätter kulturella färdigheter grundade på respekt för mänskliga rättigheter samt förmåga att kommunicera på ett hänsynsfullt sätt och kunna uttrycka sig själv och sina åsikter på olika sätt.

I den grundläggande utbildningen ska eleverna få hjälp med att identifiera och uppskatta kulturella fenomen i omgivningen och att bygga en egen kulturell identitet och ett positivt förhållningssätt till omgivningen. Eleverna ska få lära känna och uppskatta sin livsmiljö och dess kulturarv samt sin egen sociala, kulturella, religiösa, åskådningsmässiga och språkliga bakgrund. Eleverna ska uppmuntras att fundera över betydelsen av sin egen bakgrund och över sin roll i generationskedjan. De ska lära sig att se kulturell och språklig mångfald och olika åskådningar som en positiv resurs. Samtidigt ska de få lära sig att känna till hur kulturer, religioner och åskådningar påverkar samhället och vardagen och hur kulturen omformas av media. De ska också få fundera över vilka saker man inte kan acceptera på grund av att de strider mot de mänskliga rättigheterna. Genom samarbete i och utanför skolan lär sig eleverna att lägga märke till kulturella särdrag och att fungera på ett smidigt sätt i olika miljöer. De ska fostras att bemöta andra människor med respekt och att iaktta goda vanor. Eleverna ska få möjlighet att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv. De ska också få lära sig att förmedla, forma och skapa kultur och traditioner och upptäcka deras betydelse för välbefinnandet.

Skolarbetet ska erbjuda eleverna gott om tillfällen där de får öva sig att framföra sina åsikter på ett konstruktivt sätt och att handla etiskt. Eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor och situationer ur olika perspektiv. Skolarbetet ska systematiskt främja kännedom och respekt för de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter och att man handlar enligt dem. Respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag ska stärkas i all verksamhet, också i det internationella samarbetet.

Eleverna ska i skolan uppleva vilken betydelse kommunikation har också för den egna utvecklingen. De ska få träna sina sociala färdigheter, lära sig att uttrycka sig på olika sätt och att uppträda i olika situationer. I undervisningen ska eleverna stödjas så att de utvecklas till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att kommunicera och uttrycka sig även med hjälp av ringa språkkunskaper. Lika viktigt är det att lära sig att använda matematiska symboler, bilder och andra visuella uttryck, drama, musik och rörelse för att kommunicera och uttrycka sig. Skolarbetet ska också ge eleverna mångsidiga möjligheter att arbeta med händerna. Eleverna ska lära sig att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor och åsikter, tankar och idéer. I skolarbetet ska de uppmuntras att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom. De ska lära sig att främja det estetiska och att njuta av dess olika uttrycksformer.

Vardagskompetens (K3)

För att klara sig i livet och i vardagen förutsätts allt mångsidigare färdigheter. Det handlar om hälsa, säkerhet och människorelationer, motion och trafik, att fungera i en teknologiserad vardag och att kunna hantera sin ekonomi och konsumtion, allt sådant som påverkar en hållbar livsstil. I den grundläggande utbildningen ska elevernas framtidstro stödjas.

Skolgemenskapen ska hjälpa eleverna att förstå att var och en med sitt eget agerande påverkar såväl sitt eget som andras välbefinnande och sin egen och andras hälsa, trygghet och säkerhet. Eleverna ska uppmuntras att ta hand om sig själva och andra. De ska sporras till att öva färdigheter som är viktiga för deras eget liv och vardag och till att bidra till ökat välbefinnande i sin omgivning. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen lära känna och förstå vilka faktorer som inverkar positivt respektive negativt på välbefinnande och hälsa och inse betydelsen av välmående, trygghet och säkerhet samt lära sig att hitta information om dessa. De ska ges möjlighet att ta ansvar för eget och gemensamt arbete och att utveckla sin sociala förmåga och förmågan att hantera sina känslor. Eleverna lär sig att inse betydelsen av mänskliga relationer och ömsesidig omsorg. De ska också få lära sig att hantera tid, vilket är en viktig del av vardagskompetens och självreglering. Eleverna ska ges tillfälle att öva sig att i sitt agerande beakta sin egen och andras trygghet och säkerhet i olika situationer, också i trafiken. De ska få lära sig att förutse och klara av risksituationer på ett ändamålsenligt sätt. De ska också få lära sig att känna igen viktiga symboler som anknyter till trygghet och säkerhet och att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet.

Eleverna behöver grundläggande kunskap om teknologi och dess utveckling och effekter inom olika livsområden och i omgivningen. De behöver också handledning för att göra förnuftiga teknologiska val. Teknologins mångfald ska behandlas i undervisningen och eleverna lär sig förstå principerna för hur den fungerar och vad den kostar. Eleverna ska uppmuntras till en ansvarsfull användning av tekniken och att reflektera över etiska frågor gällande den.

Eleverna ska få hjälp med att utveckla sina konsumentkunskaper samt sina förutsättningar att sköta och planera sin egen ekonomi. Eleverna ska handledas i att fungera som konsumenter. De ska också få kunskap om sina rättigheter och skyldigheter och uppmuntras till en etisk användning och måttlighet. Eleverna uppmuntras till att dela med sig och vara sparsamma. Under den grundläggande utbildningen får eleverna lära sig att göra val och att leva i enlighet med en hållbar livsstil.

Multilitteracitet (K4)

Med kompetens i multilitteracitet avses förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer. Denna kompetens gör det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet. Begreppet multilitteracitet har koppling till det vidgade text- och språkbegreppet. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Texterna kan tolkas och produceras till exempel i skriven, talad, tryckt, audiovisuell eller digital form.

Eleverna behöver ha kompetens i multilitteracitet för att kunna förstå och tolka världen omkring sig och skapa sig en bild av den kulturella mångfalden. Kompetens i multilitteracitet innebär att kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg. Kompetensen i multilitteracitet bidrar även till att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens det vill säga att lära sig att lära. I denna kompetens ingår även etisk och estetisk läskunnighet. Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.

Eleverna ska utveckla mångsidig läskunnighet inom alla läroämnen via vardagsspråket för att kunna behärska begrepp och kommunikationsformer inom olika fackområden. För att eleverna ska nå kompetens i multilitteracitet krävs en mångsidig textmiljö, en pedagogik som utnyttjar denna och samarbete mellan olika läroämnen och andra aktörer. Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter. I undervisningen ska man analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna. På detta sätt blir det möjligt för eleverna att använda sina styrkor i studierna och utnyttja texter och innehåll som intresserar dem samt att delta aktivt och påverka.

Digital kompetens (K5)

Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet, både i sig och som en del av multilitteraciteten. Den är både föremål och redskap för lärandet. I den grundläggande utbildningen ska alla elever ha möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Informations- och kommunikationsteknik ska systematiskt användas i den grundläggande utbildningens alla årskurser, i de olika läroämnena, i de mångvetenskapliga lärområdena och i det övriga skolarbetet.

Den digitala kompetensen ska utvecklas inom fyra huvudområden: 1) Eleverna får lära sig att förstå centrala begrepp och principerna för hur digitala verktyg används och fungerar och ges möjlighet att utveckla sin praktiska digitala kompetens när de utarbetar egna produkter. 2) Eleverna får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt. 3) Eleverna får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete. 4) Eleverna

får erfarenheter och övning i att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk. Inom alla dessa fyra områden är det viktigt att eleverna är aktiva och ges möjlighet att vara kreativa och hitta arbetssätt och lärstigar som lämpar sig för dem. Det är också viktigt att de upplever glädje över att arbeta tillsammans och upptäcka världen tillsammans, vilket påverkar studiemotivationen. Användningen av digitala verktyg ger eleverna möjligheter att synliggöra sina tankar och idéer på olika sätt. På så sätt utvecklas också deras förmåga att tänka och lära sig.

Eleverna ska få bekanta sig med tillämpningar och användning av olika digitala verktyg för olika syften och lära sig se deras betydelse i vardagen och i kommunikationen mellan människor och som medel för att påverka. Man ska tillsammans fundera över varför digitala verktyg behövs i studierna, i arbetslivet och i samhället och hur denna kompetens har kommit att bli en del av de allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet. Eleverna ska lära sig att bedöma informations och kommunikationsteknikens inverkan ur ett hållbarhetsperspektiv och att vara ansvarsfulla konsumenter. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen få använda digitala verktyg även i internationell kommunikation. De lär sig att uppfatta deras betydelse, möjligheter och risker i en global värld.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Arbetslivet, yrkena och arbetets karaktär förändras bland annat på grund av den teknologiska utvecklingen och genom att ekonomin globaliseras. Det blir svårare att förutspå arbetskraven än tidigare. Eleverna ska i den grundläggande utbildningen utveckla allmänna färdigheter som främjar intresset och en positiv attityd gentemot arbete och arbetslivet. Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället. Skolarbetet ska ordnas så att eleverna kan utveckla sin kännedom om arbetslivet, lära sig entreprenörskap samt inse betydelsen av de kunskaper som inhämtas i skolan och på fritiden för den egna karriären.

Eleverna ska få lära sig vad som är utmärkande för näringslivet i närmiljön och vilka de centrala branscherna är. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna bekanta sig med arbetslivet och få erfarenheter av att arbeta och av att samarbeta med aktörer utanför skolan. På detta sätt får eleverna träning i sakligt uppförande och samarbetsförmåga som behövs i arbetslivet och upptäcker vikten av goda språkkunskaper och kommunikationsfärdigheter. Förmåga att sysselsätta sig själv, entreprenörskap och färdigheter att uppskatta och hantera risker utvecklas genom olika projekt. I skolan ska eleverna öva sig att arbeta i grupper, med projekt och inom nätverk.

Eleverna ska ges möjlighet att öva sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra och att arbeta metodiskt och långsiktigt. När eleverna arbetar tillsammans kan var och en se sitt arbete som en del av helheten. De lär sig också ömsesidighet och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. I aktiverande undervisningssituationer kan eleverna lära sig att planera arbetsprocesser, ställa upp hypoteser, testa olika alternativ och dra slutsatser. De övar sig att uppskatta tid och se övriga förutsättningar för arbetet och att hitta nya lösningar om situationen förändras. Samtidigt lär sig eleverna förutse eventuella svårigheter i arbetet och att hantera misslyckanden och besvikelser. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta arbetet och resultatet av det.

Eleverna ska uppmuntras att förhålla sig öppet till nya möjligheter och att handla flexibelt och kreativt om situationen förändras. De ska lära sig att aktivt ta initiativ och att söka olika alternativ. Eleverna ska få hjälp med att upptäcka yrken som intresserar dem och att välja lämpliga fortsatta studier utgående från sina egna förutsättningar, medvetna om traditionella könsrollers och andra rollmodellers inverkan.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Den grundläggande förutsättningen för demokrati är att människorna deltar i verksamheten i samhället. För att lära sig att delta och påverka och förhålla sig ansvarsfullt till framtiden krävs övning. Skolan erbjuder trygga ramar för detta. Samtidigt ger den grundläggande utbildningen eleverna en kunskapsgrund för att växa till aktiva medborgare som utövar sina demokratiska rättigheter och friheter på ett ansvarsfullt sätt. Skolan ska stärka varje elevs delaktighet.

Den grundläggande utbildningen ska skapa förutsättningar för eleverna att utveckla intresse för frågor som gäller skolan och samhället. Deras rätt att delta i beslutsfattande enligt sin ålder och utvecklingsnivå ska respekteras i skolan. Eleverna ska delta i planeringen, förverkligandet och utvärderingen av sina studier, det gemensamma skolarbetet och lärmiljön. De ska få kunskaper och erfarenheter av olika sätt att delta och påverka i medborgarsamhället och av gemensamt arbete utanför skolan. Genom att eleverna får ett personligt förhållande till naturen inser de betydelsen av naturskydd. Eleverna får lära sig att bedöma mediernas påverkan i samhället och att använda sig av de möjligheter medierna erbjuder. Genom egna erfarenheter lär sig eleverna att påverka, fatta beslut och ta ansvar. Samtidigt lär de sig att uppfatta betydelsen av regler, överenskommelser och förtroende. Genom att delta i skolan och utanför skolan lär sig eleverna att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. De lär sig att arbeta tillsammans och får tillfälle att öva sig att förhandla, medla och lösa konflikter samt att förhålla sig kritiskt till olika fenomen. Eleverna ska uppmuntras att reflektera över sina ställningstaganden ur olika perspektiv: likabehandling, jämlikhet, jämställdhet och rättvisa och med tanke på en hållbar livsstil.

Under den grundläggande utbildningen ska eleverna fundera över sambandet mellan det förflutna, nutiden och framtiden samt olika framtidsalternativ. De ska lära sig förstå betydelsen av sina val, levnadssätt och handlingar, inte bara för det egna livet, utan även för den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Eleverna ska få färdigheter att utvärdera och förändra både sina egna, skolans och samhällets förfaringssätt och verksamhetsstrukturer så att de bidrar till att bygga en hållbar framtid.

Bild: Mångsidig kompetens



3.3.1 Mångsidig kompetens - lärstigen i Sibbo

För att stödja hanteringen av innehållen inom helheterna för mångsidig kompetens har man i Sibbo kommun skapat en lärstig. I den beskrivs Sibbo kommuns egna betoningar för de olika mångsidiga kompetenserna för de olika årskurserna. Dessa har beskrivits i avsnittet mångsidig kompetens - Lärstigen i Sibbo för de årskursspecifika delarna i läroplanen.

Skolorna ska skriva också egna skolvisa innehållsmässiga planer för förverkligandet av de mångvetenskapliga områdena utifrån lärarnas och elevernas kunskaper och färdigheter samt intressen i sina läsårsplaner. Varje skola genomför minst två mångvetenskapliga områden under läsåret. Mångsidiga kompetenser beaktas i dessa. I Sibbo vill man också uppmuntra och stödja skolorna att samarbeta i utvecklandet och förverkligandet av mångsidig kompetens och mångvetenskapliga områden.

4 Verksamhetskulturen i en enhetlig grundläggande utbildning

4.1 Verksamhetskulturens betydelse och utvecklandet av den

Den grundläggande utbildningen ska utvecklas som en läroplansmässigt och pedagogiskt sammanhängande helhet. Den grundläggande utbildningen indelas enligt statsrådets förordning i helheter som består av årskurserna 1–2, 3–6 och 7–9. Årskurserna ska bilda en enhetlig didaktisk och logisk pedagogisk kontinuitet. Samarbete med förskoleundervisningen ökar långsiktigheten i arbetet. Utbildningsanordnaren ska garantera samarbete och enhetlighet i undervisningen, oberoende av om förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen eller olika årskurser i den grundläggande utbildningen administrativt fungerar i olika enheter eller byggnader. I mån av möjlighet ska man även samarbeta med läroanstalter inom följande utbildningsstadium.

Med verksamhetskultur avses det sätt på vilket verksamheten i skolgemenskapen planeras, genomförs och utvärderas. Den grundläggande utbildningens värdegrund, syn på lärande och mål återspeglas i skolans verksamhetskultur. Verksamhetskulturen spelar en central roll när det gäller att verkställa jämlikhet, undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, elevernas delaktighet, den gemensamma elevvården och för enhetlighet i den grundläggande utbildningen. Den inverkar alltid på hur eleverna upplever kvaliteten i skolarbetet. Verksamhetskulturen är en helhet som bygger på

- tolkning av de normer och mål som styr arbetet
- ledning, strukturer i verksamheten samt organisering, planering, genomförande och utvärdering av arbetet
- kompetens som finns i skolan och hur man utvecklar skolans verksamhet
- samarbete med olika aktörer
- pedagogik och professionalitet
- kommunikation, atmosfär, daglig praxis och lärmiljöer

Verksamhetskulturen formas av både medvetna och omedvetna, och ibland även oavsiktliga, faktorer. Verksamhetskulturen påverkar det innehåll och de aktörer som berörs av den, oberoende av om de är medvetna om den betydelse och inverkan de har eller inte. Varje medlem i skolgemenskapen är av betydelse i arbetet med att skapa verksamhetskulturen. Verksamhetskulturen ska ledas och utvecklas systematiskt i enlighet med värderingarna och målen i skolgemenskapen.

De vuxnas sätt att agera överförs till eleverna, som tillägnar sig skolans värden, attityder och vanor. Till exempel överförs modeller för kommunikation och språkbruk samt könsroller till eleverna. För att utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att fundera över verksamhetskulturens inverkan och lägga märke till ickeönskvärda drag och korrigera dem.

Verksamhetskulturen syns mest i de gemensamma handlingssätten. All verksamhet i den grundläggande utbildningen ska utformas så att den stödjer målen för undervisning och fostran. Skolans verksamhetskultur ska stödja att alla förbinder sig till målen och främja att den gemensamma värdegrunden och synen på lärande förverkligas i skolarbetet. En förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen är en öppen, interaktiv diskussion där alla är delaktiga och där man uppskattar varandra och skapar förtroende för varandra.

4.2 Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen ska hjälpa utbildningsanordnarna och skolorna att styra sin verksamhet. Principerna beskrivs i synnerhet utifrån skolans perspektiv. Utbildningsanordnaren ska skapa förutsättningar för att skolorna ska kunna tillämpa principerna och utveckla sin egen verksamhetskultur i samma riktning.

Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, lärande, delaktighet och lösningar som stöder skolengagemanget och förutsättningar för välbefinnande, och en hållbar och en fysiskt aktiv livsstil39. Utgångspunkten för att utveckla verksamhetskulturen är en inkluderande grundläggande utbildning där varje elev kan fungera,

utvecklas och lära sig som en unik individ och som medlem i gemenskapen. För att principerna ska kunna förverkligas krävs att man beaktar lokala behov och möjligheter, digital och fysisk tillgänglighet och att man samarbetar med elevernas vårdnadshavare, elevvårdstjänsternas personal, intressentgrupper och andra samarbetspartner och att eleverna på riktigt får vara med och utveckla skolgemenskapen.

En lärande organisation är kärnan i verksamhetskulturen

Skolan ska fungera som en lärande organisation som stödjer alla sina medlemmar i lärandet. Den lärande organisationen ska utvecklas genom dialog. Samarbete och delaktighet stärker gemenskapen. Att man reflekterar över målen och regelbundet utvärderar det egna arbetet och att man kan arbeta i lugn och ro främjar lärandet i skolgemenskapen. Respons från hemmen och andra samarbetspartner stödjer lärandet. Det är också viktigt att utnyttja resultat från utvecklingsarbete, utvärderingar och forskning. Betydelsen av pedagogiskt och delat ledarskap betonas och ledarskapet inriktas framför allt på att trygga förutsättningarna för lärande och välbefinnande.

En lärande organisation ska skapa förutsättningar för medlemmarna att lära sig tillsammans och av varandra. Den ska också skapa förutsättningar för undersökande och experimenterande arbete och ge erfarenheter av att känna sig inspirerad och av att lyckas. Utgångspunkten för samarbetet är goda samarbetsfärdigheter och kommunikativa färdigheter hos medlemmarna i gemenskapen, som man tillägnar sig framför allt när man umgås med andra till vardags. Här är vuxnas exempel särskilt viktigt.

Emotionella och kommunikativa färdigheter är ett mål för lärandet inom olika läroämnen och ingår även i helheten mångsidig kompetens. Det är en viktig del av skolans verksamhetskultur att utöver lektionstid öva de emotionella och kommunikativa färdigheterna i olika situationer i skolans vardag.

En lärande organisation ska uppmuntra alla sina medlemmar att försöka och att lära sig också av misstag. Den ska ge medlemmarna lämpliga utmaningar och hjälpa dem att hitta och dra nytta av sina styrkor. Som medlemmar i gemenskapen kan eleverna skapa en positiv och realistisk bild av sig själva och utveckla sin naturliga vilja att experimentera och undersöka. I en lärande organisation inser man att fysisk aktivitet har betydelse för lärandet och strävar till att frigöra sig från en stillasittande livsstil. Den ska värdesätta att man fördjupar sig i arbetet, anstränger sig i lärandet och slutför arbetet.

Välbefinnande och en trygg vardag

Strukturerna och verksamhetssätten i en lärande organisation ska främja välbefinnande och trygghet och på så sätt skapa förutsättningar för lärande. Dessa aspekter ska beaktas i allt skolarbete och styra allas arbete. Aktivt stöd för elevernas kamratrelationer, positiva gemensamma upplevelser och en känsla av att man är en viktig medlem i gemenskapen stöder skolengagemanget. Medlemmarna ska ses som individer och behandlas jämlikt men också gemenskapens behov ska beaktas. Skoldagens verksamhetssätt ska vara smidiga och möjliggöra en mångsidig verksamhet. Motion och gemensamma aktiviteter som främjar det psykiska välbefinnandet ska utgöra en naturlig del av varje skoldag.

Med hjälp av undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande ser man till att eleverna har jämlika möjligheter att få handledning och stöd för sin utveckling och sitt lärande och att fungera som en medlem i gemenskapen, både som individer och som medlemmar i gruppen. Välvillighet och vänlighet ska värdesättas. Mobbning, trakasserier, våld, rasism eller annan diskriminering ska inte accepteras och man ska

genast ingripa vid osakligt beteende. I skolarbetet ska man sträva efter att förutse vardagen så att den löper harmoniskt. Att bli hörd och uppleva rättvisa skapar förtroende. En lugn och accepterande atmosfär, goda sociala relationer och en trivsam miljö främjar arbetsron.

Främjande av en fysiskt aktiv livsstil

Målet är att för varje elev stärka främjandet av en fysiskt aktiv livsstil, deltagandet i undervisningen och förutsättningarna för lärande samt betydelsen av fysisk aktivitet som en övergripande livskompetens. En fysiskt aktiv livsstil inverkar positivt bland annat elevens förutsättningar att vara uppmärksam, att koncentrera sig och lära sig, elevens motoriska utveckling och på välbefinnandet som helhet. En fysiskt aktiv livsstil är även förknippad med psykiskt välbefinnande samt psykologisk anpassningsförmåga och förmåga att klara av svårigheter och motgångar samt ork. Utöver effekterna för elevens hälsa och lärande utgör främjandet av en fysiskt aktiv livsstil och elevernas upplevda delaktighet ett stöd för vardagen och verksamhetskulturen i skolgemenskapen.

En fysiskt aktiv livsstil främjas under skoldagen av pedagogiska lösningar som ökar aktiviteten under lektionerna, användningen av olika lärmiljöer mångsidiga möjligheter att använda idrottsredskap samt lösningar som främjar fysisk aktivitet under rasterna, vid övergångar och under skolans gemensamma evenemang. En fysiskt aktiv livsstil ska även främjas inom morgon och eftermiddagsverksamhet, i klubb och hobbyverksamhet, med arrangemang i anknytning till skolresor och skoltransport samt genom att beakta förutsättningarna för mångsidig fysisk aktivitet när man bygger och använder skolor och deras verksamhetsmiljöer. Vid planeringen av främjandet av en fysiskt aktiv livsstil och arrangemang i anknytning till detta ska man beakta barnets bästa samt elevernas rätt att delta på ett jämställt och likvärdigt sätt och deras rätt till en trygg lärmiljö. I främjandet av en fysiskt aktiv livsstil i den grundläggande utbildningen ingår samarbete med eleverna, hemmen och aktörer utanför skolan.

Kommunikation och mångsidiga arbetssätt

Kommunikation, samarbete och mångsidiga arbetssätt främjar hela gemenskapens lärande och välbefinnande. En lärande organisation ska identifiera olika former av lärande och kunskapsbyggande och fungera smidigt. Den uppmuntrar till att pröva och experimentera och ger utrymme för aktivitet, kreativitet, motion, lek och upplevelser som är karakteristiskt för olika åldrar och elever.

I skolarbetet ska man systematiskt använda sig av olika arbetssätt och lärmiljöer och sträva till att regelbundet föra ut undervisningen ur klassrummet. Man ska skapa möjligheter till projektbaserat arbete och helhetsbaserat lärande samt till samarbete både inom skolan och med aktörer utanför skolan. Samarbetet och kommunikationen mellan vuxna i skolan och med det omgivande samhället stärker elevernas förmåga att kommunicera och samarbeta. När eleverna arbetar tillsammans lär de känna sig själva och sin personlighet och att arbeta konstruktivt tillsammans med många olika slags människor. Informations- och kommunikationsteknik ska användas för att främja kommunikation och multisensoriskt arbete via olika kanaler.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Skolan som en lärande organisation är en del av ett kulturellt föränderligt och pluralistiskt samhälle, där det lokala och det globala överlappar varandra. Olika identiteter, språk, religioner och åskådningar lever sida vid sida och är i växelverkan med varandra. Internationalisering på hemmaplan är en viktig resurs i skolan. Som

lärande organisation tar skolan tillvara och uppskattar landets kulturarv och nationalspråk samt den egna och omgivningens kulturella, språkliga, religiösa och åskådningsmässiga mångfald. Den lyfter fram den samiska och andra minoriteters betydelse i Finland. Den utvecklar förståelsen och respekten mellan individer och grupper och ett ansvarsfullt agerande gentemot varandra. Rätten till det egna språket och den egna kulturen är en grundrättighet som man i skolan medvetet arbetar utgående från. I skolan ska man bekanta sig med kulturella traditioner, diskutera olika tanke- och handlingsmönster på ett konstruktivt sätt och tillsammans skapa nya sedvänjor.

Flerspråkighet är en form av kulturell mångfald. Varje gemenskap och varje medlem i gemenskapen är flerspråkig. Det ska vara naturligt att använda olika språk parallellt i skolans vardag och språk ska värdesättas. I den språkmedvetna gemenskapen diskuteras attityder gentemot språk och språkgrupper och man förstår språkets centrala betydelse för lärandet, för kommunikation och för samarbete samt för identitetsskapandet och integreringen i samhället. Varje läroämne har sitt eget språk, textbruk och begreppssystem. De olika vetenskapsgrenarnas språk och symbolsystem öppnar olika perspektiv på samma fenomen. Undervisningen ska gå från vardagsspråk mot mera abstrakta begrepp. I en språkmedveten skola är alla vuxna både språkliga modeller och språklärare i det läroämne de undervisar.

Delaktighet och demokrati

Den lärande organisationens verksamhetssätt ska utvecklas gemensamt. En demokratisk verksamhetskultur som främjar delaktighet och uppfyller de mänskliga rättigheterna ger eleverna förutsättningar att växa till aktiva medborgare.

Eleverna ska enligt sin utvecklingsnivå få vara med och planera, utveckla och utvärdera verksamheten. De ska få uppleva att de blir hörda och uppskattade som medlemmar i gemenskapen. Gemenskapen ska uppmuntra demokratisk dialog och delaktighet och utveckla sådana verksamhetssätt och strukturer som det förutsätter. Elevkårsverksamheten erbjuder ett viktigt forum för elevernas delaktighet. Också andra verksamhetsformer såsom stödelevs- och fadderverksamhet och engagemang i frivilligt arbete och hållbar utveckling ökar elevernas delaktighet. Samtidigt stärker de samarbete och växelverkan i hela skolgemenskapen. Samarbete med olika förvaltningar, församlingar, organisationer, företag och andra aktörer fördjupar bilden av samhället och verksamheten i medborgarsamhället. Kontakten med skolor i olika länder ökar förmågan att komma till rätta i en globaliserad värld.

Likabehandling och jämlikhet

En lärande organisation ska främja likabehandling och jämlikhet. Medlemmarna ska bemötas och behandlas likvärdigt oberoende av faktorer som hänger samman med personen i fråga. Likvärdighet betyder inte att alla är likadana. Likabehandling förutsätter både att man garanterar grundläggande rättigheter och möjligheter till delaktighet och att man beaktar individuella behov.

Under grundskoletiden utvecklas elevernas uppfattning om sin egen sexuella identitet och sexualitet. En lärande organisation främjar genom sina värderingar och sin praxis jämställdhet mellan könen och stödjer eleverna i deras identitetsskapande. Undervisningen ska ha ett könssensitivt förhållningssätt. Skolan ska uppmuntra eleverna att upptäcka sina egna möjligheter och att förhålla sig till olika läroämnen, göra val och binda sig till studierna utan könsbundna rollmodeller. Genom val och utveckling av lärmiljöer, arbetssätt och undervisningsmaterial ger man synlighet åt och visar respekt för den mänskliga mångfalden.

Ansvar för miljön och en hållbar framtid

En lärande organisation ska i all sin verksamhet fästa uppmärksamhet vid nödvändigheten av en hållbar livsstil. Genom sina val och sitt handlande i vardagen visar skolan ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön. Materialval och handlingsmönster som innebär slöseri med råmaterial, energi och biologisk mångfald ska förändras så att de blir hållbara. Betydelsen av immateriella värden för välbefinnandet och en hållbar livsstil lyfts fram och dessa värden ges tid och synlighet i det dagliga skolarbetet. Eleverna är med och planerar och förverkligar en hållbar vardag.

En lärande organisation ska inge hopp om en bra framtid genom att skapa en kunskapsgrund för eko-social bildning. En realistisk och praktisk attityd till förutsättningarna för en bra framtid stärker utvecklingen till ansvarsfulla medlemmar i gemenskapen, kommuninvånare och medborgare. Det sporrar eleverna att bemöta världens mångfald öppet och nyfiket och att arbeta för en rättvisare och hållbarare framtid.

4.2.1 Skolans verksamhetskultur i Sibbo

Principerna som styr verksamhetskulturen i skolorna i Sibbo är följande:

- den lärande organisationens verksamhetssätt och en enhetlig grundläggande utbildning utvecklas
- likvärdighet och jämlikhet främjas
- främja elevernas delaktighet och anknytning till skolgemenskapen samt demokratisk verksamhet
- för eleverna skapas trygga lärmiljöer som ökar välbefinnandet
- man skapar lärsituationer som stödjer samarbetsfärdigheterna, växelverkan och mångsidiga arbetsmetoder
- elevernas språkmedvetenhet utvecklas och man värdesätter kulturell mångfald
- man fungerar enligt verksamhetssätten för hållbar utveckling och främjar företagsamhet.

I Sibbo planerar och beskriver skolorna utvecklingen av verksamhetskulturen i de skolvisa läsårsplanerna som utarbetas årligen. De gemensamma beskrivningarna av lärstigarna i Sibbo, som skapats för undervisningen av helheterna inom mångsidig kompetens, och utbildningssektorns gemensamma värdegrund fungerar som hjälpmedel vid utvecklingen av verksamhetskulturen. Verksamhetskulturen inom kommunen utvecklas också under de gemensamma planerings- och utvecklingsdagarna.

Skolväsendet i Sibbo uppmuntrar och stödjer skolorna att delta i olika nationella projekt och utbildningar där man kan utveckla skolornas verksamhetskulturer, arbetsmetoder och lärmiljöer samt integrera delområdena inom mångsidig kompetens på ett mångsidigt sätt i undervisningen och lärandet.

4.2.2 Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande i Sibbo

Undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande gäller all verksamhet inom den grundläggande utbildningen. De utgör en central del av skolans verksamhetskultur, som ger förutsättningar för alla elevers delaktighet, lärande och skolgång. Undervisningsarrangemangen som stöder

förutsättningarna för lärande beskrivs mer detaljerat i kapitel 7 i läroplanen, som i Sibbo bildas av en separat handbok.

Undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande och resursfördelningen för verksamheten beaktas i Sibbo genom att varje läsår tilldela skolspecifika timresurser som baserar sig på de skolspecifika elevantalen och antalet specialklasser. Skolans rektor fattar beslut om att bilda undervisningsgrupper och om fördelningen av resurser mellan grupperna. Undervisningschefen fattar beslut om att inrätta specialklasser.

Undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande och utvecklingen av skolornas verksamhetskultur förutsätter regelbundet samarbete mellan lärarna och rektorerna både i varje skola och i hela kommunen. I syfte att stödja detta arbete ordnas kommun- och skolspecifika utbildningar och olika pedagogiska grupper bildas vid behov.

4.2.3 Främjande av en fysiskt aktiv livsstil i Sibbo

Sibbo uppmuntrar till att använda pedagogiska lösningar som ökar aktiviteten under lektionerna, att använda olika lärmiljöer och utveckla lösningar som främjar fysisk aktivitet under rasterna, vid övergångar och under skolans gemensamma evenemang. I mån av möjlighet beaktas främjandet av en fysiskt aktiv livsstil även i morgon- och eftermiddagsverksamheten, i klubbverksamheten och på skolresor. I främjandet av en fysiskt aktiv livsstil används och stärks samarbetet med eleverna, hemmen och aktörer utanför skolan.

De skolspecifika åtgärderna skrivs årligen in i läsårsplanen. För att följa upp och utvärdera åtgärderna fyller skolorna årligen under vårterminen i blanketten Bedömning av nuläget inom programmet Skolan i rörelse.

4.3 Lärmiljöer och arbetssätt

Lärmiljöer

Med lärmiljöer avses de lokaler, platser, grupper och aktiviteter, där studierna och lärandet sker. Lärmiljöer innefattar också redskap, tjänster och material som används i undervisningen. Lärmiljöerna ska stödja elevernas individuella och gemensamma utveckling, lärande och kommunikation och främja en fysiskt aktiv livsstil. Alla medlemmar i skolgemenskapen påverkar lärmiljöerna genom sitt agerande. Välfungerande lärmiljöer främjar förutsättningar för lärande, kommunikation, delaktighet och kollaborativt kunskapsbyggande. De ger också möjlighet till aktivt samarbete med utomstående aktörer eller sakkunniga.

Målet med utveckling av lärmiljöerna är att de bildar en mångsidig och flexibel pedagogisk helhet. Tillgängliga lärmiljöer kan stödja förutsättningarna för lärande och skolgång och det stöd som eleverna ska erbjudas. När man utvecklar lärmiljöerna ska man beakta olika läroämnes specialbehov. Lärmiljöerna ska ge möjlighet till kreativa lösningar samt till att analysera och undersöka företeelser ur olika perspektiv. Dessutom ska man när man utvecklar och väljer lärmiljöer beakta att eleverna tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter också utanför skolan.

Utrymmena ska utvecklas, planeras, utformas och användas så att de är ergonomiska, ekologiska, estetiska och tillgängliga, ljusa, trivsamma, välordnade och rena, de akustiska förhållandena är goda och inomhusluften av god kvalitet. Skolans utrymmen, inklusive möbler, utrustning och redskap ska ge möjlighet att stödja den pedagogiska utvecklingen av undervisningen och elevernas aktiva deltagande. Målet är att eleverna ska ha tillgång till utrymmen, redskap, material och bibliotekstjänster och att de är digitalt och fysiskt tillgängliga så att eleverna också har möjlighet att studera självständigt. Utöver skolans utrymmen och skolgården ska naturen och den byggda miljön användas i undervisningen. Bibliotek, motions, konst och naturcenter, muséer och många andra samarbetspartner erbjuder mångsidiga lärmiljöer.
Informations och kommunikationstekniken är en viktig del av mångsidiga lärmiljöer. Elevernas delaktighet och förmåga att arbeta kollaborativt ska stärkas och elevernas personliga lärstigar stödjas med hjälp av digitala verktyg. När man utvecklar lärmiljöerna ska man beakta den mångformiga mediekulturen. Nya digitala verktyg ska tas i bruk för att främja och stödja lärandet. Elevernas egna digitala verktyg kan användas som stöd för lärandet enligt vad man kommer överens med vårdnadshavarna. Samtidigt säkerställer man att alla elever har möjlighet att använda digitala verktyg.

Erfarenheter och upplevelser av att lyckas i olika miljöer och lärsituationer sporrar eleverna att utveckla sina kunskaper. Eleverna ska delta i utvecklingen av lärmiljöerna. Lärmiljöerna ska planeras utifrån elevernas individuella behov. På det viset kan man förebygga behovet av särskilt stöd för lärande och skolgång. Lärmiljöer som skräddarsys och är tillgängliga utifrån behovet av stöd kan utgöra en del av en elevs planenliga stöd.

Lärmiljöerna ska utvecklas med beaktande av varje elevs och hela skolans totala välbefinnande. Miljöerna ska vara trygga och hälsosamma och främja elevernas sunda utveckling och välbefinnande i enlighet med deras ålder och förutsättningar. Eleverna ska lära sig att handla på ett ansvarsfullt och tryggt sätt i alla lärmiljöer. Arbetsro och en vänlig och lugn atmosfär stödjer lärandet.

Arbetssätt

Utgångspunkt för valet av arbetssätt är de mål som ställts upp för undervisningen samt elevernas behov, förutsättningar och intressen. Varierande arbetssätt stödjer och styr såväl undervisningsgruppens som den enskilda elevens lärande och är en del av de undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande. Arbetssätt som lämpar sig för olika åldrar och olika undervisnings- och lärsituationer ska användas i undervisningen. Genom mångsidiga arbetssätt och bedömningsmetoder får eleverna möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Vid val av arbetssätt ska man sträva efter att identifiera och förändra könsbundna attityder och rutiner.

Mångsidiga arbetssätt bidrar till glädje i lärandet och till att eleverna upplever att de lyckas samt stödjer kreativ verksamhet som är karakteristisk för olika åldrar. Erfarenhetsbaserade och aktiverande arbetssätt samt rörelse och användningen av olika sinnen berikar lärandet och stärker motivationen. Också arbetssätt som stödjer självreglering och känslan av att höra till gruppen stärker motivationen. Drama och andra konstnärliga uttrycksformer hjälper eleverna att lära känna sig själva och att utvecklas till kreativa människor med sund självkänsla. Det ger eleverna förutsättningar att uttrycka sig mångsidigt och kommunicera konstruktivt med olika människor och grupper. Genom valet av arbetssätt kan man också stödja kollaborativt lärande, där kunskap och förståelse byggs upp genom interaktion med andra. Eleverna ska få agera i olika roller, dela uppgifter med varandra och ta ansvar för både individuella och gemensamma mål.

Vid val av arbetssätt ska olika läroämnens särdrag och utvecklingen av mångsidig kompetens beaktas. Genom att använda arbetssätt som är typiska för olika läroämnen hjälper man eleverna att både strukturera sina kunskaper och tillägna sig färdigheter. Viktiga färdigheter med tanke på lärandet är förmåga att söka, behandla, analysera, presentera, tillämpa, kombinera, bedöma och skapa information. Undersökande och problembaserat arbete, lek, användning av fantasi och konstnärlig verksamhet utvecklar abstrakta och metodiska kunskaper, kritiskt och kreativt tänkande och förmåga att tillämpa sina kunskaper.
Differentiering i undervisningen ska styra valet av arbetssätt. Differentieringen ska grunda sig på kännedom om eleverna och vara ett centralt pedagogiskt perspektiv i all undervisning. Differentiering berör studiernas omfattning och djup, arbetsrytm, arbetsgång och elevernas olika sätt att lära sig. Differentieringen ska utgå från elevens behov och möjligheter att själv planera sina studier, att välja olika arbetssätt och studera i egen takt. Elevernas individuella olikheter och skillnader i elevernas utveckling ska också beaktas vid valet av arbetssätt. Genom differentiering stödjer man elevens självkänsla och motivation och tryggar arbetsron. Differentiering bidrar också till att förebygga behov av stöd.

Även en helhetsskapande undervisning styr valet av arbetssätt.

En mångsidig och ändamålsenlig användning av informations- och kommunikationsteknik ökar elevernas möjligheter att utveckla sitt arbete och sin förmåga att skapa nätverk. Det ökar deras förmåga att söka, behandla och producera information på ett kreativt, självständigt, interaktivt och kritiskt sätt. Vid valet av arbetssätt ska man använda sig av de möjligheter som spel och spelifiering erbjuder.

Läraren ska välja arbetssätt i samråd med eleverna och handleda dem i synnerhet i användningen av nya arbetssätt för att de på så sätt ska bli mera självständiga och målinriktade i sitt sätt att arbeta. Förmågan att lära sig lära utvecklas bäst när läraren också uppmuntrar eleverna att planera och utvärdera sina arbetssätt. Det motiverar och hjälper eleverna att ta ansvar för lärandet och arbetet i skolgemenskapen. Gemensam reflektion kring mål och bedömningsgrunder förbinder till målmedvetet arbete.

4.3.1 Tyngdpunkter angående lärmiljöer och arbetssätt i Sibbo

I skolorna i Sibbo fäster man uppmärksamhet vid att skapa mångsidiga och öppna lärmiljöer samt vid de pedagogiska utgångspunkterna i enlighet med läroplanen. Samarbetsorientering, skollokalerna och närmiljöerna utnyttjas i lärandet och undervisningen av olika ämnen. Lärandet som sker utanför skolan planeras och förverkligas tillsammans med till exempel en annan skola eller aktörer inom den tredje sektorn.

Man stödjer elevernas aktivitet, åsikter, idéer och försök i syfte att utveckla lärmiljöerna och arbetsmetoderna. Atmosfären i skolorna är frisinnad och uppmuntrande då det gäller olika sätt att studera. Man strävar efter att skapa likvärdiga möjligheter till mångsidiga lärmiljöer och arbetsmetoder för alla elever. Därtill beskriver skolorna i sina läsårsplaner vilka skolspecifika mål och särskilda tyngdpunkter som styr valet, användningen och utvecklingen av lärmiljöer och arbetsmetoderna. Inlärningsmiljöerna utvidgas genom att använda informations- och kommunikationsteknologi. Alla elever ges möjlighet att använda dessa miljöer och eleverna kan använda egna apparater i skolan. Alla skolor använder de digitala tjänster som kommunens utbildningstjänst erbjuder.



När man överväger lärmiljöer och arbetsmetoder beaktar man också värderingarna för utbildningssektorn i Sibbo.

I alla skolor i Sibbo uppmuntrar man eleverna i alla läroämnen att utveckla arbetsmetoder som stödjer deras eget lärande.

Gemensamma rektorsmöten och riktlinjerna som utbildningssektorn utarbetar stärker samarbetet och jämlikheten mellan skolorna. Tvåspråkigheten i Sibbo stärks genom att man för eleverna skapar möjligheter att samarbeta över språkgränserna och mellan skolorna. Utbildningssektorn strävar efter att ge alla en möjlighet att berätta sin åsikt och vara med och påverka utvecklingen av lärmiljöerna och arbetsmetoderna. Utbildningssektorn i Sibbo uppmuntrar och styr skolorna till att utveckla lärmiljöer och arbetsmetoderna både självständigt och i samarbete med andra. Skolorna utvecklar sin verksamhet också i samarbete med andra kommuner och i olika utvecklingsprojekt.

I arbetsgrupperna för det skolspecifika gemensamma elevvårdsarbetet gör man bedömningar av och planer för vilka åtgärder som behövs för att utveckla en trygg, trivsam lärmiljö som främjar lärandet. Det här samarbetet gör skolorna tillsammans med elevvårdspersonalen, elevkårerna och vårdnadshavarna.

4.4 Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden

Helhetsskapande undervisning är en viktig del av den verksamhetskultur som stödjer pedagogisk enhetlighet i den grundläggande utbildningen. Målet är att göra det möjligt att förstå förhållandet mellan olika fenomen och på vilket sätt de är beroende av varandra. Helhetsskapande undervisning ger eleverna bättre möjligheter att kombinera kunskaper och färdigheter från olika vetenskapsgrenar och att i växelverkan med andra strukturera dem till meningsfulla helheter. Arbetsperioder då eleverna undersöker helheter och kombinerar och undersöker olika vetenskapsgrenar ger dem möjlighet att tillämpa sina kunskaper och får dem att känna sig delaktiga i att bygga upp gemensam kunskap. Detta stärker elevernas förmåga att uppfatta vilken betydelse det som de lär sig i skolan har för det egna livet och den egna gruppen och i ett vidare perspektiv för samhället och mänskligheten. Samtidigt får eleverna redskap för att vidga och strukturera sin världsbild.

Helhetsskapande undervisning förutsätter ett pedagogiskt grepp, som rör både undervisningens innehåll och arbetsmetoder, där man inom undervisningen i varje läroämne och i synnerhet över läroämnesgränserna studerar olika teman eller företeelser i den verkliga världen som helheter. Omfattningen och sättet på vilket man förverkligar helhetsskapande undervisning kan variera beroende på elevernas behov och målen för undervisningen. Undervisningen kan t.ex. genomföras genom att

- samma tema studeras parallellt i två eller flera läroämnen samtidigt
- innehåll som hör till samma tema delas in i perioder som följer på varandra
- ordna aktiverande evenemang såsom temadagar, olika tillställningar, kampanjer, studiebesök och lägerskolor
- planera mångvetenskapliga lärområden som omfattar en längre period och flera läroämnen och som kan innehålla ovannämnda helhetsskapande metoder
- skapa helheter där många läroämnen samverkar

- erbjuda samordnad undervisning, så att all undervisning är helhetsbaserad såsom i förskoleundervisningen.

För att kunna garantera att alla elever har möjlighet att ta del av arbete med lärområden och att få undersöka det som de är intresserade av ska utbildningsanordnaren se till att elevernas studier innehåller minst ett mångvetenskapligt lärområde per läsår. Om de mångvetenskapliga lärområdenas mål och innehåll och om hur de förverkligas ska beslutas i den lokala läroplanen och preciseras i skolans läsårsplan. Den tidsmässiga omfattningen av ett lärområde ska planeras så att eleverna har tid att fördjupa sig i innehållet och att arbeta målinriktat, mångsidigt och uthålligt. I den lokala läroplanen och i läsårsplanen kan man också besluta om andra sätt att göra undervisningen mera helhetsskapande.

De mångvetenskapliga lärområdena ska främja den grundläggande utbildningens mål och i synnerhet utvecklingen av mångsidig kompetens. Innehållet i lärområdena ska planeras lokalt så att de återspeglar principerna för verksamhetskulturen.

De mångvetenskapliga lärområdena ska planeras och genomföras utgående från de lokala resurserna och möjligheterna. Lärområdena erbjuder ett bra tillfälle för samarbete mellan skolan och det övriga samhället. Lärarnas och elevernas motivation ökar när de ämnen som behandlas har lokal anknytning, är aktuella och har samhällelig betydelse. Det är viktigt att eleverna deltar i planeringen. Syftet med lärområdena är att konkret behandla sådant som ingår i och som vidgar elevernas erfarenhetsvärld, varvid målet är att

- stärka elevernas delaktighet och ge dem möjligheter att vara med och planera målen, innehållet och arbetssätten i studierna
- lyfta fram frågor som eleverna upplever som viktiga och skapa tillfällen att behandla och påverka dem
- öka elevernas möjligheter att studera i olika grupper och med elever i olika åldrar och att arbeta med många olika vuxna
- ge eleverna möjligheter att kombinera lärande utanför skolan med skolarbetet
- ge utrymme för intellektuell nyfikenhet, upplevelser och kreativitet samt skapa många olika slag av kommunikations- och språksituationer
- göra det möjligt att tillämpa kunskaper och färdigheter i praktiken och ge övning i att handla i enlighet med en hållbar livsstil
- sporra eleverna att handla på ett sätt som gynnar skolgemenskapens och samhällets bästa.

Planeringen och förverkligandet av mångvetenskapliga lärområden förutsätter samarbete mellan läroämnen som representerar olika perspektiv samt att skolans övriga verksamhet utnyttjas. Alla läroämnen ska i tur och ordning delta i genomförandet av ett lärområde på det sätt som respektive lärområde förutsätter. Innehållet i lärområdena ska väljas enligt principerna för verksamhetskulturen och så att det intresserar eleverna och lämpar sig för samarbete mellan läroämnen och lärare. I studierna utnyttjas de infallsvinklar, begrepp och metoder som är kännetecknande för de olika läroämnena.
Eleverna ska ges respons under den tid man arbetar med lärområdet och deras kunskaper och färdigheter ska beaktas i den verbala bedömningen eller när man ger vitsord i de läroämnen som varit involverade i lärområdet.

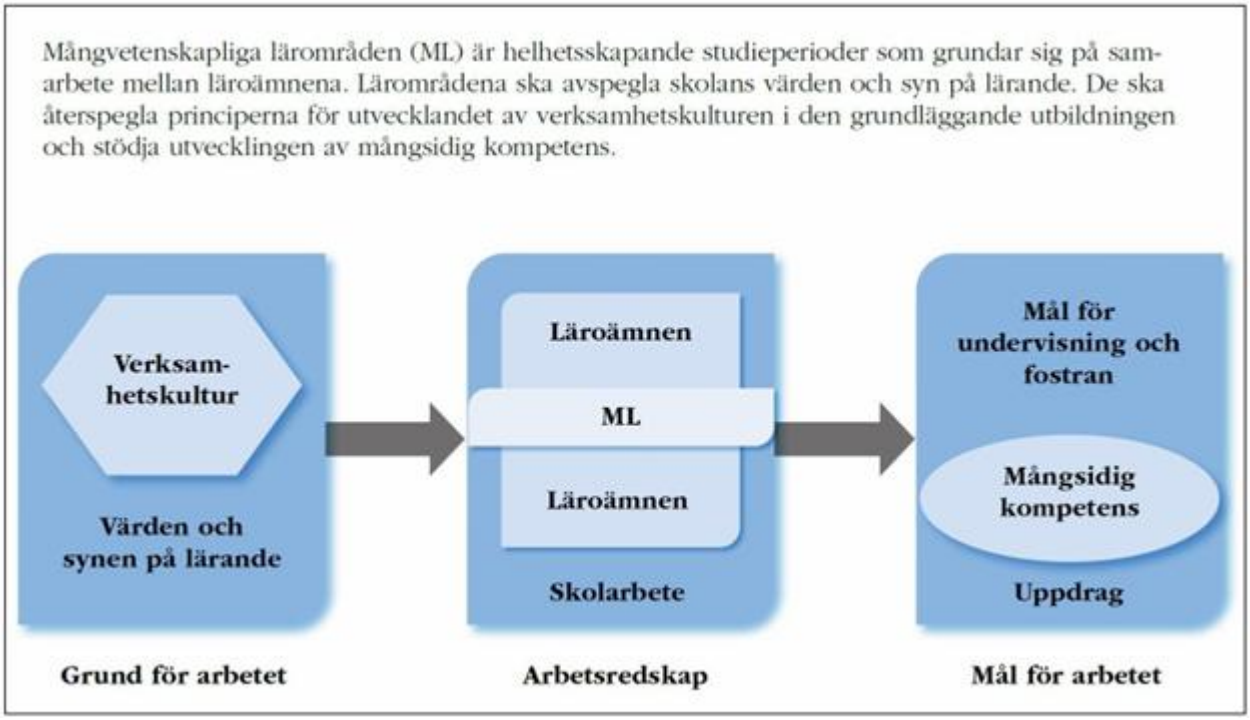

4.4.1 Mångvetenskapliga lärområden i Sibbo

Målen inom de mångvetenskapliga lärområdena i Sibbo är att skolorna vid genomförandet av dessa beaktar sina egna särdrag, mångsidiga lärmiljöer, arbetsmetoder, digitala tjänster och verktyg samt de möjligheter som eventuella samarbetspartners kan erbjuda. Elevernas åsikter och intressen beaktas vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av de mångvetenskapliga lärområdena. Även lärarnas kompetenser och styrkor kan inverka på planeringen och verkställandet av de mångvetenskapliga helheterna. Utbildningssektorn i Sibbo stödjer och uppmuntrar skolorna att planera och genomföra övergripande temahelheter som genomförs av skolan, i samarbete med en annan skola eller av alla skolor i kommunen. Alla skolor i Sibbo kommun förverkligar åtminstone två mångvetenskapliga helheter per läsår. Skolorna skriver in i sin läsårsplan hur de skolspecifika lärområdena ska genomföras. Modeller som beskriver hur man gemensamt planerar mångvetenskapliga lärområden, arbetsmetoder och -redskap samt hur man förverkligar lärområdena sammanställs så att alla kan utnyttja dem.

Till exempel följande lärområden kan genomföras på ett sätt som överskrider läroämnesgränserna:

- olika läroämnen; närmiljön, åk 1–2
- olika läroämnen; trafik och säkerhet; åk 1–9
- olika läroämnen; näring; åk 1–9
- olika läroämnen tillsammans; fakta och fiktion, åk 1–9
- omgivningslära, gymnastik, musik, bildkonst; känslor åk 1–9
- omgivningslära, religion, livsåskådningskunskap, modersmål; goda seder, åk 1–9
- olika läroämnen; NU - vad man talar om, åk 1–9

- historia, bildkonst/musik och främmande språk, det andra inhemska språket; kulturell mångfald åk 2–9
- omgivningslära, modersmål och litteratur, matematik; vatten och vattendrag; åk 3
- modersmål, omgivningslära, konst- och färdighetsämnen; vattnet som objekt för lärande genom undersökning, åk 3–4
- matematik, historia, samhällslära, bildkonst; pengar åk 5–6
- omgivningslära, matematik, modersmål och litteratur, religion, engelska, bildkonst, handarbete, gymnastik, ikt-färdigheter, hälsokunskap, musik, Asien; åk 6
- kemi, biologi, historia och bildkonst; en vattendag vid Sibbo å; åk 7
- främmande språk, finska, modersmål, huslig ekonomi; gastronomi i olika kulturer, åk 7
- fysik och modersmål; materialbaserat ämne eller debatt om ämnet energiproduktion eller fördelar och nackdelar med kärnkraft, åk 9.

5 Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande

5.1 Gemensamt ansvar för skoldagen

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen ska genomsyra det praktiska skolarbetet. Skolarbetet ska främja målen för undervisning och fostran och bidra till att den grundläggande utbildningens uppdrag genomförs. Man ska skapa förutsättningar för elevernas välbefinnande, utveckling och lärande och se till att skolarbetet och samarbetet löper smidigt. De dagliga rutinerna i skolan ska också främja en hållbar livsstil.

Utgångspunkten är gemensamt ansvar för och omsorg om en bra och trygg skoldag för alla. Det fostrande arbetet och att främja välbefinnande åligger alla vuxna i skolan, oberoende av deras arbetsuppgift. Alla elevers behov, förutsättningar och styrkor ska beaktas i skolarbetet. En god kommunikation mellan läraren och eleven främjar skolengagemanget. Samarbete med vårdnadshavarna och andra parter bidrar till att det lyckas.

Varje elev har alla skoldagar rätt till undervisning enligt läroplanen, handledning, elevvård och stöd för lärandet samt till en trygg lärmiljö. Utbildningsanordnaren ansvarar för att elevernas rättigheter tillgodoses och skapar förutsättningar för skolarbete som främjar detta. Skolans ledning har det praktiska ansvaret för lösningar i anslutning till undervisningen, handledningen, elevvården och arrangemangen till stöd för lärandet i skolan, i alla årskurser och i alla läroämnen. Det inkluderar också att systematiskt förebygga problem och frånvaro och att identifiera och eliminera hinder för växande och lärande i skolan. Varje lärare har ansvar för verksamheten, lärandet och välbefinnandet i sin undervisningsgrupp. Läraren ska påverka dessa genom sina pedagogiska och didaktiska lösningar och sitt sätt att handleda. Till lärarens uppgift hör att följa med och främja elevernas lärande, arbete och välbefinnande, att värdesätta och rättvist bemöta varje elev, att upptäcka eventuella svårigheter i god tid samt att handleda och stödja eleverna. Läraren ska se till att elevernas rätt till handledning samt stöd för lärande och elevvård tillgodoses. Det förutsätter kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna, samarbete mellan lärarna och i synnerhet samarbete med elevvårdstjänsternas personal.

Eleverna har också ett eget ansvar som medlemmar i skolgemenskapen. Det innebär att regelbundet delta i skolarbetet, att vara hygglig och bemöta sina skolkamrater och de vuxna i skolan med respekt och att följa gemensamma regler. Att respektera andra människors integritet, arbete och arbetsro och sköta överenskomna uppgifter är nödvändigt i skolarbetet. Lagen förpliktar eleverna att delta i den grundläggande utbildningen, att utföra sina uppgifter samvetsgrant och att uppträda sakligt. En elev ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att eleven inte äventyrar andra elevers, skolgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa. En elev kan endast av särskilda skäl tillfälligt befrias från undervisning. Hemmet och skolan ska tillsammans handleda eleven att agera i enlighet med lagen och stödja eleven i hens ansträngningar. Det är skolans uppgift att systematiskt56 ingripa vid frånvaro och hjälpa eleven att lyckas i sitt skolarbete.

5.1.1 Främjande av skolengagemang och förebyggande av frånvaro

En verksamhetskultur som stöder närvaro i skolan främjar lärande, delaktighet, samhörighet och välbefinnande. Förebyggande av frånvaro är det viktigaste vid planeringen av åtgärder och verksamhetsmodeller i anslutning till frånvaro. Vid förebyggande av frånvaro ska skolengagemanget och närvaron i skolan stödjas på såväl gemenskapsnivå som hos enskilda elever.

I skolan tillägnar sig eleverna emotionella och kommunikativa färdigheter och färdigheter att fungera i grupp som en del av undervisningen i olika läroämnen och helheten mångsidig kompetens.

En uppmuntrande atmosfär inom gemenskapen stöder elevernas egna aktörskap och uppkomsten av kamratrelationer. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid stöd för närvaro vid övergångsskeden i studierna när eleven håller på att bli en del av en ny gemenskap.

Elevvården är gemensamt och individuellt arbete i syfte att säkerställa välbefinnandet och lärandet såväl inom gemenskapen som på individnivå. Den gemensamma elevvården är en viktig del av skolans verksamhetskultur och omsorgen i vardagen, som stärker elevernas delaktighet och upplevelse av att vara en del av gemenskapen i klassen och skolan. Elevvården omfattar allt skolarbete och är en gemensam uppgift för alla vuxna i skolgemenskapen. En atmosfär som präglas av omsorg och lugn, goda sociala relationer och upplevelsen av att få sin röst hörd stärker elevens skolengagemang. Som en del av den gemensamma elevvården ska den skolvisa elevvårdsgruppen koordinera förebyggandet av frånvaro, den systematiska uppföljningen och ingripandet vid frånvaro. I planeringen av det gemensamma arbetet är det viktigt att försäkra sig om elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet.

Frånvaro förebyggs genom att man tidigt upptäcker behov av stöd för lärandet och skolgången och att tillräckligt stöd ges i rätt tid. Smidiga studier, studieframgång och uppmuntrande respons främjar skolengagemanget. Även förebyggande av mobbning, trakasserier, diskriminering och våld och systematiskt ingripande vid dessa stöder välbefinnandet inom gemenskapen som helhet och hos enskilda elever samt skolengagemanget.

Samarbete med vårdnadshavarna, samtal om betydelsen av närvaro och information om uppföljningen av frånvaro och rutinerna för att ingripa vid frånvaro stöder elevens närvaro i skolan.

Främjande av skolengagemang och förebyggande av frånvaro i Sibbo

Elevernas skolengagemang, närvaro och kamratrelationer stöds genom skolans gemensamma elevvård, arbete mot mobbning, trakasserier, diskriminering och våld, samarbete mellan hem och skola samt en verksamhetskultur som främjar inkludering av elever. Praktiker som stärker skolnärvaron omfattar t.ex. att behandla elever med respekt och vänlighet, ordna raster och ledda rastaktiviteter, regelbundet övervaka gruppdynamik och atmosfär i klassrummet, stödja inlärning och skapa en säker inlärningsmiljö. De arbetsmetoder, rutiner och den kultur som beskrivs ovan förebygger frånvaro. För eleven är det viktigt att processen med skolengagemanget tar hänsyn till både inlärnings- och vänskapsfaktorer.

Med elevvård avses främjande och upprätthållande av elevens goda lärande, goda fysiska och psykiska hälsa och sociala välbefinnande samt verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa. Elevvård genomförs främst som en förebyggande verksamhet som stöder hela skolgemenskapen. Den gemensamma elevvården främjar alla elevers lärande och välbefinnande, god samverkan och inkludering av hela skolgemenskapen samt en hälsosam, tillgänglig och trygg lärandemiljö. Alla vuxna i skolan arbetar för det gemensamma välbefinnandet, och alla som arbetar i skolan har ett ansvar för att främja även välbefinnande och trygghet. Arbetet med välbefinnande sker tillsammans med elever och deras vårdnadshavare.

Den gemensamma elevvården är planerat och målinriktat arbete i skolans vardag. Styrgruppen för elevvården beslutar varje läsår om ett tema för det gemensamma arbetet som styr på elevvårdsarbetet i skolorna och ger det fokus. Rektorn är ansvarig för implementeringen av den gemensamma elevvården på sin skola. Det gemensamma arbetet planeras, samordnas och utvärderas av skolans gemensamma elevvårdsgrupp. Gruppen planerar och genomför bland annat aktiviteter för att stärka skolengagemanget och skolnärvaron samt övervakar frånvaron. När det är lämpligt kan det gemensamma arbetet inriktas på specifika årskurser eller grupper, till exempel i början eller slutet av den grundläggande utbildningen, eller för att åtgärda ett allmänt identifierat problem som t.ex. oroande frånvaro. (Se kapitel 8 för mer information om elevvård.)

I läsårsplanerna för Sibbos skolor beskrivs hur elevernas emotionella färdigheter, kamratfärdigheter och trygghetsfärdigheter lärs ut i varje årskurs med åldersanpassade metoder. Skolans gemensamma elevvårdsgrupp är involverad i lektionsplaneringen.

Att övervaka de sociala relationerna och gruppdynamiken i skolklasser och undervisningsgrupper är en pågående aktivitet som involverar även icke-undervisande personal som agerar som arbetspar till lärarna. I högstadiet arbetar skolcoachen i samarbete med klassföreståndare och är involverad i att främja sammanhållningen i klassen eller gruppen och bygga en trygg atmosfär där det behövs. Ungdomstjänsterna hjälper också skolor att bilda gruppanda.

Skolor gör planer för att skydda elever från mobbning, trakasserier, diskriminering och våld enligt en gemensam kommunal dokumentmall för planen. Eleverna bekantar sig med planerna varje läsår. Vårdnadshavarna informeras om innehållet i planerna. Undervisningspersonalen känner till innehållet och förfarandena i planerna och får den introduktion och utbildning som krävs för att arbeta enligt planerna.

Syftet med det stöd för lärande och skolgång som erbjuds i skolorna är att förebygga inlärningssvårigheter och motarbeta att eventuella problem blir alltmer komplexa. Vältajmat, välplanerat och adekvat stöd för lärande och skolgång bidrar också till att förebygga frånvaro. Elever har rätt till stöd för lärande och skolgång

från den tidpunkt då deras behov av stöd identifieras. Stödet kan både ökas och minskas beroende på elevens framsteg och behov av stöd. Stödåtgärder planeras och deras tillräcklighet bedöms tillsammans med eleven och vårdnadshavaren, vid behov också med elevvårdspersonalen.

Särskild uppmärksamhet ägnas åt att stödja närvaro vid övergångsskedena i skolgången, eftersom risken för frånvaro och skolavhopp ökar under övergångsskedena. Planerat samarbete, elevvägledning och överföring av nödvändig information i övergångsskeden säkerställer kontinuitet i stödet och förhindrar frånvaro. Överföringen av uppgifter sker i samarbete med eleven och dennes vårdnadshavare.

Elevernas skolengagemang påverkas av faktorer som har att göra med lärande och vänskap. I situationer där skolengagemanget och närvaron behöver stärkas måste man uppmärksamma både stödet för lärande (t.ex. stödundervisning, specialundervisning på deltid, hjälpmedel) och kamratstöd (träning av kamratfärdigheter, främjande av gruppanda, ingripande vid eventuell mobbning). När skolorna lyckas lätta på bördan av lärande och sociala relationer är det lättare för eleven att komma till skolan. Skolpersonalen uppmuntras att undervisa och fostra så att eleverna känner att de är viktiga och meningsfulla medlemmar av samhället.

Hem och skola arbetar tillsammans för att stödja elevens lärande, uppväxt, utveckling och välbefinnande. Hemmet ser till att eleven får en dygnsrytm och tillräcklig vila, fritid, hobbyer och kamratförhållanden. Hemma kan man diskutera vad som hindrar skolnärvaro och hur stressigt det är med skolarbetet. Ett öppet samspel mellan hem och skola och en gemensam förståelse av elevens övergripande situation skapar en grund för regelbunden skolnärvaro och lärande, och hjälper till att hitta lösningar på situationer där eleven möter utmaningar i skolgången.

Metoder som anknyter sig till stödet för lärande och skolgång beskrivs i kapitel 7.

5.1.2 Att följa upp och meddela om frånvaro

Utbildningsanordnaren ska systematiskt följa upp frånvaro med hjälp av uppgifter på skolnivå. I den lokala verksamhetsmodellen för ingripande vid frånvaro ska utbildningsanordnaren besluta vems uppgift det är att på skolnivå systematiskt följa upp frånvaro och hur det görs på skol-, klass- och individnivå.

Det är viktigt att man tidigt reagerar på frånvaro, oberoende av orsaken till frånvaron. Frånvaro ska meddelas vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare för eleven så snart som möjligt. Om förekomsten av frånvaro ökar eller förlängs ska man utan dröjsmål kontakta elevvårdstjänsternas personal. Från fall till fall ska man komma överens om riktad uppföljning av frånvaron.

Att följa upp och meddela om frånvaro i Sibbo

Uppföljning på individnivå

Sibboskolor använder sig av en modell för uppföljning och ingripande i skolfrånvaro. Den innehåller riktlinjer för uppföljning av elevers frånvaro, hantering av oroväckande frånvaro och förstärkning av skolnärvaro. Att övervaka elevernas frånvaro är en planerad och pågående aktivitet som klassläraren/klassföreståndaren ansvarar för. Frånvaro övervakas regelbundet för att identifiera förändringar i elevens lärande och välbefinnande. Alla slags frånvaro beaktas oavsett orsaken.

Därefter avgörs om frånvaron ger anledning till oro. Frånvaro av alla slag, även tillåten frånvaro, kan vara en anledning till oro, t.ex. kan frånvaro på grund av långvarig sjukdom orsaka luckor i lärandet och försvaga kamratrelationerna. Förebyggande arbete och att ta itu med frånvaro så tidigt som möjligt är avgörande.

Skolnivå
På skolnivå övervakar och granskar den gemensamma elevvårdsgruppen under ledning av rektorn den klass- och gruppspecifika frånvaron och initierar riktade åtgärder vid behov. I mitten av höst- och vårterminerna kontrolleras frånvaron för varje klass centralt och uppgifter om frånvaron på skolnivå samlas in. Denna information kan användas för att planera skolans verksamhet och fördela resurser.

Kommunnivå
Utbildningssektorn samlar in frånvarostatistik från skolorna två gånger om året för att övervaka förändringar i frånvaron och identifiera eventuella skillnader mellan skolorna. Uppgifterna fås från elevdatasystemet. Informationen kan beaktas i planeringen av ekonomin och verksamheten.

Styrgruppen för elevvården övervakar användningen av modellen för ingripande i skolfrånvaro, antalet frånvarotillfällen och förändringar i antalet frånvarotillfällen på basis av överenskomna indikatorer. Skolorna lämnar nyckeltalen till styrgruppen.

5.1.3 Att ingripa vid frånvaro och utreda de bakomliggande orsakerna

De bakomliggande orsakerna till frånvaro är varierande och kan ha koppling till händelser och förändringar i samhället, skolan eller i elevens eget liv. För att rikta in de nödvändiga åtgärderna är det viktigt att i den omfattning det är möjligt utreda de bakomliggande orsakerna till elevens frånvaro. I nära samarbete med eleven, vårdnadshavarna, lärarna och elevvårdstjänsternas personal kommer man överens om planen och ansvarsfördelningen för att kartlägga orsakerna. Utbildningsanordnaren och skolan ska identifiera och åtgärda bakomliggande orsaker till frånvaro med koppling till skolan och skolgemenskapen.

Ingripandet vid frånvaro som gäller en enskild elev ska ske i enlighet med utbildningsanordnarens verksamhetsmodell för ingripande vid frånvaro. Läraren kan rådgöra med elevvårdstjänsternas personal för att utreda elevens situation och bedöma behovet av elevvård för den enskilda eleven. Det är viktigt att det sektorsövergripande arbetet inleds i ett så tidigt skede som möjligt. Vid behov kan en sektorsövergripande expertgrupp (individuell) sammankallas. Inom gruppen utreds elevens behov av stöd, stödet ordnas och situationen följs upp. Vid behov hänvisar elevvårdstjänsternas personal eleven till utomstående social- och hälsovårdstjänster.

För att minska elevens frånvaro kan det dessutom finnas behov av att uppdatera stödåtgärderna som eleven behöver för lärandet och skolgången. Om eleven är helt eller delvis förhindrad att delta i närundervisning på grund av sitt hälsotillstånd eller ett annat tungt vägande skäl ska man som sista lösning överväga att fatta beslut om tillfällig befrielse från att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs eller om avvikande ordnande av grundläggande utbildning samt för hur elevens undervisning och bedömning samt stödet för elevens lärande ordnas under perioden med frånvaro. Elevens återgång till skolgång efter en period av frånvaro förutsätter ett systematiskt samarbete med hemmet och eleven samt samarbete mellan olika aktörer.

Vid behov ska man kontakta socialvården för bedömning av stödbehovet eller göra en barnskyddsanmälan.

Att ingripa vid frånvaro och utreda de bakomliggande orsakerna i Sibbo

Orsakerna till frånvaron är ofta flera och sammanhängande. En elev kan vara frånvarande från skolan av följande skäl:

- rädsla, ångest, depression: behov av att undvika negativa känslor eller situationer relaterade till skolan eller allmän ångest/depression hos eleven
- psykosomatiska symtom (huvudvärk, magsmärtor)
- traumatiska upplevelser
- mobbning
- ensamhet
- inlärningssvårigheter
- störningar i dygnsrytmen
- brist på motivation, egensinnighet, likgiltig inställning till skolan, vänner utanför skolan vars sällskap lockar eleven mer än skolgång
- familjesituationer, där eleven behövs i hemmet, t.ex. för att ta hand om yngre syskon eller utföra hushållsarbete
- sjukdomar.

Modellen för ingripande i skolfrånvaro beskriver ansvar, arbetsfördelning och samarbete mellan elev, lärare, vårdnadshavare, elevvårdspersonal och verksamheter utanför skolan. Modellen beskriver en stegvis metod för uppföljning av frånvaro och åtgärder för att minska frånvaron och förbättra närvaron i olika situationer.

Klassläraren/klassföreståndaren övervakar frånvaron för eleverna i sin grupp/klass och diskuterar vid behov frånvaro som ger anledning till oro med eleven och vårdnadshavaren. Läraren kan rådfråga elevvårdspersonalen om hen är orolig för en elevs frånvaro. Om frånvaron fortsätter inleds ett samarbete med elevvården. En sektorsövergripande expertgrupp kan inrättas för att bedöma elevens situation och planera det stöd som behövs.

När en elevs frånvaro ger anledning till oro görs en så omfattande bedömning som möjligt av elevens situation som helhet och av orsakerna till frånvaron. En sektorsövergripande expertgrupp är ett viktigt samarbetssätt när det gäller oroande frånvaro. Olika metoder används för att identifiera orsakerna till frånvaro. Vissa av metoderna är lämpliga för lärare och andra för personal som arbetar med elevvården. Det är viktigt att höra elevens åsikter, liksom åsikterna från vårdnadshavarna och eventuella andra stödnätverk.

Långvarig frånvaro från skolan äventyrar inlärningen och försvagar de sociala relationerna, vilket avsevärt ökar risken för utslagning. Det kan också finnas andra faktorer som hindrar elevens utveckling och uppväxt. Om de stödåtgärder som skolan har att erbjuda (stöd för lärande, elevvårdens individuella tjänster, gemensam elevvård) inte åtgärdar situationen tillräckligt och frånvaron fortsätter, tas kontakt i enlighet med socialvårdslagen eller en barnskyddsanmälan lämnas in. Detta gör det möjligt för eleven och familjen att få tillgång till de stödtjänster utanför skolan som de behöver efter att situationen har bedömts.
Stödet för lärande fortsätter parallellt med att frånvaro identifieras och åtgärdas.

Efter en längre tids frånvaro behöver en elev starkt stöd för att kunna återvända till skolan. En plan för återgång till skolan och nödvändiga stödåtgärder görs tillsammans med eleven, vårdnadshavare, lärare, elevvårdspersonal och andra nätverk. Planens effektivitet övervakas regelbundet i samarbete. En säker och förutsägbar skolgång och positiv uppmärksamhet för eleven som närvarar i skolan gör det lättare att återvända till skolan.

Samarbete med vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare i Sibbo
Vårdnadshavarna informeras om hur de kan stödja sitt barns skolgång och närvaro i skolan, både vid enskilda möten och vid gemensamma föräldramöten. Modellen för ingripande i skolfrånvaro kommuniceras regelbundet till hemmen.

Ett öppet samspel mellan hem och skola och en gemensam förståelse av elevens övergripande situation skapar en grund för regelbunden skolnärvaro och lärande, och hjälper till att hitta lösningar på situationer där eleven möter utmaningar i skolgången.

Om samarbete med elevvård eller socialtjänst inleds, informeras vårdnadshavarna om syftet med tjänsterna, lagstiftningen bakom tjänsterna, var informationen om arbetet registreras och hur informationen överförs.

Planering och tillvägagångssätt för förebyggande, uppföljning av frånvaro samt ingripande vid frånvaro i skolans elevvårdsgrupp i Sibbo
Skolans gemensamma elevvårdsgrupp, som även har medlemmar som representerar vårdnadshavare och elever, övervakar antalet frånvaron i skolan såväl på klass- som på gruppnivå och planerar vid behov ytterligare riktat stöd för att ingripa med frånvaron. I mitten av höst- och vårterminen genomför skolorna en centraliserad granskning av frånvarofrekvensen.

Gruppen övervakar användningen av modellen för uppföljning och ingripande i skolfrånvaro och lägger vid behov fram utvecklingsförslag till styrgruppen för elevvården.

Gruppen planerar och genomför aktiviteter för att stärka skolengagemanget och skolnärvaron.

Genomförande av samarbete med elevvårdens personal för att förebygga och ingripa i frånvaro och kartlägga orsakerna till frånvaro i Sibbo
Läraren kan rådfråga elevvårdspersonalen i frågor som rör elevens välbefinnande. Det är viktigt att skolans personal vid behov hänvisar elever och vårdnadshavare till elev- och studerandevårdens tjänster.

Om den oroande frånvaron fortsätter och överskrider det överenskomna tröskelvärdet inleds ett sektorsövergripande samarbete med elevvårdstjänsterna. Kontakten med elevvårdspersonalen kan tas av läraren, vårdnadshavaren eller eleven själv. En anställd utanför skolan kan också initiera ett samarbete.

Elevvårdspersonalen ska tillsammans med eleven och vårdnadshavaren identifiera och utreda orsakerna till frånvaron.
Om elevens situation kräver samarbete mellan olika yrkesgrupper ska man bilda en sektorsövergripande grupp av experter som erbjuder eleven individuell elevvård. Gruppen bildas med samtycke från eleven och vårdnadshavaren. Gruppens uppgift är att identifiera elevens behov av stöd och tjänster, planera nödvändiga

insatser och övervaka effekterna av de överenskomna åtgärderna. Elevens egna önskemål och åsikter tas i beaktande vid planering av stöd i skolan och andra tjänster. I regel deltar eleven och vårdnadshavaren alltid i den sektorsövergripande expertgruppens möten. Uppgifter som samlas i samband med gruppens arbete antecknas i elevvårdsjournalen. Gruppmedlemmarna kan också utbyta information mellan mötena, söka råd från experter och lämna ut konfidentiell information till dem i detta sammanhang.

Långvarig frånvaro från skolan äventyrar inlärningen och försvagar de sociala relationerna, vilket avsevärt ökar risken för utslagning. Det kan också finnas andra faktorer som hindrar elevens utveckling och uppväxt. Om stödåtgärderna (stöd för lärande och individuell elevvård) inte hjälper tillräckligt och frånvaron fortsätter, tas kontakt i enlighet med socialvårdslagen eller en barnskyddsanmälan lämnas in.

Enligt 35 § i socialvårdslagen måste bl.a. en anställd inom utbildningssektorn kontakta socialmyndigheten om en skolanställd får kännedom om ett barn, en ungdom eller en familj som uppenbart är i behov av socialvårdstjänster. Kontakten tas tillsammans med eleven och vårdnadshavaren. Syftet med kontakten är att söka stödtjänster utanför skolan för barnet och familjen.

Enligt 25 § i barnskyddslagen är anställda skyldiga att göra en barnskyddsanmälan om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds. En barnskyddsanmälan måste således göras i en situation där det finns en allvarlig oro för barnet.

Stödet för lärande och skolnärvaro fortsätter parallellt med att frånvaro åtgärdas. Elevvården och det pedagogiska stödet till eleven stärks, situationen följs upp noggrant och samarbetet med hemmet utökas.

Kontinuerlig uppföljning och utveckling av verksamhetsmodellen för ingripande vid frånvaro i Sibbo
Styrgruppen för elevvården övervakar användningen av modellen för ingripande i skolfrånvaro, responsen från skolorna, antalet frånvarotillfällen och förändringar i antalet frånvarotillfällen på basis av överenskomna indikatorer. Vid behov utarbetar styrgruppen en policy för uppföljning och ingripande i elevers frånvaro i samarbete med skolor, elever och vårdnadshavare samt välfärdsområdet (elevvårdstjänster, social- och hälsovårdstjänster). De uppgifter som samlas in om frånvaro används för att planera elevvården.

Frånvaro är en indikator på elevers välbefinnande. Information om välbefinnande samlas också in genom undersökningar och statistiska uppgifter om barns och ungdomars levnadsvillkor.

Organisering, uppföljning och utveckling av samarbetet, förverkligande av elevernas delaktighet samt centrala mål och praxis för samarbetet mellan hem och skola i Sibbo
Att stärka elevernas delaktighet främjar deras engagemang till skolan. Eleverna deltar i planering och genomförande av aktiviteter för att förbättra trivseln och säkerheten i skolområdet.

Feedback samlas in från eleverna om modellen för ingripande i skolfrånvaro. Eleverna är representerade i skolans gemensamma elevvårdsgrupp.
Målet med samarbetet mellan hem och skola är en ömsesidig och respektfull dialog och ett omfattande stöd och uppmuntran för elevens skolgång. Ansvaret för att upprätthålla samarbetet ligger hos skolan. Vårdnadshavarna är representerade i skolans gemensamma elevvårdsgrupp.

Skolorna uppmuntras att samarbeta med varandra. För att förebygga frånvaro och stärka skolnärvaron kan samarbete etableras med olika kommunala sektorer, liksom med organisationer, till exempel i gemensamma projekt.

5.2 Samarbete

Undervisningsväsendet och skolan ska bedriva mångsidigt samarbete för att garantera enhetlighet och kvalitet i den grundläggande utbildningen, öka öppenheten i verksamheten och stödja elevernas lärande och växande. Samarbete behövs även för att garantera mångsidiga lärmiljöer, trygghet, säkerhet och välbefinnande i skolan. Samarbetet ska vara systematiskt och utvärderas i samråd med skolans samarbetspartner.

Elevernas delaktighet

Skolarbetet ska ordnas så att det grundar sig på elevernas delaktighet och på att eleverna blir hörda i skolarbetet. Läraren ska se till att eleverna får erfarenheter av samarbete och demokratisk verksamhet i sin egen undervisningsgrupp, i skolan och närmiljön och i olika nätverk.

Delaktigheten stärks på ett naturligt sätt när eleverna deltar i planeringen av sitt skolarbete och arbetet i den egna gruppen. Elevernas insats är viktig vid planeringen av de mångvetenskapliga lärområdena. Eleverna ska också uppmuntras att påverka planeringen och utvecklandet av skolans gemensamma verksamhet och lärmiljöer. Eleverna ska ges möjlighet att delta i beredningen av läroplanen, planerna som anknyter till läroplanen och skolans ordningsregler. Eleverna ska också vara med och utvärdera och utveckla skolans samarbete.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska skolan ha en elevkår som består av skolans elever. Elevkåren och dess organ har som uppgift att främja samarbetet mellan eleverna och öka elevernas påverkningsmöjligheter och delaktighet. Elevkåren ska sporra eleverna att framföra sina åsikter, att vara aktiva och påverka egna och gemensamma ärenden. Elevkåren, liksom andra strukturer och verksamhetssätt som stödjer delaktighet i skolan och kommunen, erbjuder möjligheter att träna demokrati i praktiken.

Samarbete mellan hem och skola

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska undervisningen genomföras i samarbete med hemmen. Genom samarbetet stöds undervisningen och fostran så att varje elev får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov. Samarbetet främjar elevernas sunda växande och utveckling. Vårdnadshavarnas delaktighet och deras möjlighet att vara med i skolarbetet och utveckla det är en central del av skolans verksamhetskultur. Hemmets och skolans fostrande samarbete ökar elevens, klassens och hela skolans välbefinnande och trygghet.

Vårdnadshavaren har det primära ansvaret för sitt barns fostran. Vårdnadshavaren ska också se till att läroplikten fullgörs. Enligt lagen om grundläggande utbildning kan läroplikten fullgöras genom att eleven deltar i undervisning eller på annat sätt inhämtar de kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Skolan ska stödja hemmets fostrande uppgift och svara för elevens undervisning och fostran i skolan.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utveckla förutsättningarna för samarbete mellan hem och skola. Utgångspunkter för samarbetet är förtroende, jämlikhet och ömsesidig respekt. I samarbetet ska familjernas mångfald samt behov av information och stöd beaktas. För ett lyckat samarbete förutsätts att skolans personal är aktiv och har personlig kontakt med vårdnadshavarna och att kommunikationen i övrigt är mångsidig. Samarbetet mellan hem och skola ska ske såväl på kollektiv nivå som på individnivå.

För att kunna uppfylla sin fostrande uppgift, måste vårdnadshavarna få information om hur deras barns lärande och växande framskrider och om eventuell frånvaro. Centrala frågor som gäller undervisningen, till exempel läroplanen, målen för lärandet, lärmiljöer och arbetssätt, stöd för lärandet och elevvård, bedömning och betyg samt om val i samband med studierna och om olika evenemang under läsåret ska diskuteras med vårdnadshavarna. Det är viktigt med uppmuntrande meddelanden som beskriver elevens lärande och utveckling i positiva ordalag. När vårdnadshavarna regelbundet får information, kan de för sin del stödja sina barn i deras lärande och skolgång. Särskilt viktigt är samarbetet vid övergångarna mellan skolstadierna och vid planering och genomförande av stöd för lärande och skolgång. Utöver personliga möten och gruppmöten ska även informations- och kommunikationsteknik utnyttjas i samarbetet.

Vårdnadshavarna ska ges möjligheter att tillsammans med skolans personal och elever bekanta sig med skolans vardag och att delta i planeringen, utvärderingen och utvecklingen av målen för skolans verksamhet och fostrande arbete. En gemensam diskussion om värderingar lägger grund för ett gemensamt fostringsarbete. Samarbetet mellan hem och skola främjar också kontakten vårdnadshavarna emellan och lägger grund för föräldraföreningsverksamhet. Nätverk bland föräldrarna och gemensamma aktiviteter stärker gemenskapen och stödjer lärarnas och skolans arbete.

Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter

Ett gott samarbete inom personalen bidrar till att målen för undervisning och fostran ska uppnås. Skolarbetet ska ordnas på ett ändamålsenligt och flexibelt sätt genom samarbete och arbetsfördelning. Samarbete mellan vuxna, såsom kompanjonlärarskap, ger också eleverna en bild av skolan som en lärande organisation. Samarbete behövs i synnerhet vid planering och genomförande av de mångvetenskapliga lärområdena, vid bedömning och stöd för lärande samt inom elevvården.

Skolorna ska också samarbeta med varandra. Målet är att främja att undervisningen är enhetlig och utvecklas samt att stärka personalens kompetens. Samarbete behövs vid övergångarna i den grundläggande utbildningen och när eleverna flyttar från en skola till en annan. Ofta förutsätter även undervisningen för olika språk och kulturgrupper, stöd för lärandet och smidig elevvård ett gott samarbete mellan skolorna. Medverkan i lokala, nationella och internationella nätverk stödjer den pedagogiska utvecklingen.

För att trygga en enhetlig lärstig ska skolan samarbeta med småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen samt gymnasierna och yrkesläroanstalterna. Ett gott samarbete med klubb samt morgon och eftermiddagsverksamheten främjar elevernas välbefinnande. Samarbete med ungdoms, biblioteks, idrotts och kulturväsendet, polisen samt församlingar, organisationer, företag och andra aktörer i närmiljön såsom naturskolor, muséer och ungdomscentraler bidrar till mångsidigare lärmiljöer och stödjer skolans fostrande uppdrag.

5.2.1 Samarbetet i Sibbo kommun

I Sibbo kommun uppmuntras skolorna till ett mångsidigt och tvåspråkigt samarbete. Samarbetet kan förverkligas på många sätt, som t.ex.:

- med lokala företag och samfund - andra aktörer - internationella och andra vänskolor - föräldraföreningar - elevråd - kommunens finska skolor och andra stadiets skolor - närkommunernas skolor - nationella utvecklingsprojekt	- mångvetenskapliga lärområden - temaprojekt i alla skolor - gemensamma fester, evenemang och utflykter - gemensamma undervisningstillfällen - olika elevgruppers samarbete - kollegialt lärande på olika sätt - de större eleverna lär de mindre - gemensamma fortbildningstillfällen för lärare

Stödjande av elevernas delaktighet i Sibbo
I samtliga skolor i Sibbo ser man till att eleverna får erfarenheter av samarbete och demokratisk verksamhet i den egna undervisningsgruppen, skolan och dess närmiljö samt i samarbetet med de andra skolorna och i olika nätverk. Elevernas delaktighet stöds genom att i skolan ge dem konkreta möjligheter till beslutsfattande, möjligheter att påverka sätten de lär sig på och utvecklingen av skolgemenskapen. Delaktighet ses om en verksamhet där eleverna själva ställer mål, diskuterar och funderar fram olika lösningar samt beslutar tillsammans.

Elevernas delaktighet stärks genom att i skolan skapa möjligheter för eleverna att delta i och arbeta med planeringen, förverkligandet och utvärderingen av verksamheten kring det egna lärandet och skolgemenskapen. I planeringen av de mångvetenskapliga lärområdena är elevernas andel viktig och eleverna deltar i skapandet av innehållet. Därtill ska eleverna ha möjlighet att delta i beredningen och utvärderingen av skolornas läsårsplaner med tillhörande planer samt skolornas ordningsregler.

Elevernas delaktighet och påverkningsmöjligheter stöds också genom att det i alla skolor i Sibbo fungerar en elevkår. Elevkårernas åsikt frågas i ärenden som rör eleverna och skolornas verksamhet. Deras uppgift är att stärka samarbetet mellan eleverna över årskurserna och skolgränserna samt att öka elevernas påverkningsmöjligheter. Elevkåren uppmuntrar eleverna till att berätta sina åsikter och aktivt delta i utvecklingen av sin skola. I alla elevvårdsgrupper i skolorna medverkar elevrepresentanter.

Skolorna kan också ha fadder- och stödelevsverksamhet, som ökar samarbetet, samhörigheten och umgänget mellan elever av olika åldrar.

Samarbetet med hem och skola i Sibbo
Allt samarbete med vårdnadshavarna bygger på respekt. I Sibbo ser man att ett fungerande och aktivt samarbete mellan skolan och hemmet är utomordentligt viktigt för stödjande av elevens skolgång och

växande. Genom att samarbeta aktivt skapar man ömsesidig tillit och bygger tillsammans med vårdnadshavarna ett fungerande samarbete som tryggar en bra skolgång för eleven.

Samarbetet med hemmen stöds såväl i fråga om enskilda elever som genom att utveckla den sociala gemenskapen i klassen och hela skolan. Genom att samarbeta tryggar man att ansvaret för att barnet har en bra vardag är gemensamt och därtill får eleven en modell för bra samarbete. I enlighet med läroplanen och läsårsplanen deltar vårdnadshavarna i skolans verksamhet och de får information om allt som rör skolgången.

Samarbetet skapas genom att bygga en öppen och godkännande atmosfär och en möjlighet för alla parter att bli hörda samt genom att stärka uppkomsten av en gemensam syn och samordna olika synvinklar. Det är särskilt viktigt att växelverkan är bra i sådana situationer där skolans och hemmets värderingar, erfarenheter och kulturer ligger långt från varandra. Vårdnadshavarnas, elevernas och föräldrarnas tidigare erfarenheter påverkar attityder och känslor, vilket är bra att vara medveten om i samarbetet. Alla elever behandlas rättvist, likvärdigt och deras särdrag beaktas. Genom tidsenlig information skapar man förtroende för skolan och undervisningens kvalitet. Genom konstruktiv växelverkan läggs grunden för att tillsammans stödja elevernas lärande.

I Sibbo kommun används digitala tjänster genom vilka man sköter största delen av informationen mellan hemmet och skolan uppföljningen av elevernas skolgång. Via tjänsten meddelar man om och följer elevens frånvaro, kommunicerar med lärarna samt läser meddelanden från skolan och till exempel föräldraföreningen. Eleverna anmäler sig till kurser, följer upp sina prestationer och sin frånvaro, läser meddelanden och kommunicerar med lärarna. Skolorna informerar om allt som rör elevernas skolgång. Vårdnadshavarna och eleverna ska ändå ha möjlighet att uttrycka sina tankar, önskemål och oro som rör skolgången även på annat sätt vid behov och deras åsikter hörs vid beredningen av olika beslut. Då anvisningar utarbetas för hur man hanterar olika situationer som kan uppstå i skolorna beaktas föräldrarnas delaktighet i beslut som rör deras barn.

Olika metoder för samarbete med föräldrarna inkluderar föräldrakvällar, skolans fester och andra tillställningar, studie- och klassresor enligt läsårsplanen, klassens övriga gemensamma evenemang och föräldraföreningens och elevkårens verksamhet.

Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter i Sibbo

Utbildningssektorn i Sibbo uppmuntrar skolorna att samarbeta, också över språkgränserna. Det interna samarbetet utvecklas också genom utvecklingsåtgärder som rör samtliga skolor i kommunen. Samarbetet omfattar också gemensam planering, utbildningstillfällen och arbete i arbetsgrupper.

Verksamheter och evenemang utvecklas, förverkligas och utvärderas i samarbete med lokala aktörer, vårdnadshavarna, eleverna och den övriga skolpersonalen. Lokala aktörer inom kultur och fritid, konstsamfund, ungdoms- och idrottsföreningar samt företag samarbetar med skolorna. Därtill idkar utbildningssektorn Sibbo aktivt utvecklingssamarbete inom olika projekt med andra kommuner och städer. Skolorna planerar, utvecklar och bereder tillsammans också bl.a. verksamhet som stödjer lokal språk- och kulturidentitet.

Genom att samarbeta bygger man fungerande modeller, och aktörernas synvinklar i olika ärenden utvidgas och man kan erbjuda eleverna mångsidiga lärmiljöer och erfarenhetsbaserade arbetsmetoder. Genom att slå samman resurserna för olika förvaltningar och aktörer kan man skapa kostnadseffektiva och fungerande rutiner för att bygga en bra lärstig för eleverna.

5.3 Fostrande samtal och disciplinära åtgärder

Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö, arbetsro och ostörda studier. Skolan kan påverka arbetsron på många sätt, främst genom utveckling av verksamhetskulturen, samarbete, gemensamt ansvar och omsorg. Genom att utveckla pedagogiska lösningar och bygga upp en atmosfär som präglas av förtroende och omsorg skapas förutsättningar för en bra arbetsro. För att trygga arbetsron och ta itu med olämpligt uppförande har utbildningsanordnaren också rätt att använda fostrande samtal och olika disciplinära åtgärder. Om förfaringssätten vid fostrande samtal och disciplinära åtgärder regleras i lagen om grundläggande utbildning.

En elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges högst två timmars kvarsittning eller en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om eleven fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning, kan eleven avstängas för högst tre månader. Skriftlig varning och avstängning för viss tid är disciplinära åtgärder.

Fostrande samtal används som första åtgärd för att ta itu med en elevs olämpliga uppförande. Syftet med samtalet är att tillsammans med eleven specificera den gärning eller försummelse som föranlett åtgärden, höra eleven, utreda orsakerna till och konsekvenserna av uppförandet i mera omfattande utsträckning samt fundera över hur situationen kan förbättras. Avsikten med åtgärden är att komma fram till hur elevens uppförande i skolan och elevens välbefinnande kan förbättras. Utbildningsanordnaren beslutar i hurdana fall fostrande samtal används.

Disciplinära åtgärder är enligt lagen om grundläggande utbildning kvarsittning, skriftlig varning och avstängning för viss tid. En elev som stör undervisningen kan uppmanas att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges, eller en skoltillställning. En elev kan dessutom förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om eleven uppför sig våldsamt eller hotfullt och hotar säkerheten för en annan elev eller person eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande beteende.

Eleven kan på ovannämnda grunder förvägras rätt att delta i undervisningen också följande arbetsdag, om utbildningsanordnaren behöver tid för att planera elevens återgång till undervisningen och erbjuda eleven elevvårdstjänster och stödja en trygg återgång till undervisningen. Under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen ska det som sådan elevvård som avses i 36 h § för eleven ordnas möjlighet till ett personligt samtal med elevvårdens psykolog eller kurator. Dessutom ska det för eleven ordnas sådant annat stöd som eleven behöver under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen och när eleven återvänder till undervisningen. För eleven utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen. Innan en elev ges kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för viss tid, ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas.

Utbildningsanordnaren ska när den överväger disciplinära åtgärder beakta gärningens art samt elevens ålder och utvecklingsnivå. Innan beslut fattas om en disciplinär åtgärd ska elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. I fråga om andra åtgärder enligt 36 § ska elevens vårdnadshavare underrättas, och om att eleven förvägras undervisning ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där skolan är belägen underrättas vid behov. Beträffande avstängning för viss tid och skriftlig varning ska ett beslut meddelas och andra åtgärder enligt 36 § ska registreras. Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen så att den elev som har avstängts för en viss tid inte blir efter i de framsteg som elevens årskurs och undervisningsgrupp gör. För den avstängda eleven utarbetas en individuell plan utifrån läroplanen och undervisningen genomförs och inlärningen följs enligt denna plan. Eleven och elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare ska ges tillfälle att delta i utarbetandet av en sådan individuell plan som grundar sig på läroplanen och som avses i detta moment. Utbildningsanordnaren ska se till att behövlig elevvård ordnas för en elev som är föremål för en disciplinär åtgärd eller som har förvägrats rätt att delta i undervisningen för resten av arbetsdagen och högst nästkommande arbetsdag. En elev som blivit tillsagd att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges eller en skoltillställning eller som har förvägrats rätt att delta i undervisning för resten av arbetsdagen och följande arbetsdag får inte lämnas utan tillsyn.

Lagen om grundläggande utbildning förpliktar utbildningsanordnaren att i samband med läroplanen utarbeta en plan och anvisningar om användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder och förfaringssätt. Syftet med planen är att se till att förfaringssätten är lagenliga och enhetliga och att eleverna behandlas jämlikt. Planen bidrar också till att skolans ordningsregler följs.

Utbildningsanordnaren ska se till att varje skola har en plan för användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder. Planen kan utarbetas gemensamt för alla utbildningsanordnarens skolor eller så att planens struktur och de centrala gemensamma riktlinjerna ingår i den lokala läroplanen och planen sedan preciseras skolvis. Den skolvisa planen kan utarbetas separat eller inkluderas i den eventuella skolvisa läroplanen.

Vid utarbetandet av planen är det viktigt att notera att endast disciplinära åtgärder som nämns i lagen får användas och att man vid användningen av disciplinära åtgärder ska iaktta de allmänna rättsskyddsprinciperna inom förvaltningen. Användningen av åtgärder ska grunda sig på sakliga, allmänt godtagbara och objektiva skäl. Konsekvenserna av likartade gärningar ska vara de samma, oberoende av gärningsman, dock så att upprepade gärningar kan anses som en försvårande omständighet. De disciplinära konsekvenserna ska stå i proportion till gärningen. Också elevens ålder och utvecklingsstadium ska beaktas. Disciplinära åtgärder får inte användas på ett sätt som kränker eller förolämpar eleven.

Utbildningsanordnaren beslutar om vilka parter som ska delta i utarbetandet och beredningen av planen. Eleverna ska enligt lagen ges möjlighet att delta i beredningen av planen. Samarbete med vårdnadshavarna och företrädare för bland annat social- och hälsovården stödjer genomförandet av planen. Personalen och elevkåren ska höras innan planen godkänns eller uppdateras.

5.3.1 Fostrande samtal och disciplinära åtgärder i Sibbo

I Sibbo ingår planerna för fostrande samtal och disciplinära åtgärder i skolan i en plan enligt 29 § i lagen om grundläggande utbildning, som syftar till att skydda eleverna mot våld, mobbning och trakasserier och som uppdateras skolspecifikt varje läsår. I planen införs beskrivningar om hur fostrande samtal ska ordnas samt skolans ordningsregler.

Den skolspecifika planen enligt 29 § i lagen om grundläggande utbildning fastställer ansvar och rutiner i situationer där undervisning förvägras:

- en personlig plan görs upp för eleven om hur undervisningen ordnas, genomförs och följs upp under den tid eleven förvägrats att delta i undervisningen och för att stödja en trygg återgång till undervisningen: ansvarsfördelningen för dokumentation, genomförande och uppföljning av planen
- elevens och dennes vårdnadshavares medverkan i utarbetandet av ovannämnda plan
- möjlighet för eleven till ett personligt samtal med elevvårdens psykolog eller kurator under den tid hen förvägrats att delta i undervisningen
- övrigt stöd som ordnas för eleven och som eleven behöver under den tid som hen förvägrats att delta i undervisningen och när hen återgår till undervisningen
- tillsynen för en elev efter att följande åtgärder vidtagits:
- eleven har blivit tillsagd att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges eller en skoltillställning eller
- eleven har förvägrats rätt att delta i undervisning för resten av arbetsdagen och följande arbetsdag
- samarbete med myndigheter som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där skolan är belägen

För en elev vars rätt till undervisning har förvägrats utarbetas en plan för hur undervisningen ska ordnas, genomföras och följas upp. Enligt lagen ska eleverna ordnas möjlighet att delta i utarbetandet av planen. Samarbete med vårdnadshavare och exempelvis företrädare för social- och hälsovården stödjer genomförandet av planen. Personalen och elevkåren ska höras innan planen godkänns eller uppdateras.

Skolorna i Sibbo har nolltolerans mot mobbning. Alla skolor i Sibbo har en gemensam kommunspecifik modell för att hantera lagstridiga handlingar hos elever. En gemensam modell säkerställer att förfarandena är lagliga och enhetliga och att eleverna behandlas lika i alla skolor i kommunen. Modellen stödjer efterlevnaden av ordningsreglerna i skolorna.

5.4 Olika sätt att anordna undervisningen

Undervisningen ska ordnas med hänsyn till elevernas behov och lokala möjligheter. Målet är att hitta lösningar som främjar lärandet och välbefinnandet på bästa sätt.

5.4.1 Undervisning enligt verksamhetsområden

I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden studerar eleverna enligt verksamhetsområden i stället för enligt läroämnen. Eleven har i första hand rätt att studera enligt läroämnen. Eleven övergår till undervisning enligt verksamhetsområden först då eleven på grund av funktionsnedsättning, sjukdom eller

begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och trots elevspecifika stödåtgärder och avgränsning av lärokurserna inte kan studera enligt läroämnen.

Till verksamhetsområdena hör motoriska färdigheter, språk och kommunikation, sociala färdigheter, färdigheter i dagliga rutiner och kognitiva färdigheter.

Målet för undervisningen enligt verksamhetsområden är att stödja och stärka elevens funktionsförmåga samt att undervisa sådana kunskaper och färdigheter som eleven behöver för att klara sig så självständigt som möjligt i livet. I undervisning enligt verksamhetsområden ska man beakta att aktivt stödja elevernas deltagande och självbestämmanderätt samt deras agerande som medlemmar av skolgemenskapen. I undervisningen enligt verksamhetsområden drar man nytta av alla situationer under skoldagen, såsom övergångssituationer, måltidssituationer, raster, stunder för lärande, dagliga rutiner, samt utflykter och temadagar. Undervisningen kan ordnas så att innehållen i undervisningen i de olika verksamhetsområdena kombineras. I undervisningssituationerna bildar de elevspecifika målen för de olika verksamhetsområdena en sammanhängande helhet och främjar lärandet av nya färdigheter. Med utveckling av färdigheter avses att eleven gör framsteg i sina färdigheter och sitt uppförande, att behovet av handledning minskar eller förändras och att eleven lär sig nya färdigheter.

Verksamhetsområdena kan innehålla mål och innehåll för ett enskilt läroämne samt, i tillämpliga delar, för mångsidig kompetens och mångvetenskapliga lärområden. Eleven kan öva läroämnesvisa färdigheter, men om mycket innehåll från olika läroämnen ingår i elevens plan finns det skäl att överväga om det vore till fördel för eleven att inom den grundläggande utbildningen studera enligt läroämnen.

I planen för genomförande av elevspecifikt stöd ska mål och centrala innehåll för eleven samt hur studierna framskrider och bedömningen av elevens kunnande beskrivas separat för varje verksamhetsområde.

I planen ska även de pedagogiska lösningarna som stöder elevens lärande beskrivas. I undervisningen enligt verksamhetsområden bedöms elevens prestationer i relation till de individuella mål som ställts upp för varje verksamhetsområde i planen för genomförande av elevspecifikt stöd. I undervisningen enligt verksamhetsområden ingår elevhandledning, vid behov intensifierad personlig elevhandledning i årskurserna 8–9 och praktisk arbetslivsorientering i årskurserna 7–9, om det är lämpligt med tanke på elevens funktionsförmåga och till fördel för eleven. Praktisk arbetslivsorientering kan ordnas till exempel så att eleven får bekanta sig med olika yrkesområden, arbetsplatser, stödboende, dagverksamhet eller studieområden.

Målen för lärandet för en elev som deltar i undervisning enligt verksamhetsområden bestäms per verksamhetsområde. De mål som ställts upp för eleven ska vara, möjliga att uppnå, realistiska och meningsfulla för eleven. Målen ställs upp med hänsyn till att eleven ska kunna visa sitt kunnande och följa sin egen utveckling. Då målen ställs upp ska elevens individuella behov och styrkor samt motivation och stödet av funktionsförmågan beaktas. Målen ska vara inriktade på att stärka elevens lärande och kunnande.

Läraren ansvarar för undervisningen för eleven och för den schemaenliga skoldagen. Målen för de enskilda verksamhetsområdena, undervisningens innehåll och genomförandet av det elevspecifika stödet planeras i samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Dessutom ska lärarna samarbeta med varandra och med annan personal som arbetar med eleven. Även sektorsövergripande samarbete med elevvårdstjänsternas personal

och andra sakkunniga ska ingå. Habilitering som stöder lärandet planeras och genomförs i samarbete med habiliteringspersonal.

Habiliteringen sköts av sakkunniga inom habiliteringen. I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden har eleverna lika många årsveckotimmar som de elever som studerar enligt läroämnen på motsvarande årskurs. Ett förvaltningsbeslut om stöd enligt 20 f § ska fattas om undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden. Beslutet ska motiveras. I motiveringen ska anges vilka eventuella andra uppgifter och utredningar som ligger till grund för beslutet och de författningar som tillämpats. Innan beslutet fattas ska utbildningsanordnaren med beaktande av elevens ålder och utvecklingsskede höra eleven och hens vårdnadshavare eller annan laglig företrädare.

Motoriska färdigheter

Lärandet av motoriska färdigheter baserar sig på elevens funktionsförmåga, sensomotoriska färdigheter och grundläggande motoriska färdigheter samt utvecklingen av dem. De motoriska färdigheterna utvecklas stegvis genom upprepning och träning, och samtidigt främjas lärandet av sensomotoriska färdigheter och kroppsuppfattning samt grovmotoriska och finmotoriska färdigheter. Med utveckling av motoriska färdigheter avses förändring i elevens motoriska funktionsförmåga och motoriska färdigheter.

I undervisningen i motoriska färdigheter utnyttjas vardagliga situationer, lärmiljön inom den grundläggande utbildningen samt mångsidiga och trygga miljöer. Positiva motionsupplevelser ökar delaktigheten och kan bidra till att eleven börjar uppleva att träning av rörlighet, muskelkondition och balans är en trevlig och inspirerande del av vardagen. Bättre finmotoriska färdigheter främjar samtidigt lärande av grundläggande motoriska färdigheter. De motoriska färdigheterna stöder elevens lärande, initiativförmåga, delaktighet och uthållighet.

De motoriska färdigheterna tränas naturligt som en del av de övriga verksamhetsområdena. Träningen stöder och stärker elevens eget arbete och hens möjligheter att delta, och den skapar möjligheter för eleven att uppleva att hen lyckas. Elevens individuella situation, färdigheter och styrkor bestämmer målen och innehållen i undervisningen. Elevens behov av handledning och assistans beaktas vid planering av undervisningen och vid val av undervisningsmaterial eller redskap. I planen för genomförande av elevspecifikt stöd anges förutom undervisningens innehåll och mål även elevens eventuella behov och användning av hjälpmedel.

Mål

Målen för undervisningen baserar sig på elevens fysiska funktionsförmåga. Målet för undervisningen är att eleven uppnår motoriska färdigheter som stöder funktionsförmågan och som är nödvändiga med tanke på ett självständigt liv. Målet är att eleven genom utveckling av sina motoriska färdigheter finner glädje i att göra saker och röra sig, vilket främjar det dagliga välbefinnandet. Målet för undervisningen i motoriska färdigheter är att stödja utvecklingen av elevens färdigheter i balans, rörlighet och hantering av redskap. Målet är att stärka elevens kroppskännedom, kroppsuppfattning och kroppskontroll, att främja utvecklingen av de grov och finmotoriska färdigheterna samt att stödja ändamålsenlig användning av dessa färdigheter i olika vardagssituationer. Det sensomotoriska lärandet stöds av aktiviteter som skärper sinnena och hjälper eleven att urskilja viktig information i sin omgivning.

De motoriska färdigheterna har också kopplingar till de olika områdena av mångsidig kompetens. Detta gäller i synnerhet följande områden: förmåga att tänka och lära sig (K1), vardagskompetens (K3), digital kompetens (K5) samt förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (L7).

Undervisningens innehåll

Undervisningen i motoriska färdigheter ska innehålla planering och handledning av motoriska aktiviteter samt element som utvecklar elevens balans, koordination, rytm, uthållighet och muskelstyrka. I undervisningen beaktas de sensomotoriska färdigheterna. Dessa är färdigheter som hjälper eleven att uppfatta sin egen kropp och dess olika delar i förhållande till omgivande rum, tillgänglig tid och styrka. Undervisningens innehåll baserar sig på elevens kroppskännedom, kroppsuppfattning och kroppskontroll, vilka utgör grund för lärandet och aktiviteterna. Via kroppskännedom kan eleven förstå och utnyttja information från sina olika sinnen. Med hjälp av kroppsuppfattning övar sig eleven att identifiera och namnge sina kroppsdelar, identifiera den egna kroppens yttre gränser och olika sidor av sin kropp samt lär sig att korsa kroppens mittlinje. Kroppskontroll innebär kontroll av kroppens ställningar och rörelser. Eleven skaffar information om sin kropp och sin omgivning genom rörelser. Undervisningen innehåller rörelseaktiviteter i olika rum och varierande miljöer. Den innehåller också rörelse, balans och känselförnimmelser som åstadkoms med olika redskap. Grundläggande motoriska färdigheter, som balans och rörelseförmåga samt förmåga att hantera redskap, möjliggör vardagliga aktiviteter och delaktighet.

Språk och kommunikation

Lärandet av språkliga och kommunikativa färdigheter baserar sig på kommunikation och kommunikationsbaserade övningar inriktade på att eleven ska förstå kommunikation och kunna kommunicera. Språket utgör ett redskap för tänkande, lärande och interaktion. Grunden för kommunikationen skapas genom att observera och tolka elevens eller den unga personens verbala och/eller kroppsliga uttryck och genom att svara på dem. Förmågan och viljan att ta kontakt och upprätthålla kontakten stärks vid interaktion. Att utveckla färdigheter i kommunikation är en förutsättning för att eleven ska kunna delta i meningsfull interaktion med både kamratgruppen och vuxna. På så sätt kan eleven bli förstådd, uttrycka sig på sitt eget sätt, påverka sin egen miljö och delta aktiviteterna i den egna gemenskapen.

Språk och kommunikationsfärdigheter övas naturligt som en del av de övriga verksamhetsområdena. Elevens behov av handledning och assistans beaktas vid planering av undervisningen och vid val av undervisningsmaterial eller redskap. Vid behov ska eleven ha tillgång till olika kommunikationssätt och hjälpmedel samt behövliga tolkningstjänster. I planen för genomförande av elevspecifikt stöd ska anges förutom undervisningens innehåll och mål även eventuella kommunikationssätt och hjälpmedel som används i olika situationer och evenemang under skoldagarna.

Mål

Målet för undervisningen är att eleven interagerar med sin omgivning, gör sig förstådd och även själv förstår andra. Undervisningen framskrider i enlighet med elevens funktionsförmåga, från den tidiga kommunikationen till kommunikation med hjälp av meningar. Man ska försäkra sig om att eleven har möjlighet att använda sätt som är lämpliga för hen att samverka och kommunicera i olika situationer och med olika människor. Målet är att alla elever hittar interaktions och kommunikationssätt som är lämpliga med tanke på deras funktionsförmåga och att de övar sig på att använda dem i vardagliga situationer. Kommunikationssättet kan vara taktilt, det vill säga basera sig på känselsinnet, eller så kan det basera sig på

ansiktsuttryck, föremål, bilder eller tecken som stöd eller vara verbalt. Målet för undervisningen är också att dra nytta av elevens modersmål och eventuella färdigheter i andra språk.

De språkliga och kommunikativa färdigheterna har också kopplingar till de olika områdena av mångsidig kompetens. Detta gäller i synnerhet följande områden: kulturell och kommunikativ kompetens (K2), multilitteracitet (K4), digital kompetens (K5) och förmåga att delta (K7).

Undervisningens innehåll

Till det centrala innehållet i undervisningen i språkliga och kommunikativa färdigheter hör förmåga att agera i kommunikationssituationer samt att förstå och åstadkomma kommunikation och språk. De språkliga och kommunikativa färdigheterna omfattar mångsidigt också förmåga att förstå och åstadkomma ickeverbala budskap, språklig medvetenhet och artikulation. I undervisning av begrepps och ordförråd ingår i enlighet med elevens intresse att identifiera och använda föremål, bilder, symboler, bokstäver och ord. I undervisningen kan man utnyttja alla färdigheter som eleven har i olika språk. Vid behov kan undervisningen också omfatta elementära kunskaper i ett främmande språk, om de är viktiga för elevens delaktighet.

Sociala färdigheter

Lärandet av sociala färdigheter baserar sig på elevens färdigheter i interaktion och kommunikation, emotionella färdigheter och färdigheter i självreglering. Sociala färdigheter är till hjälp vid umgänge, kommunikation och samarbete med andra. Eftersom de sociala färdigheterna inverkar på hur vardagen löper utgör de en del av elevens sociala funktionsförmåga.

Lärandet av emotionella färdigheter främjar den sociala funktionsförmågan. Elevens positiva självbild och motivation att lära sig kan man stödja genom att erbjuda dem upplevelser av att lyckas och genom att för den grundläggande utbildningen skapa en positiv atmosfär för socialt lärande där varje elev känner att de tillhör gemenskapen och kan delta i den med sina egna styrkor. Erfarenheter av att bli förstådd, att vara medlem i en grupp och i skolgemenskapen och att samverka påverkar elevens självbild och utvecklingen av hens sociala färdigheter. Perspektivet socialt välbefinnande betonar vikten av att stärka elevernas positiva självbild så att de lär sig att uppskatta sig själva. Eleven ska känna att hen uppskattas. De sociala färdigheterna utvecklas genom modellinlärning, erfarenheter och respons från sociala situationer.

De sociala färdigheterna övas naturligt som en del av de övriga verksamhetsområdena. Man ska stödja och stärka elevens eget arbete och möjligheter att delta och skapa möjligheter för dem att uppleva att de lyckas. Elevens individuella situation, färdigheter och styrkor bestämmer målen och innehållen i undervisningen. Elevens behov av handledning och assistans beaktas vid planering av undervisningen och vid val av undervisningsmaterial eller redskap. I planen för genomförande av elevspecifikt stöd anges förutom undervisningens innehåll och mål även utnyttjande av eventuella hjälpmedel i olika situationer och evenemang under skoldagen.

Mål

Målen för undervisningen baserar sig på elevens sociala funktionsförmåga. Målet för lärandet av sociala färdigheter är att elevens förmåga att agera i grupp utvecklas, att hens delaktighet i skolgemenskapen stärks och att hen övar och lär sig emotionella färdigheter och självreglering. Lärande av sociala färdigheter stöder elevens färdigheter i att samverka och kommunicera samt hjälper hen att bli den del av gruppen och skapa

goda människorelationer. Med sociala färdigheter avses färdigheter som behövs i vardagslivet, som att presentera sig själv och andra, lyssna och ställa frågor, vänta på sin tur i en diskussion, be om ordet och yttra sig, be om ursäkt och be om hjälp. Målen för undervisningen i emotionella färdigheter har kopplingar till förmågan att känna empati och identifiera, tolerera, reglera, uttrycka och hantera känslor och till självreglering. Målen för de sociala färdigheterna kan inkludera mål relaterade till respekt för andra människor och till gott uppförande. De sociala färdigheterna har också kopplingar till de olika områdena av mångsidig kompetens. Detta gäller i synnerhet följande områden: förmåga att tänka och lära sig (K1), kulturell och kommunikativ kompetens (K2), vardagskompetens (K3), digital kompetens (K5) och förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7).

Undervisningens innehåll

I undervisningen ingår aktiviteter i olika sociala miljöer. Innehållet i undervisningen i sociala färdigheter utvecklar och stärker elevens positiva erfarenheter av och färdigheter i att agera i sociala situationer, det vill säga erfarenheter som uppmuntrar och motiverar eleven att interagera, kommunicera, ansluta sig till en grupp och skapa mänskliga relationer. I undervisningen ingår övningar som förbättrar kommunikationsfärdigheterna och de emotionella färdigheterna, vilket stöder inte bara elevens utan hela gruppens sociala välbefinnande. Undervisningen i emotionella färdigheter är inriktad på att lära sig att bli medveten om och identifiera sina egna känslor, att uttrycka känslor och att reglera känslomässiga upplevelser och känsloyttringar.

Färdigheter i dagliga rutiner

Lärandet av färdigheter i dagliga rutiner baserar sig på elevens funktionsförmåga, förmåga att leva självständigt och behov av assistans. Med färdigheter i dagliga rutiner avses färdigheter som behövs i vardagen. Dessa färdigheter främjar elevens initiativförmåga och självständighet och ökar hens aktörskap och delaktighet i verksamhetsmiljön och samhället. I övningar som gäller färdigheter i dagliga rutiner kan fostran i säkerhet inkluderas på ett naturligt sätt. Färdigheterna övas i vardagliga miljöer, till exempel i samband med måltider, på och avklädning, utomhusaktiviteter, vila och lek samt i undervisningssituationer i trafiken och andra miljöer.

Färdigheterna i dagliga rutiner och arbetet för att stärka elevens funktionsförmåga och stödja hens delaktighet främjar hälsa och välbefinnande. Att öva färdigheterna i dagliga rutiner utgör en naturlig del av elevernas arbete för att uppnå målen för de övriga verksamhetsområdena. Man ska skapa möjligheter för eleven att uppleva att hen lyckas. Elevens funktionsförmåga, färdigheter och styrkor bestämmer målen och innehållet i undervisningen. Elevens behov av handledning och assistans beaktas vid planering av undervisningen och vid val av undervisningsmaterial eller redskap. I planen för genomförande av elevspecifikt stöd ska anges förutom undervisningens innehåll och mål även utnyttjande av eventuella hjälpmedel i olika situationer och evenemang under skoldagen.

Mål

Målet för undervisningen i färdigheter i dagliga rutiner är att eleven lär sig att så självständigt som möjligt utföra sina dagliga rutiner. Målet för undervisningen är att öka elevens aktiva deltagande i verksamheten i sin lärmiljö och att främja elevens initiativförmåga och självständighet. Genom undervisningen i färdigheter i dagliga rutiner stärks elevens färdigheter relaterade till välbefinnande och säkerhet och hen får lära sig att göra val i enlighet med en hållbar livsstil.

Undervisningen ska stärka elevens positiva självbild. Målet är att eleverna tränar sina färdigheter i att ta hand om sig själva och att de får stöd i att se på framtiden med tillförsikt. Målet är också att eleven får färdigheter i säkerhet och acceptans av mångfald och stöd i sin sexuella utveckling. Syftet med säkerhetsfostran är att eleverna ska lära sig att identifiera risksituationer, be om hjälp, bedöma risker och göra säkra val. Färdigheterna i dagliga rutiner har också kopplingar till de olika områdena av mångsidig kompetens. Detta gäller i synnerhet följande områden: förmåga att tänka och lära sig (K1), kulturell och kommunikativ kompetens (K2), vardagskompetens (K3), digital kompetens (K5) och förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7).

Undervisningens innehåll

Innehållet i undervisningen i färdigheter i dagliga rutiner är inriktat på vardagliga färdigheter relaterade till ett självständigt liv, såsom välbefinnande och förmåga att ta hand om sin hälsa, sociala färdigheter samt förmåga att sköta sitt hem och uträtta ärenden. Undervisningen ska omfatta tidshantering, boende, möjligheter att röra sig i omgivningen, en meningsfull fritid och säkerhet. Eleverna får handledning i att respektera och skydda sin egen kropp och andras kroppar.

I undervisningen beaktas att eleverna får konsumentkunskap och kunskap om sina rättigheter och sitt ansvar. Eleverna bör också få lära sig hur man deltar i demokratiskt beslutsfattande som aktiv samhällsmedlem. Under den grundläggande utbildningen får eleverna öva sig på att göra val och leva i enlighet med en hållbar livsstil. Om det är förenligt med elevens funktionsförmåga och elevens bästa, ska undervisningen inrikta sig till exempel på att eleven finner en meningsfull fritidsaktivitet eller hobby, kan utnyttja digitala verktyg i vardagen och kan bygga kamratrelationer.

Kognitiva färdigheter

Lärandet av kognitiva färdigheter baserar sig på elevens funktionsförmåga och förmåga att lära sig samt på minnets funktion. Med kognitiva färdigheter avses färdigheter i tänkande, observation, inhämtande av kunskap, förståelse och lärande. Utvecklingen av kognitiva färdigheter omfattar till exempel följande områden: språk, minne, tänkande, problemlösning, koncentrationsförmåga, kreativitet, slutledningsförmåga och beslutsfattande.

Undervisningen i kognitiva färdigheter stöder utvecklingen av lärande, minnes och tankeprocesserna och uppmuntrar eleven att använda dessa färdigheter i olika vardagssituationer och miljöer.

Övningen av de kognitiva färdigheterna kan på ett naturligt sätt integreras i undervisningen inom de övriga verksamhetsområdena, och då stärker den elevernas delaktighet, motivation och inställning till lärande. Målen och innehållen i undervisningen utgår från elevens individuella situation, färdigheter och styrkor. Elevens behov av handledning och assistans beaktas vid planering av undervisningen och vid val av undervisningsmaterial eller redskap. I planen för genomförande av elevspecifikt stöd ska anges förutom undervisningens innehåll och mål även utnyttjande av eventuella hjälpmedel i olika situationer och evenemang under skoldagen.

Mål

Målen för undervisningen baserar sig på elevens kognitiva funktionsförmåga. Undervisningen i kognitiva färdigheter ska utveckla elevens förmåga att uppfatta och förstå den omgivande verkligheten och aktivera

elevens förmåga att tänka och styra sina handlingar. Målet för undervisningen är att eleven aktiveras och lär sig använda sina sinnen för att få en uppfattning om den omgivande verkligheten. Målet är att eleven lär sig uppfatta, välja och klassificera saker. Dessutom lär sig eleven att dra slutsatser, som till exempel färdigheter i att förstå samband mellan orsak och verkan, lösa problem, dra språkliga slutsatser och memorera. I enlighet med elevens funktionsförmåga och intresse kan målet för undervisningen också vara att eleven utvecklar sina grundläggande färdigheter i läsning, skrivning och matematik. Övningen av de kognitiva färdigheterna inriktas på elevens aktivitet i vardagsmiljön.

De kognitiva färdigheterna har också kopplingar till de olika områdena av mångsidig kompetens. Detta gäller i synnerhet följande områden: förmåga att tänka och lära sig (K1), kulturell och kommunikativ kompetens (K2), digital kompetens (K5) och förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7).

Undervisningens innehåll

Undervisningen i kognitiva färdigheter kan innehålla stimulans och träning av sinnena samt element som främjar förmågan att minnas, välja, klassificera, lösa problem, fatta beslut och förstå förhållandet mellan orsak och verkan. Undervisningen uppmuntrar eleven att använda dessa färdigheter i olika vardagssituationer och miljöer. Undervisningen innehåller också övningar i de grundläggande färdigheterna i läsning, skrivning och matematik i enlighet med elevens kognitiva funktionsförmåga och intresse.

Innehållet i de olika läroämnena kan i tillämpliga delar användas vid planering av målen för och innehållet i undervisningen i kognitiva färdigheter. Undervisningen är dock inte uppdelad enligt läroämnen och baserar sig inte på avvikelse från lärokursen eller målen i läroplanen enligt 20 h § i lagen om grundläggande utbildning. Av innehållet i läroämnena kan man skapa undervisningshelheter till exempel om aktuella teman.

Undervisning enligt verksamhetsområden i Sibbo

Undervisning enligt verksamhetsområde förutsätter alltid ett beslut om ordnande av grundläggande utbildning för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan (20i § lag om grundläggande utbildning). I beslutet fastställs också om eleven studerar enligt läroämnen eller enligt verksamhetsområden.

I Sibbo ordnas undervisning enligt verksamhetsområde i regel i samarbete med andra utbildningsanordnare. När en elev övergår från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen sker planeringen i nära samarbete mellan vårdnadshavarna, personalen inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt övriga yrkesgrupper som stöder elevens lärande, utveckling och välbefinnande. Målet är att säkerställa en ändamålsenlig skolgång som utgår från elevens individuella behov och förutsättningar.

Sibbo samarbetar med Rykmentinpuiston koulu i Tusby och Åshöjdens skola i Helsingfors, som båda erbjuder undervisning enligt verksamhetsområde. Vid behov kan samarbete också ske med Valteriskolan. En elevplats vid Valteriskolan är alltid tidsbegränsad och syftar till att stödja elevens lärande och habilitering samt att stärka närskolans förutsättningar att möta elevens behov av stöd. Vid planeringen av elevens skolstig är utgångspunkten alltid elevens bästa. Detta innebär att lösningar och stödformer planeras individuellt utifrån elevens behov, förutsättningar och helhetssituation.

5.4.2 Flexibel grundläggande utbildning

Enligt lagen om grundläggande utbildning kan en kommun, i den omfattning kommunen beslutar, ordna flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7–9. Utbildningen ska ordnas i enlighet med lagstiftningen och läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen.

Syftet med den flexibla grundläggande utbildningen är att minska studieavbrott i den grundläggande utbildningen och förebygga utslagning. Målet är att stärka elevernas studiemotivation och livskompetens. Förutom att eleverna ska slutföra den grundläggande utbildningens lärokurs får de stöd vid övergången till följande utbildningsstadium och ges färdigheter som behövs för att klara av studierna.

Den flexibla grundläggande utbildningen är avsedd för sådana elever i årskurs 7–9 som underpresterar och har svag studiemotivation och för elever som man bedömer riskeras av att bli utslagna från fortsatt utbildning och arbetslivet. Till flexibel grundläggande utbildning kan också en elev antas som får elevspecifika stödåtgärder enligt 20 c § i lagen om grundläggande utbildning, ifall eleven kan studera enligt den läroplan som följs flexibel grundläggande utbildning och arrangemanget som helhet är för elevens bästa. Undervisningen ska präglas av yrkes och sektorsövergripande samarbete och samarbete mellan olika organisationer. Också yrkesläroanstalter och gymnasier, läroanstalter inom det fria bildningsarbetet samt verkstäder för unga kan delta i samarbetet. En styrgrupp kan inrättas för att planera och organisera flexibel grundläggande utbildning.

Skolans arbetssätt och undervisningsmetoder ska utvecklas så att de motsvarar de individuella behoven hos de elever som valts till utbildningen. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid arbetsformer som ökar elevernas delaktighet och samhörighet i skolan samt stärker det fostrande arbete som är gemensamt för vårdnadshavarna och alla som arbetar inom den flexibla grundläggande utbildningen. Aktiverande och arbetsinriktade studiemetoder ska prioriteras i undervisningen.

Flexibel grundläggande utbildning ska ordnas i små grupper i skolan, på arbetsplatser och i andra lärmiljöer med hjälp av sektorsövergripande samarbete samt med hjälp av stöd och rådgivningstjänster. Flexibel grundläggande utbildning ska utöver läraren involvera en av utbildningsanordnaren utsedd yrkeskunnig person som vet hur man stödjer ungas sociala växande, samarbetet med familjerna och är insatt i annat stöd och rådgivningsarbete. Undervisningen kan vid behov också delvis genomföras i anslutning till en annan undervisningsgrupp.

Undervisningen ska ordnas som närundervisning i skolan och i form av handledda studier på arbetsplatser och i andra lärmiljöer. Studier utanför skolan är en viktig del av den flexibla grundläggande utbildningen. Under dessa perioder har eleverna rätt till handledning och undervisning av en lärare. Eleverna ska ges uppgifter i enlighet med läroplanen och resultaten ska beaktas vid bedömningen. Personal på arbetsplatser och i övriga lärmiljöer som arbetar med elever ska göras förtrogna med föreskrifter som berör arbetarskydd, dataskydd och sekretess och andra nödvändiga föreskrifter.

En elev väljs till flexibel grundläggande utbildning på anhållan av eleven eller vårdnadshavaren. Likvärdiga antagningsgrunder ska tillämpas vid antagningen av elever. Utbildningsanordnaren ska besluta om grunderna för antagningen av elever och om antagningsförfarandet. Om elevantagningen fattas ett

förvaltningsbeslut som bereds på ett yrkesövergripande sätt. Om den flexibla grundläggande utbildningen för en enskild elev avslutas innan den grundläggande utbildningen är slut, förutsätts ett förvaltningsbeslut.

Elever som deltar i flexibel grundläggande utbildning har rätt till lagstadgat stöd för lärande och skolgång, handledning och elevvård.

För en elev som deltar i flexibel grundläggande utbildning ska man utarbeta en plan. Planen ska utarbetas i samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Planen ska beskriva särskilda omständigheter i den flexibla grundläggande utbildningen för eleven, till exempel om undervisningen ordnas i lärmiljöer utanför skolan. Ifall eleven får elevspecifikt stöd, ska den flexibla grundläggande utbildningen på motsvarande sätt beskrivas i planen för genomförande av elevspecifikt stöd.

Flexibel grundläggande utbildning i Sibbo

I Sibbo anordnas verksamhet inom flexibel grundläggande utbildning i åk 7–9. Målen för lärandet, lärmiljöerna och stödåtgärderna planeras och genomförs så att de är förenliga med målen för den grundläggande utbildningen. I verksamheten kan även en elev som behöver individuella stödåtgärder inkluderas, om arrangemanget som helhet kan anses vara i elevens intresse. I arrangemanget ska det beaktas att klassen för flexibel grundläggande utbildning inte är en specialklass. För alla elever som deltar i flexibel grundläggande utbildning utarbetas en elevspecifik plan.

Skolan beskriver i sin läsårsplan hur man ordnar studier som äger rum vid andra läroanstalter, på arbetsplatser och andra ställen utanför skolan och hur man i dessa fall handleder, följer upp och bedömer elevens studier. I princip ansvarar läraren för en grupp inom flexibel grundläggande utbildning för handledningen, uppföljningen och bedömningen av studierna.

Grunderna för elevantagningen till flexibel grundläggande utbildning i Sibbo

Ansökan till verksamhet inom den flexibla grundläggande utbildningen sker med en skriftlig ansökan, som undertecknas av eleven och vårdnadshavarna. Eleverna antas till den flexibla grundläggande utbildningen skolspecifikt. Efter ansökningstiden intervjuar skolans grupp för elevspecifikt stöd (OKTU+) eleven och i de fall där det är ändamålsenligt bjuds också elevens vårdnadshavare med till intervjun. På grundval av detta framlägger arbetsgruppen ett förslag på vilka elever som ska antas till klassen för flexibel grundläggande utbildning (JOPO) till den person som enligt verksamhetsstadgan ska fatta förvaltningsbeslut om ärendet.

Vid val av elever granskas följande:

- eleven riskerar att inte få avgångsbetyg från grundskolan eller elevens skolgång i klassen för allmän undervisning inte går bra
- eleven är tillräckligt motiverad att inleda studierna i gruppen för flexibel grundläggande utbildning och förbinder sig till detta
- eleven drar fördel av att avlägga arbetsplatsförlagda studier och förbinder sig till detta
- eleven är tillräckligt aktiv och klarar i viss mån att arbeta självständigt, vilket behövs i synnerhet vid arbetsplatsförlagda studier
- elevens prestationer under praktikperioderna i åk 7–8
- eleven drar fördel av konkreta arbetssätt
- i elevantagningen prioriteras elever som befinner sig i slutskedet av den grundläggande utbildningen

- vårdnadshavaren har förbundit sig till att stöda studierna inom den flexibla grundläggande utbildningen
- i elevantagningen bedöms elevens möjligheter att klara sig i den allmänna undervisningen med hjälp av andra stödåtgärder

Yrkesövergripande arbetssätt i den flexibla grundläggande utbildningen
De ungas växande kan stödjas av till exempel skolans pedagogiska handledare, en ungdomshandledare, kurator, socialarbetare eller annan motsvarande person. Det är i elevernas intresse att yrkesövergripande psykosocialt stöd är tillgängligt för eleverna och att eleven får systematiskt stöd för sitt växande och sina styrkor.

Framskridande i studier enligt målhelheter i Sibbo
I Sibbo är det rektorn som fattar beslut om elevens framskridande i studierna enligt målhelheter, om eleven inte har ett beslut om elevspecifika stödåtgärder. Om eleven har ett beslut om elevspecifika stödåtgärder, fattas beslut om elevens framskridande i studierna enligt målhelheter av undervisningschefen. Före beslutet ska ärendet behandlas i skolans grupp för elevspecifikt stöd (OKTU).
Avgörandet om framskridandet i studierna görs tillsammans med eleven och vårdnadshavaren så att alla parter har förstått vilka arrangemang som krävs och vilka effekter beslutet har. För eleven utarbetas en elevspecifik plan där man dokumenterar alla praktiska undervisningsarrangemang och planen för framskridandet i studierna. Planens genomförande bedöms efter behov, dock minst en gång per termin, i slutet av terminen.

I beslutet antecknas att eleven framskrider i studierna enligt målhelheter i enlighet med sitt eget studieprogram.

När en elev studerar enligt sitt eget studieprogram kan grunden för anordnandet av undervisningen vara till exempel att studierna försvårats på grund av sjukdom eller blivit försenade på grund av inlärningssvårigheter eller omfattande frånvaro eller att eleven har gjort exceptionellt stora och snabba framsteg i studierna i ett eller flera läroämnen.

Eleven kan hela tiden studera med sin egen undervisningsgrupp, både när studierna framskrider långsammare eller snabbare. Eleven behöver inte ta om eller hoppa över en årskurs, utan hen kan framskrida i studierna flexibelt med sin egen undervisningsgrupp. Framskridande i studierna enligt målhelheter kan med fördel användas särskilt när eleven behöver ett eget studieprogram i ett eller två ämnen. Arrangemanget bör särskilt utnyttjas när det är dags för slutbedömningen, om det finns risk för att eleven inte får sitt avgångsbetyg.

Kriterier för val av elever för den flexibla grundläggande utbildningen
Ansökan till den flexibla grundläggande utbildningen görs med en skriftlig ansökan som eleven och vårdnadshavaren undertecknar. Varje skola väljer skilt eleverna till den flexibla grundläggande utbildningen. Efter att ansökningstiden gått ut intervjuar en yrkesövergripande arbetsgrupp eleven och vid behov även dennes vårdnadshavare. Utifrån denna intervju föreslår arbetsgruppen för personen som fastställts i den ikraftvarande förvaltningsstadgan vilka elever som ska antas till JOPO-klassen (JOPO från finskans joustava perusopetus), varefter personen gör ett förvaltningsbeslut i saken.

När man beslutar om elevens antagning betraktar man följande saker:

- eleven löper risk att bli utan avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen eller elevens skolgång löper inte friktionsfritt i en vanlig klass
- eleven är tillräckligt motiverad och engagerad för att börja studera i en grupp för flexibel grundläggande utbildning.
- eleven gynnas av verksamhetsinriktade arbetsmetoder och metoder som betonar praktiskt arbete
- eleven är tillräckligt aktiv och klarar av i viss utsträckning att arbeta självständigt, vilket är nödvändigt speciellt i studier på arbetsplatsen.

Att utvidga lärmiljöer

I den flexibla grundläggande utbildningen betonas användningen av olika inlärningsmiljöer ytterom skolan i syfte att stödja elevens studiemotivation och personliga inlärningssätt. Inlärningsmiljön utvidgas med hjälp av t.ex. arbetsplatser, exkursioner och kulturaktörer samt även lägerskolor. Studierna styrs av de allmänna målen för den grundläggande utbildningen, även för de uppgifters del som utförs under perioderna med inlärning i arbetet. Hur eleven klarar av uppgifterna i inlärning i arbetet bedöms som en del av helhetsbedömningen av eleven. Arbetsfördelningen och ansvaren för de personer som fungerar som handledare för studierna utanför skolan överenskoms skilt i varje skola.

Arbetsplatsperioderna integreras i skolarbetet så att eleverna under skoldagarna kan reflektera över inlärningsprocesserna under inlärningen i arbetet. Uppgifterna inom inlärningen i arbetet uppgörs individuellt enligt läroplanen, med beaktande av elevernas resurser.

Den flexibla grundläggande utbildningens yrkesövergripande karaktär

De ungas växande kan stödjas av till exempel skolans pedagogiska handledare, en ungdomshandledare, kurator, socialarbetare osv. Eleverna gagnas av att ett yrkesövergripande psykosocialt stöd alltid finns tillgängligt för dem för att stöda elevens styrkor och tillväxt.

5.4.3 Framskridande i studier enligt målhelheter

Avvikelser från de årskursvisa målen i den lokala läroplanen kan göras för en enskild elev genom att av målen i den lokala läroplanen bilda målhelheter av olika omfattning.

Med att framskrida i studierna enligt målhelheter avses att eleven studerar målhelheter enligt en plan som gjorts upp för eleven i ett eller flera läroämnen enligt målhelheter i stället för att framskrida i studierna enligt årskursvisa lärokurser i olika läroämnen. Utbildningsanordnaren fattar ett förvaltningsbeslut om avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen. Att framskrida i studierna enligt målhelheter är en åtgärd som ska användas i sista hand för att anordna undervisningen för eleven.

Att framskrida i studierna enligt målhelheter gör det möjligt att framskrida både snabbare och långsammare i något eller några mål i ett eller flera läroämnen. Om eleven studerar i snabbare takt än den egna årskursen kan mål i en eller flera högre årskurser ingå i målhelheterna.

Om en elev framskrider i studierna i långsammare takt än den egna årskursen kan mål i föregående årskurs eller lägre årskurser ingå i målhelheterna. Innan en elev övergår till att framskrida i studierna enligt målhelheter och i långsammare takt än den egna årskursen, ska eleven ha givits gruppspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder.

Målhelheterna ska i huvudsak bildas utgående från målen inom de helheter som består av årskurserna 1–2, 3–6 och 7–9. En elev som framskrider i studierna enligt målhelheter flyttar efter att läsåret avslutats till följande årskurs, även om eleven studerat enligt mål i föregående årskurs eller lägre årskurser. I slutet av varje årskurshelhet ska eleven i huvudsak ha uppnått målen i den i fråga varande helheten. En elev som framskrider i studierna enligt målhelheter studerar i första hand tillsammans med sin egen årskurs.

Att framskrida i studierna enligt målhelheter kan tillämpas även då eleven övergår till den grundläggande utbildningen efter att hen studerat utomlands eller i undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen.

För en elev som framskrider i studierna enligt målhelheter ska en plan utarbetas. I planen ska målhelheterna för eleven, innehållet i målhelheterna, elevens framskridande i studierna och principerna för bedömningen av eleven framgå. Genomförandet av planen ska utvärderas enligt behov, dock minst en gång per läsår. Planen ska granskas oftare om elevens behov förutsätter det. Planen ska utarbetas av de lärare som undervisar eleven i samarbete med eleven och vårdnadshavaren.

I kapitel 6 fastställs om genomförandet av bedömningen av lärandet och kunnandet hos en elev som framskrider i studierna enligt målhelheter.

Framskridande i studier enligt målhelheter i Sibbo

I Sibbo är det rektorn som fattar beslut om elevens framskridande i studierna enligt målhelheter, om eleven inte har ett beslut om elevspecifika stödåtgärder. Om eleven har ett beslut om elevspecifika stödåtgärder, fattas beslut om elevens framskridande i studierna enligt målhelheter av undervisningschefen. Före beslutet ska ärendet behandlas i skolans grupp för elevspecifikt stöd (OKTU).

Avgörandet om framskridandet i studierna görs tillsammans med eleven och vårdnadshavaren så att alla parter har förstått vilka arrangemang som krävs och vilka effekter beslutet har. För eleven utarbetas en elevspecifik plan där man dokumenterar alla praktiska undervisningsarrangemang och planen för framskridandet i studierna. Planens genomförande bedöms efter behov, dock minst en gång per termin, i slutet av terminen.

I beslutet antecknas att eleven framskrider i studierna enligt målhelheter i enlighet med sitt eget studieprogram.

När en elev studerar enligt sitt eget studieprogram kan grunden för anordnandet av undervisningen vara till exempel att studierna försvårats på grund av sjukdom eller blivit försenade på grund av inlärningssvårigheter eller omfattande frånvaro eller att eleven har gjort exceptionellt stora och snabba framsteg i studierna i ett eller flera läroämnen.

Eleven kan hela tiden studera med sin egen undervisningsgrupp, både när studierna framskrider långsammare eller snabbare. Eleven behöver inte ta om eller hoppa över en årskurs, utan hen kan framskrida i studierna flexibelt med sin egen undervisningsgrupp. Framskridande i studierna enligt målhelheter kan med fördel användas särskilt när eleven behöver ett eget studieprogram i ett eller två ämnen. Arrangemanget bör särskilt utnyttjas när det är dags för slutbedömningen, om det finns risk för att eleven inte får sitt avgångsbetyg.

5.4.4 Undervisning i sammansatt klass

Med sammansatt klass avses en undervisningsgrupp med elever i olika åldrar som består av elever från olika årskurser. En sammansatt klass kan bildas antingen på grund av lågt elevantal eller av pedagogiska skäl. Undervisningen i en sammansatt klass kan i sin helhet genomföras enligt elevernas årskurser eller delvis enligt principen om växelkurser. Vid studier enligt växelkurser är det viktigt att värna om kontinuitet och konsekvens i fråga om studiernas innehåll. Särskilt viktigt är att måna om att elevernas studiefärdigheter utvecklas. Ifall de olika årskurserna i i en sammansatt klass i vissa läroämnen har olika antal veckotimmar, kan årsveckotimmarna läroämnena också uppdelas i delar för att på det viset jämna ut undervisningstimmarna. Vid utjämning av undervisningstimmarna i läroämnena ska elevernas rätt till det totala antal timmar som fastställs i läroplanen alltid tryggas. Om en elev övergår från att ha följt principen om växelkurser till en undervisningsgrupp som framskrider årskursvis ska eleven få individuell undervisning för att avlägga en eventuell lärokurs eller en del av en lärokurs som saknas.

Undervisningen i sammansatt klass ger goda förutsättningar för en helhetsbetonad undervisning där man använder mångvetenskapliga lärområden. I undervisningen i sammansatt klass ska de möjligheter som i synnerhet kollaborativt lärande och modellinlärning ger utnyttjas. I sammansatta klasser kan närundervisningen också stödjas och berikas med hjälp av fjärruppkoppling i undervisningen.

Undervisning i sammansatt klass i Sibbo
I Sibbo ordnas undervisning i sammansatta klasser vid behov. Eleverna som studerar i en sammansatt klass studerar real- samt konst- och färdighetsämnen enligt principen om växelkurser.

5.4.5 Fjärruppkoppling i undervisningen

I den grundläggande utbildningen kan man använda fjärruppkoppling i undervisningen för att komplettera undervisningen samt erbjuda mångsidigare studiemöjligheter i olika läroämnen. Undervisning med hjälp av fjärruppkoppling kan ges endast av en utbildningsanordnare som har tillstånd att ordna grundläggande utbildning. Vid val av pedagogik ska man i synnerhet beakta elevernas ålder och förutsättningar.

Genom fjärruppkoppling kan i synnerhet undervisningen i mera sällsynta språk och religioner och valfria ämnen stödjas. Fjärruppkoppling i undervisningen främjar jämlika möjligheter för eleverna till en mångsidig och god grundläggande utbildning oberoende av skolans storlek eller läge. Användning av fjärruppkoppling i undervisningen ökar i sin tur skolans ekologiska hållbarhet.

Med hjälp av fjärruppkoppling kan undervisningen både differentieras och göras mera helhetsbetonad. Man kan möta elevernas individuella behov, erbjuda undervisning som stödjer utvecklandet av specialbegåvning,

fördjupa det stöd för lärande och skolgång som skolan erbjuder eller sköta undervisningen i undantagssituationer, till exempel då en elev är sjuk under en längre period. Fjärruppkoppling och användning av digitala verktyg bidrar till mångsidigare lärmiljöer. Genom fjärruppkoppling kan man utnyttja olika lärares kompetens, sakkunskapen hos skolans samarbetspartner och eventuella internationella nätverk utgående från elevernas behov och målen för undervisningen.

Lärmiljön ska vara trygg och eleverna ska övervakas och handledas enligt samma principer som i andra undervisningssituationer. En ansvarig lärare ska värna om undervisningsgruppens trygghet, säkerhet och välbefinnande samt trygga elevernas möjligheter till kommunikation som främjar lärande. En god undervisning förutsätter pedagogisk planering som beaktar elevernas behov och utnyttjar teknikens möjligheter. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid lagstiftningen om upphovsrätt.

5.4.6 Undervisning för elever som är patienter inom den specialiserade sjukvården och konsultativ sjukhusundervisningstjänst

För att ordna undervisning och stödformer för en elev som till exempel blir allvarligt sjuk eller befinner sig i en svår livssituation förutsätts särskilt övervägande.

Undervisning för en elev som är patient inom den specialiserade sjukvården

För en elev som får specialiserad sjukvård ordnas undervisningen i första hand i elevens egen skola (den skola som avses i 6 § eller 28 § i lagen om grundläggande utbildning). Den kommun där sjukhusets verksamhetsenhet finns är skyldig att för elever som är patienter på sjukhuset ordna undervisning i den omfattning detta är möjligt med hänsyn till elevens hälsa.

Den kommun där sjukhusets verksamhetsenhet som svarar för vården finns är skyldig att ordna undervisning och stöd även för andra elever än sådana som är intagna för specialiserad sjukvård på sjukhus i den omfattning detta är motiverat med beaktande av elevens hälsa, pedagogiska specialbehov och vårdmässiga och rehabiliterande åtgärder inom den specialiserade sjukvården, om det inte trots stödåtgärder enligt denna eller någon annan lag är till elevens fördel att undervisningen ordnas på något annat sätt. Även kommuner där det finns en sådan annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården kan ordna undervisning för en elev som får specialiserad sjukvård.

I undervisningen för en elev inom den specialiserade sjukvården kombineras målen för att upprätthålla lärande och skolgång samt vårdens mål för elevens allomfattande rehabilitering.

Den kommun där det sjukhus eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården som svarar för vården finns och elevens utbildningsanordnare samt elevens hemkommun enligt lagen om hemkommun eller boningskommun för en elev som saknar hemkommun ska tillsammans komma överens om hur undervisningen ordnas och i yrkesövergripande samarbete ordna det stöd som är nödvändigt när eleven övergår till sjukhusundervisning eller återgår från sjukhusundervisning till den tidigare undervisningen i den egna skolan. Före beslutet ska eleven, hens vårdnadshavare samt utbildningsanordnaren och elevvårdstjänsternas personal höras. Om utbildningsanordnaren är en annan kommun än elevens hemkommun under tiden för vården ska även elevens hemkommun eller boningskommun höras. Om man inte når samförstånd ska beslutet fattas av den kommun där sjukhuset finns.

Inom sjukhusundervisningen kan man också använda fjärruppkoppling i undervisningen. Elevens hemkommun är skyldig att betala ersättning för elever som får undervisning i en sjukhusskola. Elever som är intagna för specialiserad sjukvård har rätt till gratis transport eller tillräcklig assistans när de deltar i sjukhusundervisning.

Konsultativ sjukhusundervisningstjänst

Med konsultation avses i allmänhet förhandlingar mellan professionella och sakkunniga för att hitta en lösning eller få råd, och den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten riktas därför i första hand till lärare.

Den kommun där sjukhuset eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården finns ska för kommunerna inom sitt verksamhetsområde ordna konsultativ sjukhusundervisningstjänst i elevens egen skola. Denna tjänst utnyttjas när man för en elev planerar eller genomför förebyggande eller korrigerande åtgärder som är krävande och sektorsövergripande. Tjänsten ska ordnas också för att anordna undervisning för andra elever än elever som redan är patienter inom den specialiserade sjukvården.

Syftet med den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten är att stärka lärarnas kompetens i närskolorna och att ge dem stöd i att skapa en trygg och lugn lärmiljö. Syftet med tjänsten är dessutom att främja det förebyggande och tidiga stödet i skolornas verksamhetskultur. Den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten stärker genom sin verksamhet de yrkes- och sektorsövergripande arbetsstrukturer som behövs för att stödja eleverna.

Elevens utbildningsanordnare ska tillsammans med den kommun där det sjukhus eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården som svarar för vården finns i yrkesövergripande samarbete komma överens om den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten. Kommunen och utbildningsanordnaren ska även komma överens om det stöd som är nödvändigt för att kunna ordna undervisningen när eleven övergår från sin egen skola till sjukhusundervisning eller återvänder till sin egen skola. Om utbildningsanordnaren under vårdperioden är en annan kommun än elevens hemkommun, ska även elevens hemkommun eller boningskommun höras.

5.4.7 Avvikande ordnande av grundläggande utbildning

Elevens studier kan delvis ordnas på annat sätt, om eleven till någon del anses redan ha kunskaper och färdigheter i ett läroämne som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs, om det med hänsyn till elevens förhållanden och tidigare studier till någon del är oskäligt att eleven ska genomgå den grundläggande utbildningens lärokurs i ett läroämne eller om det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd.

Avvikande ordnande av grundläggande utbildning tillämpas när en elev till exempel i en särskild examen eller på annat sätt som utbildningsanordnaren beslutat, har visat att hen årskursen eller lärokursen. Avvikande ordnande av grundläggande utbildning kan också tillämpas då eleven övergår till utbildningen, till exempel efter studier utomlands eller studier i undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen, i ett så sent skede av den grundläggande utbildningen att det inte längre tidsmässigt är möjligt för eleven att uppnå målen i lärokursen. Tillämpning av avvikande ordnande av den grundläggande utbildningen på grund

av elevens hälsotillstånd blir aktuell i en situation när eleven till exempel konstateras ha en långvarig sjukdom som förhindrar hens deltagande i undervisning helt och hållet.

När ett beslut fattas om att den grundläggande utbildningen ska ordnas på ett avvikande sätt ska man granska elevens situation ur ett helhetsperspektiv och beakta elevens bästa och elevens rätt till undervisning och en trygg studiemiljö. Utbildningsanordnaren ska på ansökan av vårdnadshavaren fatta ett förvaltningsbeslut enligt lagen om grundläggande utbildning om att lärokursen inte behöver fullgöras. Som stöd för att fatta beslutet kan man vid behov dra nytta av sektorsövergripande samarbete med sakkunniga inom elevvården. Också när det gäller skäl som har samband med elevens hälsotillstånd fattas besluten av utbildningsanordnaren. Elevens hälsotillstånd bedöms av personal inom hälso och sjukvården. Bestämmelser om möjligheten att av hälsoskäl tillfälligt befria en elev från att fullgöra lärokursen i ett läroämne föreskrivs i 20 h § i lagen om grundläggande utbildning.

Att ordna elevens undervisning delvis på annat sätt, till exempel helt och hållet befria eleven från undervisning i ett läroämne, är inte möjligt utan ett förvaltningsbeslut om avvikande ordnande av undervisning. Beslutet kan fattas endast av de skäl som nämns i 18 § i lagen om grundläggande utbildning och som beror på elevens situation, och elevens bästa ska beaktas. Beslutet ska motiveras. I motiveringen ska anges vilka eventuella andra uppgifter och utredningar som ligger till grund för beslutet och de författningar som tillämpats ska anges.

Vårdnadshavaren och eleven ska alltid höras innan beslutet fattas, och beslutet ska fattas för viss tid. Det är möjligt att begära omprövning av ett beslut som fattats med stöd av 18 § i lagen om grundläggande utbildning hos regionförvaltningsverket inom 14 dagar från delfåendet av beslutet.

Avvikande arrangemang ska inte användas i situationer där villkoren för att avbryta fullgörandet av läroplikten för viss tid uppfylls.

Avvikande ordnande av grundläggande utbildning i Sibbo

Avgöranden om undervisningen i särskilda situationer görs prövningsbaserat från fall till fall, i ett samarbete och med beaktande av elevens intresse. Om det till exempel finns risk för att eleven inte får sitt avgångsbetyg, eftersom hen inte har avlagt vissa kurser, kan eleven framskrida i studierna i dessa kurser exempelvis enligt målhelheter. Studierna sker enligt elevens elevspecifika studieplan. Eleven ska dock avlägga grundskolans studier inom den fastställda tiden och före 18 års ålder.

I avvikande ordnande av undervisning följs 18 § i lagen om grundläggande utbildning. Vårdnadshavaren ska reserveras möjlighet att yttra sig innan beslutet fattas. En elev med invandrarbakgrund som i högstadieåldern går över från undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen till grundläggande utbildning kan befrias från studierna i B1-svenska, om det är oskäligt att eleven ska genomgå läroämnets lärokurs. Undervisningschefen fattar ett förvaltningsbeslut i ärendet baserat på vårdnadshavarnas ansökan och ett pedagogiskt dokument.

5.4.8 Undervisning i särskilda situationer

För att ordna undervisning och stöd för en elev som till exempel är allvarligt sjuk eller befinner sig i en svår livssituation förutsätts särskilda åtgärder. Den grundläggande utbildningen kan i sådana fall ordnas bland annat, på skolhem, upptagningshem, förläggningar eller i fängelser eller andra straffanstalter. Sektorsövergripande samarbete med elevvårdstjänsternas personal betonas vid undervisning i särskilda situationer.

För undervisningen av barn som har placerats utanför hemmet ansvarar den kommun där barnet är bosatt. För undervisningen av en elev som har placerats på en barnskyddsanstalt svarar den skola som verkar på anstalten, om anstalten har tillstånd att anordna grundläggande utbildning. För elever som blivit placerade med stöd av barnskyddslagen är elevernas hemkommun skyldig att betala hemkommunsersättning. För fängelseundervisningen av läropliktiga svarar den kommun där fängelset ligger.

Enligt avtal kan en kommun också, i stället för en skola i den egna kommunen, som närskola anvisa eleven en skola i en annan kommun, en skola som drivs av en privat sammanslutning eller en stiftelse som har tillstånd att anordna utbildning, eller en statlig skola

Undervisning i särskilda situationer i Sibbo

Avgöranden om undervisningen i särskilda situationer görs prövningsbaserat från fall till fall, i ett samarbete och med beaktande av elevens intresse. Bestämmelser om särskilda undervisningsarrangemang på grund av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd finns i 18 § i lagen om grundläggande utbildning. Om en elev behöver sjukhusvård på grund av sin sjukdom, deltar skolan tillsammans med vårdpersonalen i ordnandet av elevens undervisning. Skolans roll i samarbetet framhävs om eleven inte går i sjukhusskola. Undervisning kan ges på olika sätt, till exempel i form av studier via distansförbindelse, uppgifter från läraren som eleven gör hemma/på sjukhuset, lärarens undervisningsbesök till sjukhuset eller hemma hos eleven. I all verksamhet ska elevens hälsotillstånd beaktas och skolan, hemmet och vårdpersonalen ska i samarbete bedöma prioriteringarna i undervisningen, alltså på vilka studier det lönar sig att lägga krafterna.

När en elev har en avdelningsperiod inom den specialiserade sjukvården, får hen använda sjukhusskolans tjänster. När avdelningsperioden tar slut skräddarsys stödet som eleven behöver till hemmet eller skolan, allt efter individuella överväganden och från fall till fall.

5.4.9 Hemundervisning

Läropliktiga barn och unga ska enligt lagen om grundläggande utbildning delta i grundläggande utbildning som ordnas eller annars förvärva kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. I stället för att delta i den undervisning som ordnas kan kunskaper motsvarande den grundläggande utbildningens lärokurs inhämtas till exempel genom att studera hemma, vilket i denna anvisning framöver kallas hemundervisning. Som hemundervisning betraktas även sådan undervisning i grupp som genomförs av en för undervisningen ansvarig aktör som inte har beviljats anordnartillstånd av statsrådet enligt lagen om grundläggande utbildning. Hemundervisning är inte undervisning som bestäms i lagen om grundläggande utbildning, men den läropliktigas framsteg i studierna ska övervakas i förhållande till de mål och centrala

innehåll som definierats för läroämnena som ingår i den grundläggande utbildningens lärokurs och som fastställts i Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (2014).

Inga myndighetstillstånd eller i praktiken tillstånd av kommunens bildningssektor förutsätts för att en läropliktig ska kunna studera i hemundervisning. Beslutet är vårdnadshavarens. Det räcker med att vårdnadshavaren meddelar den läropliktigas boendekommun att den läropliktiga inhämtar kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs i hemundervisning.

Vårdnadshavaren ansvarar därefter även för att ordna studierna för den läropliktiga och för att den läropliktiga gör framsteg. Om vårdnadshavaren försummar sin skyldighet att se till att den läropliktiga fullgör läroplikten kan hen dömas till böter.

Vårdnadshavaren ansvarar för att ordna studierna och till exempel skaffa läromedel och se till själva studierna. Kommunen är inte förpliktad att ordna undervisning för en läropliktig som studerar i hemundervisning eller förse den läropliktiga med undervisningsmaterial avgiftsfritt.
En läropliktig som studerar i hemundervisning ges inga betyg över studierna. Om vårdnadshavaren önskar att barnet ska få betyg, ska barnet delta i en särskild examen. Den 38 § i lagen om grundläggande utbildning ger inte absolut rätt att få genomföra en särskild examen. Utbildningsanordnaren beslutar om ordnandet av särskild examen.

I Sibbo ordnas inga särskilda examina.

5.5 Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran

För eleverna kan i samband med den grundläggande utbildningen ordnas biblioteksverksamhet, klubbverksamhet och annan verksamhet som nära anknyter till utbildningen. Utbildningsanordnaren beslutar om ordnandet och omfattningen av verksamheten. Också skolmåltider, rastaktiviteter, morgonsamlingar, fester, utfärder, studiebesök och lägerskolor samt i mån av möjlighet skolresor ska ordnas så att de stödjer de mål som ställts upp för elevernas lärande, mångsidiga utveckling och välbefinnande. De förstärker också för sin del upplevelsen av en bra och trygg skoldag och möjliggör utgående från elevernas perspektiv en enhetlig, uppiggande och omväxlande dag. I den lokala läroplanen fastställs målen för verksamheten och principerna för att ordna verksamheten. Om de skolvisa arrangemangen bestäms i läsårsplanen.

Klubbverksamhet i skolan

Klubbverksamhet är verksamhet utanför lektionstid som utgår från skolans mål för undervisning, fostran och handledning. Verksamheten är en del av den avgiftsfria grundläggande utbildningen främjar för sin del gemenskap och berikar skolans verksamhetskultur. Klubbverksamheten ska på ett mångsidigt sätt stödja elevernas växande och utveckling. Klubbarna erbjuder eleverna möjlighet att bekanta sig med olika fritidsaktiviteter. Målet är att inspirera eleverna att ta del av fritidsaktiviteter och ge dem möjlighet att arbeta tillsammans, känna glädje och uppleva att de kan och lyckas. I klubbverksamheten ges eleverna tillfällen att tillämpa det som de har lärt sig i skolan och tillfällen för kreativ verksamhet och mångsidig kommunikation med vuxna och andra elever. Klubbarna kan öka elevernas delaktighet och möjligheter att påverka samt hjälpa dem att hantera vardagen och känna sig trygga.

Flexibla lösningar inom klubbverksamheten stödjer att elevens dag bildar en helhet. Klubbverksamheten utvecklas och lärmiljöerna utformas så att de stödjer deltagande i fritidsaktiviteter. Eleverna får i större utsträckning delta i planeringen av klubbverksamheten. Klubbverksamheten erbjuder möjligheter att stärka fostringssamarbetet mellan hem och skola samt samarbetet med det omgivande samhället. Skolorna kan då de ordnar klubbverksamhet använda sig av den kompetens som finns inom olika sektorer, föreningar, företag och organisationer och hos andra samarbetspartner.

Skolbiblioteksverksamhet

För att stödja skolans undervisning och fostrande arbete kan man ordna skolbiblioteksverksamhet och förverkliga den i samarbete med närbibliotek och andra bibliotek. Biblioteksverksamheten bidrar till att stärka elevernas allmänbildning och till att bredda och vidga deras världsbild. Mångsidig skolbiblioteksverksamhet stödjer förverkligandet av synen på lärande i verkliga lärsituationer och ger eleverna möjligheter att sköta olika ansvarsuppdrag. Skolbiblioteket och andra bibliotek erbjuder aktiverande och stimulerande lärmiljöer och mångsidiga arbetssätt. Biblioteksverksamheten ska uppmuntra eleverna att självmant läsa och välja böcker, tillgodose deras kunskapsbehov, uppmuntra dem att söka information i olika källor och granska informationskällorna. Verksamheten ökar möjligheterna att differentiera undervisningen, att arbeta utgående från elevernas personliga intressen samt att samarbeta med hemmen. Tillsammans handleder skolan och biblioteket eleverna till livslångt lärande och aktivt medborgarskap.

Skolmåltiden

Syftet med skolmåltiden ska vara att stödja elevernas sunda växande och utveckling samt deras studieförmåga och måltidskunskap. Den som deltar i undervisningen ska varje skoldag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid. Måltiden ska vara ändamålsenligt ordnad och övervakad. Skolmåltiden ska ordnas med hänsyn till måltidens hälsomässiga, sociala och kulturella betydelse. Skolmåltiderna har en viktig avkopplande och social funktion. Med skolmåltiden kan man främja målen för en hållbar livsstil, kulturell kompetens och närings och umgängesfostran. När måltiden och eventuella mellanmål intas vid rätt tidpunkt i lugn och ro försäkrar man sig om att eleverna orkar under skoldagen. En trivsam skolmåltid ökar välbefinnandet i hela skolan.

Skolmåltiden är för eleverna en viktig del av skoldagen. Eleverna ska uppmuntras att delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av skolmåltiden och i synnerhet av måltidssituationerna. Lärarna, tillsammans med andra vuxna i skolan, bär ansvar för att ge handledning i samband med måltiden och för att målen för fostran nås. Målen för skolmåltiderna och hur de organiseras ska diskuteras med hemmen och tillsammans stödjer man elevernas utveckling. Man ska regelbundet följa upp hur många som deltar i skolmåltiden och utvärdera kvaliteten på maten och måltidssituationen.

Skolmåltiden ska ordnas och verksamheten utvecklas genom samarbete mellan undervisningspersonalen och personalen som ansvarar för måltiden. Om en elev har individuella behov som gäller kost, hälso eller sjukvård, ska man tillsammans med eleven, vårdnadshavaren, personalen som ansvarar för måltiden och skolhälsovården komma överens om stödåtgärder och övervakning i samband med måltiden

Raster, morgonsamlingar och andra gemensamma evenemang samt studiebesök och lägerskolor

Enligt förordningen om grundläggande utbildning ska minst 45 minuter per timme användas för undervisning och den tid som används för undervisning126 ska indelas i ändamålsenliga undervisningsavsnitt. En del av arbetstiden kan användas för arbetslivsorientering, avslutningar och andra gemensamma evenemang. Förordningen gör det möjligt att på olika sätt strukturera skoldagen och att ordna rasterna på sätt som främjar elevernas välbefinnande. Gemensamma evenemang kan vara bl.a. skolans fester, temadagar och utfärder. Studiebesök och lägerskolor kan omfatta hela skolan eller endast några eller någon undervisningsgrupp. Även då utnyttjas möjligheten att ordna skolarbetet på ett flexibelt sätt i enlighet med förordningen om grundläggande utbildning. Dagens arbete ska inledas med en kort morgonsamling.

Rasterna, morgonsamlingarna och olika gemensamma evenemang är viktiga för gemenskapen i skolan, för elevernas sunda utveckling och sociala relationer samt för att eleverna ska orka i studierna. De kan också ingå som en del i de mångvetenskapliga lärområdena. De stärker elevernas mångsidiga kompetens och synliggör skolans kulturella och språkliga mångfald. Studiebesök och lägerskolor ger för sin del möjligheter att vidga lärmiljön och att lära sig i autentiska situationer samt att samarbeta med olika aktörer.

Utbildningsanordnaren har stor möjlighet att påverka hur skoldagen delas in i undervisningsavsnitt och raster, vilken annan verksamhet som ingår i skoldagarna och hurdana verksamhetsformer som används. Dessa val formar skolans verksamhetskultur. De beslut man gör gällande skoldagens struktur görs med beaktande av principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen.

Skolväg och skoltransporter

Eleverna ska uppmuntras att ta sig till och från skolan på ett sätt som främjar hälsan och konditionen. Både när de rör sig självständigt och när de får skoltransport ska de lära sig att värna om sin egen och andras säkerhet och att uppföra sig väl under skolvägen.

Man ska komma överens om tillvägagångssätt och ansvarspersoner gällande övervakning och handledd verksamhet för dem som väntar på skoltransport samt gällande säkerheten under resan. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om tillvägagångssätten och transportarrangemangen. Om det kommit till skolans kännedom att det förekommit trakasseri, mobbning, diskriminering eller våld under skolvägen, är skolan skyldig att informera vårdnadshavarna till den som misstänks för detta och de som utsatts och vid behov stödja vårdnadshavarna i att reda ut det skedda.

5.5.1 Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran i Sibbo

Skolorna i Sibbo beskriver i sina läsårsplaner hur man ordnar morgon- och eftermiddagsverksamhet, eventuell klubb- och skolbiblioteksverksamhet samt annan verksamhet som sker utanför skolan. I läsårsplanen beskrivs även bl.a. hur skolmåltider, rasterna, morgonsamlingar och skolresor arrangeras med tanke på att stödja målen för undervisning och fostran.

I skolorna i Sibbo ordnas olika slags klubbverksamhet och morgon- och eftermiddagsverksamhet för eleverna. I Sibbo har man beslutat att bildningsväsendet administrerar den lagstadgade morgon- och eftermiddagsverksamheten. I kommunen har man också utarbetat lagstadgade planer för ordnande av de här tjänsterna. För ordnandet av den praktiska verksamheten svarar rektor. I kommunen har det gjorts andra planer och program som kompletterar läroplanen. Dessa är listade på kapitel 1.4.1. Skolorna gör också olika

slags exkursioner. I planeringen av dessa deltar även eleverna och vårdnadshavarna. Skolorna har egna små bibliotek och de besöker och samarbetar med kommunens bibliotek.

Sibbo kommuns principer för skolskjutsar i förskoleundervisning och grundläggande utbildning följer lagen om grundläggande utbildning och de godkänns av utbildningsutskottet. Mer information om principerna för skolskjutsar finns på kommunens webbplats.

6 Bedömning av elevens lärande och kunnande i den grundläggande utbildningen

6.1 Bedömningens syften i den grundläggande utbildningen

Enligt lagen och förordningen om grundläggande utbildning har bedömningen av elevens lärande två syften som stödjer varandra. Syftet med bedömningen är att

- handleda och sporra eleven i studierna och att utveckla elevens förutsättningar för självvärdering (formativ bedömning).
- definiera i vilken mån eleven har uppnått målen som ställts upp för läroämnena (summativ bedömning).

Bedömningen i den grundläggande utbildningen fokuserar på lärandet, kunnandet, arbetet och uppförandet. Lärande, kunnande och arbete ingår i bedömningen i varje enskilt läroämne. I bedömningen i läroämnet ingår även bedömning av mångsidig kompetens och mångvetenskapliga lärområden. Uppförandet bedöms separat. Lärandet, kunnandet och arbetet hos en elev som studerar enligt verksamhetsområden bedöms enligt verksamhetsområde.

Handledningen och sporrandet i studierna, utvecklingen av elevens färdigheter för självvärdering och att ge och ta emot kamratrespons genomförs med hjälp av formativ bedömning. I vilken mån eleven har uppnått de mål som ställts upp för de olika läroämnena ska bedömas summativt.

Vid genomförandet av bedömningens syften ska de allmänna principerna för bedömningen följas (underkapitel 6.2). Skolorna ska ha enhetliga principer och förfaringssätt för bedömningen som blir konkreta i skolans bedömningskultur. Bedömningskulturen är en del av verksamhetskulturen. Utbildningsanordnaren ska följa upp hur bedömningsprinciperna uppfylls i skolorna samt stödja utvecklingen av en enhetlig bedömningskultur.

Bedömning i Sibbo

I alla skolor i Sibbo bedöms elevens lärande, arbete och uppförande på ett mångsidigt sätt. Tyngdpunkten ligger på bedömning som främjar lärande. Mångsidig bedömning och handledande respons är ett centralt pedagogiskt redskap för läraren, som stödjer elevens övergripande utveckling och lärande. Bedömningen sker kontinuerligt och mångsidigt under hela läsåret. Bedömningskulturen utvecklas utifrån respons som mottagits och diskussioner.

En stor del av bedömningen sker i växelverkan mellan lärarna och eleverna. Lärarna sköter om att eleverna från första början får respons som stödjer lärandet och uppmuntrar eleven att lära sig. Eleven ska också få veta hur hen framskrider, och vilka kunskaper och färdigheter hen besitter. Erfarenheter av att lyckas uppmuntrar eleverna att lära sig mera, men också misslyckanden eller fel lösningar är en del av lärprocessen och ska i undervisningen användas på ett finkänsligt sätt i syfte att främja lärandet. Eleverna uppmuntras också till att bedöma sitt eget arbete och arbete de gjort tillsammans med andra samt att ge konstruktiv respons till varandra. På det här sättet skapas förutsättningar för eleverna att utveckla sina kunskaper och färdigheter i att bedöma sig själv och sina kamrater.

6.1.1 Formativ bedömning

Syftet med den formativa bedömningen är att handleda eleven i framstegen i studierna i relation till de uppställda målen. Den formativa bedömningen hjälper eleven att förstå sitt eget lärande, uppfatta sina styrkor och utveckla sina arbetsfärdigheter i syfte att nå de mål som ställts upp för läroämnet. Den formativa bedömningen är en del av undervisningen.

Den formativa bedömningen är respons som stödjer och handleder lärandet. Responsen ska hjälpa eleven att förstå målen för läroämnet, att uppfatta sina egna framsteg i relation till de uppställda målen samt hur prestationerna kan förbättras i förhållande till de uppställda målen och kunskapskraven.

Självvärdering och kamratrespons är en del av den formativa bedömningen. Eleverna tränar under lärarens handledning på sina färdigheter i självvärdering och på att ge och ta emot kamratrespons. Dessa färdigheter ska tränas som en del av studierna i alla läroämnen. Självvärderingen och kamratresponsen inverkar inte på vitsordet eller det verbala omdöme som eleven ska få i läroämnet.

Målen för läroämnena och principerna för bedömningen ska klargöras för eleverna på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på elevernas ålder. Varje elev ska kunna bilda sig en uppfattning om vad som avses att hen ska lära sig och hur prestationerna bedöms. Under läsårets gång ska vårdnadshavarna informeras om elevens framsteg i studierna och om hens arbete och uppförande.

Den formativa bedömningen ska alltid genomföras i syfte att uppnå målen för läroämnena som har ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och fördelats för varje årskurs i den lokala läroplanen.

Den formativa bedömningen förutsätter ingen dokumentation.

Formativ bedömning i Sibbo

I Sibbo kommun genomför man formativ bedömning under studierna under läsåret som en del av den dagliga undervisningen och arbetet. För att främja likabehandling av eleverna används i Sibbo samtal kring lärande som en av metoderna för formativ bedömning. Dessa samtal äger rum varje läsår i alla årsklasser och i alla skolor. Timanteckningar och meddelanden i ett elektroniskt system (t.ex. Wilma) utgör en viktig del av genomförandet av den formativa bedömningen.

Som ett redskap för självbedömning kan användas bedömningspåståenden som utarbetats i ett elektroniskt system och som gäller alla läroämnen och elevens mångsidiga kompetens. Läraren kan också använda andra metoder för genomförande av självbedömning.

Skolan preciserar rutinerna för den formativa bedömningen i en bedömningsplan som utarbetas årligen.

6.1.2 Summativ bedömning

Syftet med den summativa bedömningen är att beskriva hur väl och i vilken mån eleven har uppnått de mål som ställts upp för läroämnena i den lokala läroplanen. Målen för läroämnena och principerna för bedömningen ska klargöras för eleverna på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på elevernas ålder. Varje elev ska kunna bilda sig en uppfattning om vad som avses att hen ska lära sig och hur prestationerna bedöms. Under läsårets gång ska eleven och hens vårdnadshavare informeras om elevens framsteg i studierna, och om elevens arbete och uppförande.

Den summativa bedömningen ska genomföras åtminstone i slutet av varje läsår och i slutet av den grundläggande utbildningen. I slutet av varje läsår ska eleven ges ett läsårsbetyg, för vilket en summativ helhetsbedömning ska göras av i vilken mån eleven under det ifrågavarande läsåret har uppnått målen i de läroämnen som ingår i elevens studieprogram. I läsårsbetyget ska även ingå en bedömning av uppförandet. Bedömning av uppförandet ska inte antecknas i avgångs och skiljebetyg.

Den summativa bedömningen ska genomföras i relation till de mål som ställts upp för läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som fördelats för varje årskurs i den lokala läroplanen, med undantag av om lärokursen har avgränsats för eleven. Läsårsbedömningen i årskurs 6 för en elev ska grunda sig på de mål för undervisningen i läroämnet som har fördelats för årskursen i den lokala läroplanen. I läsårsbedömningen som ska ges i slutet av årskurs 6 ska de nationella kunskapskraven tillämpas. Slutbedömningen ska fokusera på de mål som ställts upp för läroämnena när den grundläggande utbildningens lärokurs avslutas och vid bedömningen ska de nationella kunskapskraven för slutbedömningen tillämpas.

Den summativa bedömningen genomförs av läraren som undervisat eleven, eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt.

Läraren ska dokumentera de omdömen av elevens prov på kunnande som inverkar på den summativa bedömningen.

6.2 Allmänna principer för bedömningen

De allmänna principerna för bedömningen utgör grunden för bedömningskulturen och för både den formativa och den summativa bedömningen. Vid bedömningen ska följande principer följas.

Bedömningen är jämlik
Bedömningen ska i samtliga årskurser grunda sig på likabehandling. Varje elev ska få veta vad som avses att hen ska lära sig och hur hens lärande och kunnande bedöms. Bedömningen som genomförs vid slutet av varje

läsår i årskurserna 1–8 och vid slutbedömningen ska grunda sig på de mål som ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som fördelats i den lokala läroplanen. Slutvitsorden ska bildas på lika grunder i hela landet.

Bedömningen förutsätter öppenhet, samarbete och delaktighet

Syftet med bedömningen är att hjälpa eleven att uppfatta hur hen framskrider i studierna. Detta förutsätter kommunikation mellan läraren och eleven och respons för att främja att eleven uppnår målen. Till genomförandet av bedömningen hör att eleverna ges möjlighet att vara delaktiga, att identifiera elevernas styrkor samt att uppmuntra eleverna.

För att genomföra bedömningen förutsätts samarbete både i skolan och mellan skolan och hemmet. Syftet med samarbetet är att klargöra principerna för och förfaringssätten vid bedömningen för vårdnadshavarna. Eleven och vårdnadshavaren ska få tillräckligt med information om elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande. Eleven och vårdnadshavaren har rätt att få information om grunderna för bedömningen och hur de har tillämpats i bedömningen av eleven.

Bedömningen är systematisk och ändamålsenlig

Bedömningsförfarandena i skolan ska planeras som en logisk helhet och man ska försäkra sig om att principerna för bedömningen är enhetliga. Samarbetet mellan lärarna är en förutsättning för att uppnå en systematisk och ändamålsenlig bedömningskultur.

Läraren ska genomföra bedömningen av elevens lärande, kunnande och arbete utgående från mångsidiga prov på kunnande. Bedömningen ska genomföras både under läsårets gång och vid slutet av läsåret. Elevernas prestationer ska inte jämföras med varandra. Bedömningen ska inte basera sig på elevernas person, temperament eller andra personliga egenskaper.

Den information som fåtts utgående från bedömningen hjälper läraren att anpassa sin undervisning till elevernas behov. Bedömningen är också ett viktigt verktyg för att identifiera elevens eventuella behov av stöd.

Bedömningen är mångsidig

Elevernas lärande, kunnande och arbete ska bedömas mångsidigt. Den mångsidiga bedömningen ska grunda sig på prov på kunnande som samlats in på olika sätt. Läraren ska välja förfaringssätten för bedömningen så att de är ändamålsenliga med tanke på bedömningens syften och målen för läroämnet. Eleven ska ha möjligheter att på olika sätt som är ändamålsenliga med tanke på målen visa vad hen kan och har lärt sig. I valet av bedömningsmetoder ska man beakta att det med endast en bedömningsmetod inte är möjligt att bedöma hur eleven uppnått samtliga mål som ställts upp för läroämnena.

Bedömningen grundar sig på mål och kunskapskrav

Bedömningen av lärande, kunnande och arbete ska grunda sig på de mål för läroämnena som ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som fördelats årskursvis i den lokala läroplanen om inte lärokursen har avgränsats. Bedömningen av uppförandet genomförs i relation till de mål som ställts upp för uppförande i den lokala läroplanen.

I bedömningen av elevens kunnande ska de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som härletts ur målen för läroämnena användas. Nationella kunskapskrav har definierats för den läsårsbedömning som ska ges i slutet av årskurs 6 och för slutbedömningen. Kunskapskraven är inte mål som ställts upp för eleverna, utan de beskriver vilken kunskapsnivå som krävs för olika vitsord.

Om en elev som får elevspecifika stödåtgärder studerar ett läroämne enligt lärokursen för den grundläggande utbildningen, ska prestationerna bedömas i relation till de gemensamma målen för lärokursen för den grundläggande utbildningen och utifrån de nationella kunskapskraven.

Prestationer av elever som studerar enligt avgränsning av lärokursen i ett eller flera läroämnen ska i dessa läroämnen bedömas i relation till de elevspecifika mål som fastställs i planen för genomförande av elevspecifikt stöd. De nationella kunskapkraven ska inte användas för att fastställa elevens kunskapsnivå. lärokursen i läroämnet görs först då eleven trots gruppspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder inte förmår uppnå godkända resultat i lärokursen för den grundläggande utbildningen eller målen i den lokala läroplanen.

Prestationer av en elev som deltar i undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden ska bedömas i relation till de mål som ställts upp för respektive verksamhetsområde.

Bedömningen beaktar elevens ålder och förutsättningar

Förfaringssätten vid bedömningen ska planeras och genomföras med beaktande av elevernas ålder och förutsättningar. Man ska ta i beaktande elevernas olika sätt att lära sig och arbeta samt se till att det inte finns hinder för dem att visa sitt kunnande.

I bedömningen ska man fästa uppmärksamhet vid elevens hälsotillstånd och specialbehov. Behovet av stöd för lärande samt andra orsaker som inverkar på påvisande av kunnande ska beaktas i förfaringssätten vid bedömningen så, att eleven har möjlighet att med hjälp av specialarrangemang och alternativa metoder visa sitt kunnande.

Vid påvisande av lärande och kunnande av elever med invandrarbakgrund och elever med ett främmande språk som modersmål inverkar även den tid som eleven hunnit studera i den grundläggande utbildningen och det stöd som givits. Eleverna ska ges möjlighet att visa sitt kunnande på ett mångsidigt sätt genom att använda sin språkresurs. Då kunskapskraven för slutbedömningen tillämpas ska man avgöra i vilken utsträckning påvisandet av kunnande förutsätter att eleven behärskar undervisningsspråket och språket i de olika kunskapsområdena.

De allmänna principerna för bedömning i Sibbo

Samarbete med vårdnadshavarna

I Sibbo ses samarbetet med hemmen som en del av en god bedömningskultur. Syftet med samarbetet mellan skolorna och hemmen är att klargöra principerna och praxisen för bedömning för vårdnadshavarna. Målen för skolarbetet och skolans bedömningspraxis diskuteras med vårdnadshavarna. Eleven själv och dennes vårdnadshavare ska tillräckligt ofta få information om hur studierna framskrider och om elevens arbete och

uppförande. Samtalen kring lärande är en samarbetsform som används i alla årskurser. Skolan preciserar de årliga rutinerna kring samarbetet med vårdnadshavarna i sin bedömningsplan.

Informationssätten

Sibbo kommuns utbildningssektorn informerar undervisningspersonalen, eleverna och elevernas vårdnadshavare genom att publicera en årsklocka för bedömning, som innehåller information om bedömningens principer och praxis. I årsklockan för bedömning har inskrivits tidpunkterna som hänför sig till den gemensamma bedömningspraxisen.

Den gemensamma praxisen omfattar:

- information om målen för årskursen, de allmänna principerna för bedömningen och bedömningspraxisen,
- tillräcklig tillgång till information om lärande, kunnande, arbete och uppförande,
- eleverna övar att bedöma sig själv och ge kamratrespons under vägledning läraren,
- att hålla samtal kring lärande och ställa upp mål för eleverna,
- mellanbetyg för årskurserna 7–9 och
- läsårsbetyg.

Eleven och vårdnadshavaren ska få tillräckligt med information om elevens lärande, färdigheter, arbete och uppförande. Skolans lärare utarbetar en bedömningsplan som preciserar de bedömningssätt som definierats i årsklockan för bedömning och fastställer hur bedömningen ska kommuniceras.

Målen för läroämnena och principerna för bedömningen ska klargöras för eleverna på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på elevernas ålder. Eleven och vårdnadshavaren har rätt att få information om grunderna för bedömningen och hur de har tillämpats i bedömningen av eleven. Eleven och vårdnadshavaren får information om bedömningens grunder i läroplanen eller vid behov av läraren som bedömt eleven. Vid behov ger läraren information om hur grunderna för bedömning har tillämpats på bedömningen av eleven.

Skolan ordnar varje läsår en föräldrakväll, där ett av temana är bedömning, men de frågor kring bedömning som behandlats på föräldrakvällen skickas också skriftligt till alla elever och vårdnadshavare till exempel via Wilma. Samtalet kring lärande är ett viktigt sätt att ge respons till eleven och vårdnadshavaren.

Utbildningsanordnaren följer upp hur bedömningsprinciperna uppfylls i skolorna och stödjer utvecklingen av en enhetlig bedömningskultur genom utbildning, en samtalsstruktur som sträcker sig över skolgränserna, genom att styra lärarna till att gemensamt planera bedömningen och styra skolan till att skapa en enhetlig skolspecifik bedömningskultur.

Bedömningsplan

Bedömningsplanen innebär dokumentering av det bedömningssamtal som skolorna enligt läroplanen ska hålla. Syftet med bedömningsplanen är att främja teamlärarskap, samarbete mellan skolorna, diversifiera bedömningskulturen och öka jämlikheten mellan eleverna.

I början av läsåret utarbetar varje skola en skolspecifik, ämnesgruppspecifik eller teamspecifik bedömningsplan och informerar eleverna och vårdnadshavarna om den. Skolorna kan utarbeta planen i

samarbete med andra skolor. I planen beskrivs de rutiner kring bedömningen som skolan har för avsikt att genomföra under läsåret. Planen kan uppdateras under läsåret. Planen publiceras i Wilma.

Elevens målplan

En elev i årskurserna 3–9 utarbetar en personliga målplan i början av läsåret, i augusti–september. Planen utarbetas i ett elektroniskt system. Eleven gör sin plan i skolan under lärarens handledning eller hemma tillsammans med vårdnadshavaren. När eleven utarbetar planen begrundar hen sina styrkor själv eller tillsammans med sina vårdnadshavare: På vilka delområden är hen skicklig inom lärande, arbetande och uppförande. Eleverna ställer upp mål för sitt lärande, arbetande och uppförande samt reflekterar över vilken slags verksamhet som skulle främja uppnåendet av målen. Eleven begrundar själv eller tillsammans med sina vårdnadshavare vilka saker som påverkar lärandet på ett positivt sätt och vilka saker och åtgärder som kan ha en negativ inverkan för uppnåendet av målen. Målplanen kan preciseras och ändras i samband med samtalet kring lärande. Uppnåendet av målen som uppställts i målplanen bedöms tillsammans med eleven, vårdnadshavaren och läraren vid samtalet kring lärande.

I samband med samtalet kring lärande fyller eleverna i årskurserna 1–2 i en målplan tillsammans med klassläraren och vårdnadshavaren.

Samtal kring lärande

Samtalen kring lärande är en del av informationen om bedömning och samarbetet med vårdnadshavarna. Att utveckla färdigheter att lära sig är grunden för målinriktat och livslångt lärande. Därför ska eleven uppmuntras att reflektera över sina sätt att lära sig och att använda denna kunskap till att främja sitt lärande. Före samtalet kring lärande gör eleven en självbedömning. När en elev i årkurserna 3–9 gör sin självbedömning granskar hen de mål som ställts upp i målplanen. Självbedömningen görs på en blankett i ett elektroniskt system och blanketten för självbedömning finns i samband med målplanen.

Syftet med samtalen kring lärande är att följa upp elevens lärande och studier samt att samtala om frågor i anknytning till dessa tillsammans med eleven, vårdnadshavaren och klassläraren/klassföreståndaren samt med övriga nödvändiga personer. Vid samtalen kring lärande ges information om elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande. Vid samtalet betonas de saker som för varje enskild elev är mest väsentliga för att främja framskridandet av lärandet. I samtalet förenas elevens självbedömning och lärarens bedömningsrespons. I Sibbo använder alla skolor en gemensam elektronisk blankett för samtal kring lärande. Ett samtal kring lärande kan också ske över en telefon- eller nätförbindelse.

Samtal kring lärande ordnas varje läsår i varje årskurs. Ett samtal kring lärande kan alltid också hållas i samband med uppdateringen av dokumenten som hänför sig till stödet för lärande. Samtalen kring lärande ska hållas i oktober–januari. Samtalen kring lärande sammankallas av klassläraren/klassföreståndaren som kan be om respons av de andra lärarna som undervisar eleven om elevens färdigheter med avseende på lärande, arbete och skolgång. I årskurs 9 fokuserar samtalen kring lärande särskilt på slutbedömningen och på att söka sig till fortsatta studier.

Bedömningen som helhet i Sibbo

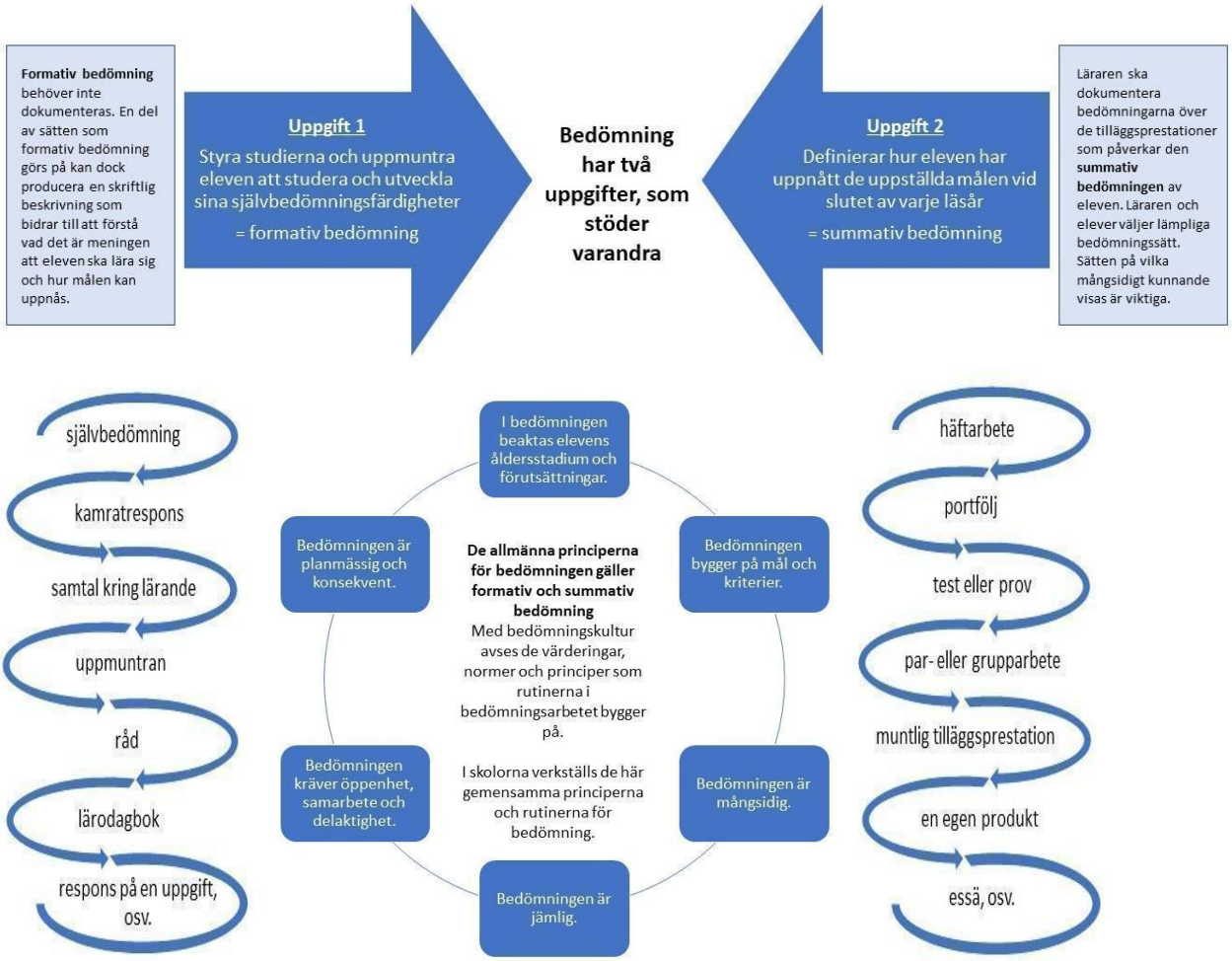

6.3 Bedömning av lärande och kunnande

Bedömningen av lärande (formativ bedömning) anknyter till handledningen av lärprocessen och den respons som ges om lärprocessen. Bedömningen av kunnande (summativ bedömning) ska i sin tur fokusera på nivån av elevens kunskaper och färdigheter. Elevens lärande ska handledas och hens kunnande ska alltid bedömas i relation till de mål som ställts upp för de olika läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som fördelats för varje årskurs i den lokala läroplanen, om inte lärokursen i läroämnet har avgränsats.

Vid läsårsbedömningen av elevens kunnande som ska genomföras i slutet av årskurs 6 och i slutbedömningen ska de nationella kunskapskrav användas som definierats i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som härletts ur målen.

I vilken mån målen för mångsidig kompetens uppnås ska inte bedömas separat från läroämnet. Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnena bedöms även mångsidiga kompetens.

Om en elev som får elevspecifika stödåtgärder studerar ett läroämne enligt lärokursen för den grundläggande utbildningen, ska elevens lärande och kunnande bedömas i relation till målen för lärokursen för den grundläggande utbildningen utifrån de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

Om eleven studerar enligt avgränsning av lärokursen i ett eller flera läroämnen ska elevens lärande och kunnande i dessa läroämnen bedömas enligt de elevspecifika mål och innehåll som fastställs i planen för genomförande av elevspecifikt stöd. De kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen ska alltså inte användas för att fastställa elevens kunskapsnivå. Avgränsning av lärokursen görs först då eleven trots stödåtgärder inte förmår uppnå den kunskapsnivå som förutsätts för vitsordet 5.

Bedömning av elevens lärande i särskilda situationer i Sibbo

Bedömningen av studier enligt en avgränsad lärokurs ges som ett verbalt omdöme med undantag för slutbedömningen. En slutbedömning för studier enligt avgränsad lärokurs förses alltid med den tekniska anteckningen *5.

Verbala omdömen kan förutom i slutbedömningen även användas i bedömningen av elever som har något annat modersmål än undervisningsspråket.

6.4 Bedömning av arbete

Bedömningen av arbetet är en del av bedömningen av läroämnet. Arbetet ska alltså inte bedömas separat från läroämnet. Bedömningen av arbetet grundar sig på målen för elevens arbetsfärdigheter som ingår i målen för läroämnena som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som fördelats årskursvis i den lokala läroplanen. Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnet blir även arbetet bedömt.

Med arbetsfärdigheter avses färdigheter som eleven under tiden för den grundläggande utbildningen utvecklar i att arbeta självständigt och i grupp, att planera och utvärdera sitt eget arbete, att agera ansvarsfullt och försöka sitt bästa samt att agera konstruktivt i kommunikationssituationer.

De behov som berör elevens arbete ska om det behövs antecknas i planen för genomförande av elevspecifikt stöd så att de kan beaktas då bedömningen planeras och genomförs.

6.5 Bedömning av uppförande

Bedömningen av uppförandet ska genomföras i relation till de mål som ställts upp för uppförande i den lokala läroplanen. Målen för uppförande ska grunda sig på skolans verksamhetssätt och ordningsstadga. Uppförandet ska bedömas som en egen helhet i betygen och det vitsord eller verbala omdöme som eleven fått inverkar inte på vitsordet eller det verbala omdömet som ges i ett läroämne.

De behov som berör elevens uppförande ska om det behövs antecknas i planen för genomförande av elevspecifikt stöd, så att de kan tas i beaktande vid bedömningen av uppförandet.

Bedömning av uppförande i Sibbo

Värdegrunden för den grundläggande utbildningen lägger en grund för styrningen av uppförandet och, som en del av skolans fostrande uppdrag, för undervisning av kunskaper och färdigheter i anknytning till uppförande. Eleverna handleds i att ta hänsyn till andra människor och miljön och följa gemensamt överenskomna handlingssätt och regler.

Det centrala är att fostra eleverna till att

- på ett aktivt och positivt sätt påverka samhällets verksamhetskultur och välbefinnande,
- agera rätt genom att värdesätta sig själv, andra och miljön,
- sträva efter självreglering och ta ansvar för sin egen verksamhet,
- respektera olikhet och ställa sig positivt till det,
- agera på det sätt som en hållbar livsstil förutsätter och
- respektera de mänskliga rättigheterna.

I den allmänna delen av grunderna för läroplanen i avsnittet Gemensamt ansvar för skoldagen och samarbete definieras elevens ansvar som medlem i skolgemenskapen på följande sätt:

Som medlemmar i skolgemenskapen har eleverna ett eget ansvar som baserar sig på det gemensamma ansvar för skoldagen som definieras i läroplanen. Det innebär att regelbundet delta i skolarbetet, att vara hygglig och bemöta sina skolkamrater och de vuxna i skolan med respekt och att följa gemensamma regler. Att respektera andra människors integritet, arbete och arbetsro och sköta överenskomna uppgifter är nödvändigt i skolarbetet. Enligt lagen är eleven skyldig att delta i den grundläggande utbildningen och utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppföra sig korrekt.

Bedömningen av uppförande baserar sig på mål som bedöms i förhållande till kriterierna enligt vilka ett vitsord eller en verbal bedömning bildas. I bedömningen beaktas elevernas åldersstadium och förutsättningar. Bedömningen ska inte basera sig på elevernas person, temperament eller andra personliga egenskaper.

Målen för uppförande inom olika delområden

Eleven tar ansvar för sin egen verksamhet.	Eleven följer regler och instruktioner.	Eleven tar hänsyn till andra människor.	Eleven tar hänsyn till sin miljö.

Eleven deltar regelbundet i undervisningen och sköter om sina egna skolangelägenheter. Eleven följer överenskomna tidtabeller. Eleven följer gemensamt överenskomna goda seder. Eleven kan anpassa sitt beteende så att det är lämpligt för situationen. Eleven tar ansvar för skötseln av gemensamma ärenden.	Eleven följer skolans ordningsregler. Eleven agerar enligt de instruktioner hen fått. Eleven förbinder sig till överenskomna verksamhetssätt.	Eleven uppför sig på ett respektfullt sätt mot andra. Eleven agerar på ett rättvist sätt och godkänner olikhet. Eleven respekterar integritet och de övriga mänskliga rättigheterna. Eleven stöder arbetsron med sin verksamhet. Eleven agerar mot mobbning. Eleven samarbetar med andra.	Eleven sköter om sina egna, klassens och skolans gemensamma saker och lokaler. Eleven sköter för sin del om att miljön är trivsam och trygg. Eleven sköter för sin del om renligheten i skolan och dess närmiljö.

Kriterierna för att bilda verbal bedömning för uppförande i årskurserna 1–3

Du har uppnått målen berömligt.
Eleven behärskar målen för uppförande berömligt. Med sin verksamhet strävar eleven efter att påverka skolans verksamhetskultur på ett positivt, aktivt och självständigt sätt.

Du har uppnått målen bra.
Eleven behärskar målen för uppförande bra. Elevens uppförande är i huvudsak självständigt bra, och elevens verksamhet har endast krävt ringa handledning.

Du har uppnått målen nöjaktigt.
Eleven behärskar målen för uppförande nöjaktigt. I några av dessa har elevens agerande krävt samtal och handledning, men hen har lyckats utveckla sitt agerande på dessa delområden under bedömningsperioden.

Du har uppnått målen försvarligt.
Eleven behärskar målen för uppförande försvarligt. Elevens agerande har krävt samtal och handledning i fråga om flera mål under bedömningsperioden. Eleven har tidvis strävat efter att utveckla sitt agerande på dessa delområden.

Du har inte uppnått målen på ett godkänt sätt.
Eleven har inte uppnått målen för uppförande.

Kriterierna för att bilda ett vitsord för uppförande i årskurserna 4–9

Utmärkt (10)
Eleven behärskar målen för uppförande berömligt. Med sitt uppförande påverkar eleven skolans verksamhetskultur på ett positivt, aktivt och självständigt sätt.

Berömlig (9)
Eleven behärskar målen för uppförande berömligt. Med sin verksamhet strävar eleven efter att påverka skolans verksamhetskultur på ett positivt, aktivt och självständigt sätt.

Bra (8)
Eleven behärskar målen för uppförande bra. Elevens uppförande är i huvudsak självständigt bra, och man har varit tvungen att handleda elevens verksamhet i liten omfattning.

Nöjaktig (7)
Eleven behärskar målen för uppförande nöjaktigt. I några av dessa har elevens agerande krävt samtal och handledning, men hen har lyckats utveckla sitt agerande på dessa delområden under bedömningsperioden.

Försvarlig (6)
Eleven behärskar målen för uppförande försvarligt. Elevens agerande har krävt samtal och handledning i fråga om flera mål under bedömningsperioden. Eleven har tidvis strävat efter att utveckla sitt agerande på dessa delområden.

Hjälplig (5)
Eleven har uppnått målen för uppförande hjälpligt. Elevens verksamhet har upprepat krävt diskussion och handledning i fråga om alla mål, men hen har inte lyckats utveckla sin verksamhet under bedömningsperioden.

Underkänd (4)
Eleven har inte uppnått målen för uppförande.

6.6 Studiegången i den grundläggande utbildningen

Studiegången enligt årskurs

En elev uppflyttas till följande årskurs om hen i de olika läroämnen som ingår i årskursens lärokurs har fått ett siffervitsord eller ett motsvarande verbalt omdöme som motsvarar åtminstone hjälpliga kunskaper och färdigheter.

Eleven kan också uppflyttas till följande årskurs, även om hens prestationer skulle vara underkända i något läroämne, om man bedömer att hen kommer att klara av studierna i följande årskurs med godkänt resultat.

En elev kan stanna kvar i årskursen, om elevens prestationer under läsåret trots stödåtgärder har underkänts i ett eller flera läroämnen.

Om det finns risk för att elevens hela prestation under läsåret underkänns i något läroämne, ska eleven och vårdnadshavaren informeras om saken i god tid under läsåret och man ska komma överens om åtgärder för att stödja lärandet.

Innan beslut fattas om att en elev stannar kvar i årskursen ska eleven beredas möjlighet att, utan att delta i undervisningen, vid ett särskilt tillfälle visa prov på att hen inhämtat godtagbara kunskaper och färdigheter i läroämnet i fråga. Enskilda prov på kunnande kan ordnas en eller flera gånger under läsåret eller efter läsårets slut på det sätt som bestäms i den lokala läroplanen. I det särskilda tillfället kan olika slags muntliga och skriftliga eller andra prestationer ingå.

Om möjligheter till enskilda prov på kunnande ordnas efter läsårets slut, kan eleven i läsårsbetyget vid läsårets slut ges ett villkorligt beslut om kvarstannande. I beslutet ska anges vilka studier av årskursens lärokurs som förutsätter en godkänd prestation i ett enskilt prov på kunnande för att eleven ska uppflyttas till följande årskurs.

En elev kan också stanna kvar i årskursen, trots att hen inte har underkända prestationer, om det anses ändamålsenligt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan. Eleven och hens vårdnadshavare ska i ett sådant fall ges möjlighet att höras innan beslutet fattas.

Om en elev stannar kvar på klassen, förfaller elevens prestationer i ifrågavarande årskurs.

Studiernas framskridande i de olika årskurserna i Sibbo

Om man överväger att låta eleven gå om årskursen, ska ärendet diskuteras i tillsammans med vårdnadshavarna och en mångprofessionell samarbetsgrupp i ett så tidigt skede som möjligt, helst före sportlovet. Frågan om en elev ska gå om årskursen behandlas av den mångprofessionella gruppen för trestegsstöd. Rektorn fattar beslut om att gå om årskursen.

En elev kan också stanna kvar på klassen, trots att eleven inte har underkända prestationer, om det anses ändamålsenligt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan. Vårdnadshavaren ska i ett sådant fall ges möjlighet att höras innan beslutet fattas. Vårdnadshavaren ska höras i god tid innan läsårets slut.

Om det ser ut som att eleven inte klarar av hela årskursens lärokurs på ett godkänt sätt, ska eleven erbjudas tillräckligt med stödåtgärder. Sådana är bl.a. studier med tyngdpunktsområden och individualisering av målen för ett läroämne. Dessa stödåtgärder beskrivs i mer detalj i Handbok för stöd för lärande och skolgång i den grundläggande undervisningen i Sibbo kommun.

I skolorna i Sibbo ges eleven en möjlighet att visa att hen uppnått godtagbara kunskaper och färdigheter en gång per läsår och en gång efter att skolarbetet för läsåret avslutats.

Framskridande i studier enligt målhelheter

En elev kan framskrida i studierna enligt målhelheter.

Målhelheterna ska i huvudsak bildas utgående från målen inom de helheter som består av årskurserna 1–2, 3–6 och 7–9. Eleven går vidare till årskurs 3 och 7 i huvudsak först då hen har avlagt de målhelheter enligt den plan som utarbetats för hen med godkänt resultat. I övergångsskedet mellan årskurserna 3–6 och 7–9 ska elevens kunnande bedömas i relation till de nationella kunskapskraven. En elev som framskrider i studierna enligt målhelheter får i slutet av läsåret ett läsårsbetyg. I läsårsbetyget ska antecknas alla de studier som ingår i den plan som utarbetats för eleven. I läsårsbetyget ska antecknas en bedömning läroämnesvis över de studier som eleven slutfört med godkända prestationer. Bedömningen av målhelheter som eleven ännu inte slutfört ska inte antecknas i läsårsbetyget. I tilläggsuppgifterna på betyget antecknas enligt vilken årskurs eleven studerat de läroämnen i vilka eleven framskrider enligt målhelheter. Efter det avslutade läsåret går eleven vidare i sina studier till följande årskurs.

Genom att framskrida i studierna enligt målhelheter kan man om det behövs undvika att eleven stannar kvar på årskursen och på så sätt undvika att elevens alla prestationer under läsåret i fråga upphör att gälla. En elev som framskrider i studierna enligt målhelheter kan stanna kvar på årskursen endast i det fall att den allmänna skolframgången är svag. En elev i årskurs nio räknas som elev i ifrågavarande årskurs ända tills hen avlagt hela den grundläggande utbildningens lärokurs och får ett avgångsbetyg eller avgår från skolan.

Om att framskrida i studierna enligt målhelheter definieras i kapitel 5.4.3.

6.7 Gemensamma läroämnen och valfria ämnen som ska bedömas i slutet av läsåret

I den grundläggande utbildningen ska alla gemensamma läroämnen som ingår i elevens studieprogram bedömas separat i slutet av varje läsår. De gemensamma läroämnen som bedöms är modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik, omgivningslära, fysik, kemi, biologi, geografi, hälsokunskap, religion eller livsåskådningskunskap, historia, samhällslära, musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. I läsårsbetyget ska ett verbalt omdöme eller ett vitsord antecknas över i vilken mån eleven under läsåret har uppnått målen för läroämnena som ingår i elevens studieprogram.

Timmarna valfria konst och färdighetsämnen är en del av den undervisning som ska ges i de gemensamma lärokurserna i konst och färdighetsämnen. Det innebär att eleven får ett verbalt omdöme eller ett vitsord för varje konst och färdighetsämne i alla årskurser som eleven studerar ämnena. I betygen ges inget separat verbalt omdöme eller vitsord över timmarna valfria konst och färdighetsämnen som eleven erbjudits och avlagt.

Målen och innehållen för läroämnena i mångvetenskapliga lärområden och de prov på kunnande som visats i samband med studier i mångvetenskapliga lärområden ska beaktas då man bildar vitsord i respektive läroämne. Bedömningen i de enskilda läroämnena ska planeras och eleverna ska känna till bedömningen innan arbetet med ett lärområde påbörjas. För mångvetenskapliga lärområden ges inga separata verbala omdömen eller vitsord.

I årskurserna 1–3 ska de valfria ämnena bedömas antingen verbalt eller med siffror i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I årskurserna 4–6 och 7–9 ska siffervitsord ges för de valfria ämnen som bildar en enhetlig lärokurs och som omfattar minst två årsveckotimmar (2åvt). Lärokurser i valfria ämnen som omfattar mindre än två årsveckotimmar ska bedömas med anteckningen ”godkänd” eller ”underkänd”.

6.7.1 Bedömning av tillvalsämnen i Sibbo

I årskurserna 4–6 omfattar tillvalsämnena mindre än två årsveckotimmar, och därför bedöms de inte numeriskt. I läsårsbetyget bedöms tillvalsämnena med en påteckning.

De valfria timmarna inom konst- och färdighetsämnena i årskurserna 7–9 är en del av läroämnena som undervisas gemensamt, dvs. musik, bildkonst, handarbete, gymnastik och huslig ekonomi. Tillvalen inom konst- och färdighetsämnena bedöms alltid som en del av konst- och färdighetsämnena. Tillvalsämnena bedöms separat, även om de också kan innehålla konst- och färdighetsämnen. Tillvalsämnen (övriga/tillämpande/fördjupande valfria ämnen) som bildar en enhetlig lärokurs på minst två årsveckotimmar bedöms med siffror. Tillvalsämnen som undervisas mindre än två årsveckotimmar och helheter som består av sådana lärokurser bedöms verbalt. Om ett annat tillvalsämne som bedöms verbalt ses som fördjupade studier i ett gemensamt ämne, kan genomförande av det valfria ämnet höja vitsordet för det ifrågavarande ämnet.

6.8 Slutbedömning i den grundläggande utbildningen

Syftet med slutbedömningen är att definiera hur väl och i vilken mån eleven i slutet av den grundläggande utbildningen har uppnått de mål som ställts upp för de olika läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Siffervitsordet eller det verbala omdömet som ska ges i slutbedömningen ska beskriva elevens kunskapsnivå i relation till målen för lärokursen i läroämnet och kunskapskraven för slutbedömningen. Avgångsbetyget ska i slutet av den grundläggande utbildningen ges åt en elev som har uppnått målen för hela den grundläggande utbildningens lärokurs på en nivå som motsvarar åtminstone vitsordet 5.

Slutbedömningen ska genomföras på basis av det kunnande som eleven har visat i årskurserna 7–9 i relation till målen för lärokursen i läroämnet, utgående från de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

6.8.1 Bildandet av slutvitsord i den grundläggande utbildningen

Bildandet av slutvitsord ska grunda sig på den kunskapsnivå som eleven visat i relation till målen för lärokursen i lärokursen och kunskapskraven för slutbedömningen. Då ett slutvitsord bildas ska man ta i beaktande alla mål som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för lärokursen i läroämnet och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har fördelats i den lokala läroplanen. Bedömningen av de mål för läroämnen i vilka eleven visat sitt kunnande i årskurserna 7 och 8 ska beaktas då slutbedömningen genomförs. Den nivå av kunnande som baserar sig på dessa mål ska bedömas utgående från kunskapskraven för slutbedömningen.

Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för läroämnet. Om en elev uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål.

Bedömningen av elevens arbete ska ingå i vitsordet som ges i ett läroämne i slutbedömningen.

6.8.2 Slutbedömningen i gemensamma läroämnen

I slutbedömningen i den grundläggande utbildningen ska följande gemensamma läroämnen bedömas med siffror: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik, fysik, kemi, biologi, geografi, hälsokunskap, religion eller livsåskådningskunskap, historia, samhällslära, musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. Kunskapskraven för slutbedömningen definierar vilken kunskapsnivå som krävs i respektive läroämne för siffervitsorden 5, 7, 8 och 9.

I modersmål och litteratur kan eleven ha studerat enligt två olika för läroämnet fastställda lärokurser. Då ska de båda lärokurserna som eleven har avlagt i läroämnet modersmål och litteratur bedömas.

Om eleven har bytt lärokurs i modersmål och litteratur, A1lärokursen i det andra inhemska språket eller främmande språk, är det den lärokurs som eleven senast har studerat som ska bedömas i slutbedömningen. Samma sak gäller om eleven har bytt från ett åskådningsämne till ett annat eller från en lärokurs i ett åskådningsämne till en annan.

Om en elev i enlighet med ett beslut som avses i 18 § i lagen om grundläggande utbildning är helt befriad från studier i ett läroämne inom den grundläggande utbildningens lärokurs ska läroämnet i fråga inte bedömas. Det ska finnas särskilt vägande skäl för befrielse från studier i ett läroämne och beslutet ska övervägas individuellt för varje elev.

6.8.3 Slutbedömningen i gemensamma konst och färdighetsämnen

Konst och färdighetsämnen som är gemensamma för alla elever är musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. Den lokala timfördelningen och elevernas eventuella egna val inverkar på när en elev ges det vitsord i ett konst och färdighetsämne som ska antecknas i avgångsbetyget.

Timmarna valfria konst och färdighetsämnen är en del av den undervisning som ska ges i de gemensamma lärokurserna i konst och färdighetsämnen. Det innebär att eleven får ett vitsord för varje konst och färdighetsämne i avgångsbetyget. I avgångsbetyget ges inget separat vitsord över studier i timmarna valfria konst och färdighetsämnen som eleven erbjudits och avlagt.

Då slutvitsordet bildas ska de kunskapskrav för slutbedömningen som fastställts för dessa läroämnen i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen användas. Slutbedömningen ska genomföras i det skede då hela lärokursen i respektive konst och färdighetsämne och även eventuella studier i timmarna valfria konst och färdighetsämnen har avlagts. I avgångsbetyget ska omfattningen av den lärokurs som eleven avlagt antecknas för respektive konst och färdighetsämne.

6.8.4 Slutbedömningen i valfria ämnen

De valfria ämnen som i årskurserna 7–9 bildar en enhetlig lärokurs som omfattar minst två årsveckotimmar ska bedömas med siffror. Lärokurser i valfria ämnen som omfattar mindre än två årsveckotimmar och helheter bestående av sådana lärokurser ska bedömas verbalt med anteckningen ”godkänd” eller ”underkänd”. Förutsättningen för att få ett avgångsbetyg är att eleven har godkända prestationer i alla läroämnen som ingår i hens studieprogram. Det kunnande som visats i årskurserna 7–9 i ett fördjupat valfritt ämne som hör till ett gemensamt läroämne och som ska bedömas med ett verbalt omdöme, kan höja slutvitsordet i läroämnet i fråga. Principen för att höja vitsordet ska skrivas ner i den lokala läroplanen.

Bedömning av valfria ämnen i slutbedömningen i Sibbo

Slutbedömningen för konst- och färdighetsämnena görs när eleven har studerat hela lärokursen för läroämnet (gemensam lärokurs + konst- och färdighetstillvalen). Elevernas lärokurser i olika konst- och färdighetsämnen är av olika längd beroende på elevens val. En slutbedömning görs enligt kriterierna för slutbedömning i det skede när eleven har studerat hela lärokursen hen valt. Slutvitsordet i ett konst- och färdighetsämne kan stiga eller sjunka jämfört med vitsorden i tidigare läsårsbetyg. Tillvalsämnen som undervisas mindre än två årsveckotimmar och helheter som består av sådana lärokurser bedöms verbalt. Om ett annat tillvalsämne som bedöms verbalt ses som fördjupade studier i ett gemensamt ämne, kan genomförande av det valfria ämnet höja vitsordet för det ifrågavarande ämnet.

6.8.5 Undervisning som betonar ett läroämne eller en särskild utbildningsuppgift och slutbedömning

Om en skola betonar ett visst läroämne eller en läroämneshelhet i sin läroplan eller ordnar undervisning på två språk, är skolans mål för undervisningen i detta ämne eller språk i allmänhet högre än målen som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. För likvärdighetens skull ska prestationerna för de elever som deltar i undervisning som betonar ett läroämne eller en läroämneshelhet eller som deltar i

undervisning på två språk, i slutet av den grundläggande utbildningen bedömas i relation till målen för läroämnena. För att definiera kunskapsnivån ska kunskapskraven för slutbedömningen som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen användas.

Om årsveckotimmar för valfria ämnen används till den betonade undervisningen ska bedömningen i fråga om dessa timmar genomföras i enlighet med principerna för bedömningen av valfria ämnen. I undervisning på två språk ska elevens kunskaper i målspråket eller språkbadsspråket som hen studerat bedömas utifrån målen och kunskapskraven för A-lärokursen i främmande språk eller det andra inhemska språket.

Tilläggsuppgifter om den betonade undervisningen och elevens prestationer kan vid behov ges i en separat bilaga till betyget.

6.8.6 Slutbedömningen av en elev som får elevspecifika stödåtgärder

Om en elev som får elevspecifika stödåtgärder studerar ett läroämne enligt lärokursen för den grundläggande utbildningen, ska hens prestationer bedömas i relation till målen för lärokursen för den grundläggande utbildningen och utgående från kunskapskraven för slutbedömningen. Om eleven studerar enligt en avgränsad lärokurs i ett eller flera läroämnen, ska elevens kunnande i läroämnena i fråga bedömas i relation till de mål och innehåll som fastställts, för eleven i planen för genomförande av elevspecifikt stöd och inte i relation till kunskapskraven för slutbedömningen. Om lärokursen är avgränsad kan eleven inte uppnå ett vitsord som är högre än hjälpliga, det vill säga vitsordet 5.

Vid slutbedömningen av läroämnen som studerats enligt lärokurser som avgränsats ska en godkänd prestation bedömas med vitsordet 5 och vitsordet förses med en asterisk (*).

Om elevens studier har ordnats enligt verksamhetsområden, ska slutbedömningen basera sig på de mål som ställts upp i planen för genomförande av elevspecifikt stöd och ett verbalt omdöme ska ges för varje verksamhetsområde.

6.9 Frånvaro och dess inverkan på bedömning

Eleven ska delta i undervisningen om hen inte av hälsoskäl tillfälligt beviljats befrielse från undervisningen157. Studierna för och bedömningen av en elev kan delvis ordnas på annat sätt om det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd. Efter befrielsen ska studierna anordnas och bedömningen av eleven genomföras på ett ändamålsenligt sätt så, att eleven kan påvisa sitt kunnande i enlighet med grunderna för läroplanen.

Om eleven är olovligt frånvarande och inte deltar i undervisning, prov eller andra möjligheter som hen erbjudits för att visa prov på sitt kunnande och hen inte har godkända prestationer i relation till de mål som fastställts i den lokala läroplanen, kan eleven i läsårsbetyget få ett underkänt vitsord i läroämnet.

6.10 Ny bedömning och rättelse av bedömning

Möjligheten till ny bedömning och rättelse av bedömning berör slutbedömningen och beslut som gäller studiegång och kvarstanning. En begäran om ny bedömning ska göras av vårdnadshavaren och den ska tillställas skolan inom två månader efter att vårdnadshavaren tagit del av informationen. Skolans rektor och elevens lärare beslutar tillsammans om den nya bedömningen.

6.11 Betyg

Betyg som ska användas i den grundläggande utbildningen:

1. läsårsbetyg
2. mellanbetyg
3. skiljebetyg
4. avgångsbetyg.

Utbildningsanordnaren beslutar om betygens utformning.

6.11.1 Verbala omdömen och siffervitsord i betygen

I läsårsbetygen, skiljebetygen och eventuella mellanbetyg i årskurserna 1–3 ska verbalt omdöme eller siffervitsord användas i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. Om verbalt omdöme ges ska det framgå av betyget om elevens prestation är godkänd eller underkänd.

I läsårsbetygen, skiljebetygen och eventuella mellanbetyg i årskurserna 4–8 ska siffervitsord ges.

Bedömningen av uppförande ska ges med siffervitsord i läsårsbetyg i årskurserna 4–8 och i eventuella mellanbetyg i årskurserna 4–9. Om bedömningen av uppförande ges som ett verbalt omdöme i årskurserna 1–3 ska det ges som bilaga till betyget. Också ett verbalt omdöme som kompletterar bedömningen av uppförande som ges med siffervitsord ska ges som bilaga till betyget. I tilläggsuppgifterna i betyget ska antecknas att bedömningen av uppförande ges som ett verbalt omdöme som bilaga till betyget.

Verbalt omdöme kan också, utom vid slutbedömningen, användas vid bedömningen av elever vars modersmål är något annat än undervisningsspråket.

Om den grundläggande utbildningens lärokurs eller mål i den lokala läroplanen har avgränsats för eleven ska bedömningen genomföras i relation till de mål som fastställts för eleven. Vid bedömningen ska verbala omdömen användas, med undantag av slutbedömningen. Det verbala omdömet ska förses med en asterisk (*) som beteckning för avgränsningen. I avgångsbetyg ska siffervitsordet 5* antecknas.

I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde ska verbalt omdöme användas.

6.11.2 Läsårsbetyg

Eleven ska i varje årskurs få ett läsårsbetyg i slutet av läsåret, med undantag av årskurs nio då eleven får ett avgångsbetyg. I läsårsbetyget ska elevens studieprogram antecknas och för varje läroämne ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord som beskriver i vilken mån eleven under läsåret har uppnått de uppställda målen. Läsårsbetyget är ett beslut om att eleven uppflyttas till följande årskurs eller stannar kvar på klassen.

Då bedömningen ges med siffror ska också bedömningsskalan anges i betyget.

Verbalt omdöme kan användas i läsårsbetyget i årskurserna 1–3. Också av verbala omdömen ska framgå om eleven har avlagt läsårets studier i varje läroämne som ingår i hens studieprogram med godkänt resultat. Skalan för de verbala omdömen som tillämpats ska antecknas i betyget.

Ett siffervitsord för bedömning av uppförande ska antecknas i läsårsbetyg och eventuella mellanbetyg. Då bedömningen av uppförande ges med ett verbalt omdöme, ska det ges som bilaga till betyget.

Lärokursen i religion och livsåskådningskunskap som eleven studerat ska i läsårsbetyget och eventuella mellanbetyg antecknas i formen ”religion/livsåskådningskunskap” utan att särskilja vilket av läroämnena eleven har studerat. Om en elev får undervisning i sin egen religion, ska det verbala omdöme eller siffervitsord som eleven får antecknas i betyget om undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Ett eventuellt verbalt omdöme eller ett siffervitsord som eleven fått från undervisning som ges av något religiöst samfund ska inte antecknas i betyget.

Om eleven har deltagit i undervisning på två språk ska målspråket eller språkbadsspråket antecknas i läsårsbetyget.

I läsårsbetyget för en elev som studerar enligt målhelheter ska antecknas alla de studier som ingår i den plan som utarbetats för eleven. I läsårsbetyget ska antecknas en bedömning läroämnesvis över de studier som eleven slutfört med godkända prestationer. Bedömningen av studiehelheter som eleven ännu inte slutfört ska inte antecknas i läsårsbetyget. I tilläggsuppgifterna på betyget antecknas enligt vilken årskurs eleven studerat de läroämnen som eleven studerar enligt målhelheter.

En elev som får elevspecifika stödåtgärder studerar ett eller flera läroämnen enligt en avgränsad lärokurs, det verbala omdömet förses med en asterisk (*). I punkten Tilläggsuppgifter i betyget ska antecknas att eleven har studerat dessa läroämnen enligt en avgränsad lärokurs.

I läsårsbetyget ska antecknas:

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens namn och födelsetid
- datum då betyget ges
- underskrift av läraren som ansvarar för undervisningsgruppen eller av rektor
- elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord av i vilken mån eleven uppnått målen

- studiernas omfattning i årsveckotimmar i ifrågavarande årskurs i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne
- en anteckning om elevhandledning i läsårsbetygets tilläggsuppgifter i läsårbetyg i årskurs 7 och 8, om elevhandledning har ingått i elevens studieprogram
- en bedömning av elevens uppförande
- den lärokurs eller de lärokurser eleven studerat i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk
- en anteckning om att eleven uppflyttas till följande årskurs eller eventuellt att eleven stannar kvar på klassen
- skalan för de verbala omdömen som används eller bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning om siffervitsord används i betyget
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 13.2.2025.

6.11.3 Mellanbetyg

Utbildningsanordnaren beslutar om mellanbetyg ska ges. Mellanbetyg ska ges enligt samma grunder som ett läsårsbetyg.

En elev i årskurs nio ska om det behövs ges ett separat mellanbetyg enligt samma grunder som ett avgångsbetyg för ansökan till fortsatta studier.

I mellanbetyget ska antecknas:
- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens namn och födelsetid
- datum då betyget ges
- underskrift av läraren som ansvarar för undervisningsgruppen eller av rektor
- elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord av i vilken mån eleven uppnått målen
- studiernas omfattning i årsveckotimmar i ifrågavarande årskurs i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne
- den lärokurs eller de lärokurser eleven har studerat i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk
- en bedömning av elevens uppförande (med undantag av mellanbetyg i årskurs nio för ansökan till fortsatta studier)
- skalan för de verbala omdömen som används eller bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning om siffervitsord används i betyget
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 13.2.2025.

6.11.4 Skiljebetyg

En elev som flyttar till en annan skola, avgår från skolan utan att ha inhämtat den grundläggande utbildningens hela lärokurs eller inte har fullgjort läroplikten inom tiden för sin läroplikt ska ges ett skiljebetyg. Till skiljebetyget ska bifogas den timfördelning som skolan följt och en utredning över eventuell betonad undervisning. Om eleven flyttar till en annan skola som upprätthålls av samma utbildningsanordnare, behöver inget separat skiljebetyg ges.

Ett skiljebetyg ska ges utgående från samma principer som ett läsårsbetyg. I skiljebetyget ska ingen bedömning av elevens uppförande antecknas.

I skiljebetyget ska antecknas:
- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens namn och födelsetid
- datum då betyget ges
- rektors underskrift
- elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord av i vilken mån eleven uppnått målen
- studiernas omfattning i årsveckotimmar i ifrågavarande årskurs i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne
- den lärokurs eller de lärokurser eleven har studerat i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk
- skalan för de verbala omdömen som används eller bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning om siffervitsord används i betyget
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 13.2.2025..

6.11.5 Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen

Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen ska vid läsårets slut ges en elev i årskurs nio vars prestationer i relation till målen för lärokurserna i läroämnena är godkända i alla läroämnen som ingår i elevens studieprogram. Det innebär åtminstone vitsordet fem (5) eller det verbala omdömet "godkänd".

I avgångsbetyget ska antecknas
- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens fullständiga namn och personbeteckning
- datum då betyget ges
- rektors underskrift
- bedömningen i de gemensamma läroämnena och i de valfria ämnen som ska bedömas ges med siffror (5–10) och med ord (hjälpliga–utmärkta)
- studiernas omfattning i årskurserna 7–9 i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne

- den lärokurs eller de lärokurser eleven har avlagt i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk
- en anteckning om att elevhandledning och praktisk arbetslivsorientering ingått i elevens studieprogram
- bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 13.2.2025
- en anteckning om att den grundläggande utbildningens lärokurs placeras på nivå två i den nationella referensramen för examina och övriga samlade kompetenser samt i den europeiska referensramen för examina.

Bedömning av elevens uppförande ska inte antecknas i avgångsbetyget.

Omfattningen av de gemensamma och valfria läroämnen som en elev avlägger i årskurserna 7 9 ska antecknas i avgångsbetyget som årsveckotimmar.

Om en eleven har deltagit i undervisning på två språk ska målspråket eller språkbadsspråket antecknas i avgångsbetyget.

Lärokursen i religion och livsåskådningskunskap som eleven studerat ska antecknas i avgångsbetyget i formen ”religion/livsåskådningskunskap” utan att särskilja vilket av läroämnena eller enligt vilken lärokurs eleven har studerat. Om en elev får undervisning i sin egen religion, ska det siffervitsord som eleven får antecknas i avgångsbetyget, om undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Ett eventuella siffervitsord som eleven fått från undervisning som ges av något religiöst samfund ska inte antecknas i avgångsbetyget. Om eleven har bytt åskådningsämne eller lärokurs ska den lärokurs som hen senast studerat bedömas i avgångsbetyget. Omfattningen studier i den lärokurs som ska bedömas i avgångsbetyget antecknas enligt antalet årsveckotimmar studier i årskurserna 7–9.

Om en elev studerat ett eller flera läroämnen enligt en avgränsad lärokurs, ska en godkänd prestation i avgångsbetyget bedömas med vitsordet 5 och vitsordet förses med en asterisk. I punkten Tilläggsuppgifter i betyget ska antecknas att eleven har studerat de läroämnen som är försedda med asterisk (*) enligt en avgränsad lärokurs.

Avgångsbetyget för en elev vars undervisning har ordnats enligt verksamhetsområde ska vara verbalt.

I avgångsbetyget ska vitsorden i de läroämnen som avlagts i en särskild examen som fullgjorts innan avgångsbetyget utfärdats antecknas.

Avgångsbetyget kan innehålla bilagor, till exempel en bedömning av elevens uppförande och en bilaga som innehåller verbalt omdöme om valfria ämnen som har omfattat mindre än två årsveckotimmar. Varje bilaga ska innehålla elevens identifikationsuppgifter. Avgångsbetygets bilagor ska inte omnämnas i avgångsbetyget.

För de valfria ämnen som utgör en enhetlig lärokurs som omfattar minst två årsveckotimmar under årskurserna 7–9 ska ett siffervitsord antecknas i avgångsbetyget. Valfria ämnen som hänför sig till och fördjupar ett gemensamt läroämne och som ska bedömas med siffror ska i avgångsbetyget antecknas under det gemensamma läroämnets namn med det valfria ämnets namn, antalet årsveckotimmar och det givna vitsordet. Alla sådana fördjupande valfria ämnen som hänför sig till ett gemensamt läroämne och som eleven har avlagt ska i avgångsbetyget antecknas direkt under läroämnet i fråga. För fördjupande valfria ämnen vars lärokurs understiger två årsveckotimmar och helheter som består av sådana lärokurser ska ett verbalt omdöme antecknas i avgångsbetyget. Under namnet på ett valfritt ämne som ska bedömas verbalt ska antecknas antalet årsveckotimmar och anteckningen ”godkänd”.

Valfria ämnen som inte hänför sig till ett gemensamt läroämne ska i avgångsbetyget antecknas under rubriken ”tillämpade valfria ämnen”. I betyget ska anges läroämnets namn, antalet årsveckotimmar och bedömningen antingen med siffervitsord eller med anteckningen ”godkänd”.

Om eleven byter ut ett valfritt ämne mot ett annat antingen i den egna skolan eller i samband med byte av skola, ska i avgångsbetyget antecknas namnet på båda de valfria ämnena. Ett valfritt ämne som inte har slutförts ska bedömas med siffror ifall eleven har hunnit avlägga minst två årsveckotimmar i ämnet i fråga. Om eleven har studerat ämnet mindre än två årsveckotimmar och studierna i ämnet inte slutförts ska antecknas ”deltagit” vid det valfria ämnet. I betyget ska också antecknas antalet timmar som eleven har studerat i det valfria ämne som inte slutförts. Det nya valfria ämnet ska antingen bedömas med siffervitsord eller med anteckningen ”godkänd”, beroende på antalet avlagda årsveckotimmar.

Om elevens vårdnadshavare skriftligen anhåller om att ett språk som studeras som valfritt A2 eller B2språk inte ska antecknas med siffervitsord i avgångsbetyget, ska vitsordet utelämnas och i betyget antecknas ”godkänd”. Det andra inhemska språket undervisas ändå som ett gemensamt läroämne och ett siffervitsord ska ges.
Skolan kan inte på basis av tilläggsprestationer i efterhand göra ändringar i vitsord som antecknats i ett avgångsbetyg som redan utfärdats. Eleven ska skaffa ett nytt separat betyg över eventuellt förbättrat kunnande. Ett nytt betyg kan fås antingen genom att visa kunnande i en särskild examen eller genom att delta i grundläggande utbildning för vuxna.

6.11.6 Betygen som används i Sibbo

I årskurserna 7–9 ges eleverna ett numeriskt mellanbetyg. I årskurserna 1–6 ges inte ett mellanbetyg.

Vid läsårets slut ges eleven ett läsårsbetyg. Bedömningen som sker vid slutet av läsåret är en helhetsbedömning över elevens framsteg och prestationer under hela läsåret. Läsårsbetyget innehåller bedömningar över hur eleven under det aktuella läsåret uppnått målen för de läroämnen eller studiehelheter som ingår i hens studieprogram. Separata kurser under läsåret bedöms inte separat.

Då lärområden bedöms beaktas det kunnande som eleven visat då en verbal bedömning eller ett vitsord bildas.

I läsårsbetyget ingår också en bedömning av uppförandet. I årskurserna 1–3 i Sibbo är bedömningen verbal och uppnåendet av målen bedöms med en femstegad skala. Skalan för den verbala bedömningen är femstegad: Du har uppnått målen utmärkt - Du har uppnått målen bra - Du har uppnått målen nöjaktigt - Du har uppnått målen hjälpligt - Du har inte uppnått målen på ett godkänt sätt. I årskurserna 4–9 använder man sifferbedömning som vid behov kan kompletteras med verbal bedömning.

Betygmallarna finns i ett elektroniskt system och har uppgjorts enligt de nationella grunderna i den läroplanen. Läsårsbetyget är också ett beslut om att eleven flyttar till nästa klass eller stannar på klassen.

6.12 Särskild examen och betyg över studier som avlagts genom särskild examen

Den grundläggande utbildningens lärokurs eller en del av den kan avläggas genom en sådan särskild examen som avses i lagen och förordningen om grundläggande utbildning. Särskild examen kan ordnas av den som har tillstånd att ordna grundläggande utbildning. En elev som deltar i en särskild examen ska visa att hens kunskaper och färdigheter motsvarar kunskaper och färdigheter i de olika läroämnena enligt den grundläggande utbildningens allmänna lärokurs.

De betyg som ska användas i särskild examen är:

1. Betyg i en ämneslärokurs i den grundläggande utbildningen
2. Betyg över delvis fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen
3. Betyg över fullgjord lärokurs i alla ämnen i den grundläggande utbildningen

Om en elev eller en annan person fullgör lärokursen i något läroämne inom den grundläggande utbildningen i en särskild examen, ska ett betyg ges över fullgjord ämneslärokurs i den grundläggande utbildningen. Av betyget ska framgå vilket läroämne och vilken lärokurs som fullgjorts. Prestationerna i flera läroämnen kan antecknas i samma betyg. Om en elev eller en annan person endast delvis har fullgjort lärokursen i den grundläggande utbildningen, såsom lärokursen i en årskurs, ges ett betyg över delvis fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen.

Om hela den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts i en särskild examen, ska ett betyg ges över fullgjord lärokurs i alla ämnen i den grundläggande utbildningen.

I betygen ska samma allmänna uppgifter antecknas som i avgångsbetyget. För de fullgjorda läroämnena ska läroämnets namn, lärokurs och vitsord antecknas.

Den läropliktiga ska fullgöra alla gemensamma läroämnen som ingår i den grundläggande utbildningens lärokurs med godkänt resultat för att få ett betyg över fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen.

6.12.1 Avläggande av särskild examen i Sibbo

I Sibbo är det inte möjligt att avlägga särskild examen.

7 Stöd för lärande och skolgång

Den grundläggande utbildningens uppgift är att ge alla elever likvärdiga möjligheter till framgång och utveckling i sitt lärande. Systematiskt genomförda undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande ger en hållbar grund för både lärandet och för att anordna stöd för lärande och skolgång. Digital och fysisk tillgänglighet ska beaktas i all verksamhet i skolan. Eleven ska ges möjligheter att uppleva att hen lyckas i sitt lärande och som gruppmedlem och hen ska stödjas i att skapa en positiv uppfattning om sig själv, sitt lärande och sitt agerande som medlem i gemenskapen. Skolans uppgift är att säkerställa ett tillräckligt och ändamålsenligt samarbete med elevens vårdnadshavare. Också vårdnadshavaren har en aktiv roll i att stödja elevens lärande och skolgång. I texten avses med vårdnadshavare framöver även annan laglig företrädare för eleven.

Anordnande av undervisning och skolgång grundar sig på systematiskt genomförande av undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande. Syftet med dessa är att säkerställa möjligheten för alla elever att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs. De gruppspecifika stödformerna som ska erbjudas alla elever är allmän stödundervisning, stödundervisning i undervisningsspråket samt undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning. Om de gruppspecifika stödformerna inte är tillräckliga för eleven ska elevspecifika stödåtgärder erbjudas. Elevspecifika stödåtgärder är undervisning som ges av en speciallärare delvis i en smågrupp och i samband med annan undervisning, undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i smågrupp, undervisning som ges av en specialklasslärare i specialklass och tolknings och biträdestjänster samt hjälpmedel som ges eleven med stöd av 31 § 1 mom. Behovet av elevspecifika stödåtgärder ska bedömas och planeras och beslut i enlighet med lagen om grundläggande utbildning ska fattas så snart som möjligt om de gruppspecifika stödformerna inte är ett tillräckligt stöd för eleven. Om de stödformer och stödåtgärder som erbjuds eleven inte är tillräckliga för att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs, är det möjligt som en lösning i sista hand att avvika från målen i läroämnet eller läroämnen i den grundläggande utbildningen.

Utgångspunkten för att anordna lärande och skolgång är såväl den enskilda elevens som hela undervisningsgruppens styrkor och vad eleverna behöver utveckla och lära sig. Man ska se till att eleven upplever att hens behov av stöd i lärande och skolgång identifieras och beaktas och att hen får det stöd hen behöver. Stödet för lärande och skolgång ska anordnas enligt principer om inkludering. För anordnandet av stöd är det avgörande att behovet av stöd identifieras i tidigt skede. Stöd för lärande ska i första hand anordnas i elevens egen undervisningsgrupp. Stödet ska vara flexibelt och systematiskt och om det behövs ska det ändras när elevens behov av stöd förändras.

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, gruppspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder förutsätter systematisk ledning och systematiskt ledarskap. Utbildningsanordnaren och rektorn ansvarar för att stödåtgärder, resurser för åtgärderna, strukturella lösningar, ansvarsfördelning och arrangemang på ett ändamålsenligt sätt har införts i den lokala läroplanen och i en läsårsplan som baserar sig på den lokala läroplanen och att stödåtgärderna genomförs på ett systematiskt sätt. Effekten av undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, gruppspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder ska utvärderas regelbundet. Alla anställda har ansvar för att leda det egna arbetet enligt gemensamt överenskomna principer och mål.

7.1 Elevens rätt till stöd för lärande och skolgång

En elev som har svårigheter att delta i undervisningen eller att klara av sina studier har rätt att få stöd för lärandet och skolgången. De undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande som utbildningsanordnaren säkerställt utgör en grund för att på ett ändamålsenligt sätt genomföra stödet som en del av verksamheten inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. I första hand ska gruppspecifika stödformer erbjudas, såsom allmän stödundervisning, stödundervisning i undervisningsspråket samt undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning. Eleven ska ges stöd enligt inkluderande principer i första hand i sin egen undervisningsgrupp.

En elev har också rätt att få elevspecifika stödåtgärder, om regelbundet deltagandet i de gruppspecifika stödformerna som erbjudits inte är tillräckliga för att stödja hen i studierna, eller om eleven fortfarande har svårigheter att delta i undervisningen. Elevens lärande och skolgång kan stödas med både gruppspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder samtidigt.

Utbildningsanordnaren ska fatta ett förvaltningsbeslut utgående från en plan om det elevspecifika stöd som ska erbjudas eleven. Genomförandet av stödet följs upp och utvärderas, och om elevens behov av stöd förändras ska ett nytt förvaltningsbeslut fattas.

Eleven har alltid rätt att få undervisning i enlighet med vad som föreskrivs om antalet årsveckotimmar i förordningen om grundläggande utbildning.

Om det är nödvändigt att avvika från lärokursen och innehållet i ett visst läroämne på grund av elevens svaga prestationer, är det möjligt endast om eleven redan utöver andra former som en elevspecifik stödåtgärd fått specialundervisning i ifrågavarande läroämne av en speciallärare eller en specialklasslärare i en smågrupp eller specialklass.

En avgränsning av lärokursen för eleven kommer i fråga först då eleven trots stödåtgärder inte uppnår vitsordet hjälpliga kunskaper (5). En tillförlitlig bedömning av behovet av att avgränsa lärokursen görs på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. I bedömningen ska dokumentation ingå över hur behovet av att avgränsa lärokursens mål och innehåll har konstaterats. Som stöd för bedömningen kan man använda utlåtanden av olika sakkunniga. Ett förvaltningsbeslut om stöd ska fattas och motiveras161. I motiveringen ska anges vilka eventuella andra uppgifter och utredningar som ligger till grund för beslutet och de författningar som tillämpats ska anges.

Utöver lagen om grundläggande utbildning syftar också lagen om elev och studerandevård till att främja elevernas lärande, hälsa och välbefinnande samt delaktighet och till att förebygga att problem i anknytning till lärande och skolgång uppkommer. Med elevvård avses att främja och upprätthålla elevernas goda studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välbefinnande och understödjande verksamheter inom skolgemenskapen. Elevvården, som i första hand ska genomföras som förebyggande och gemensam elevvård, är den centrala formen av stöd för skolgång och deltagande och syftar i första hand till att påverka verksamhetskulturen i hela skolgemenskapen. Den gemensamma elevvården är en gemensam uppgift för alla yrkesverksamma i skolgemenskapen. Därtill stöder elevvårdstjänsterna och den sektorsövergripande individuella elevvården elevernas individuella behov av stöd för lärande, välbefinnande och hälsa samt

utvecklingen av sociala och psykiska färdigheter. Om en anställd vid en skola bedömer att en elev utöver stöd för lärande och skolgång enligt lagen om grundläggande utbildning behöver annat stöd, ska hen förfara enligt vad som föreskrivs i lagen om elev och studerandevård om ansvaret att hänvisa eleven till elevvårdstjänsternas personal.

Närmare bestämmelser om elevvården finns i kapitel 8.

7.2 Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande

Undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande gäller all verksamhet inom den grundläggande utbildningen. De utgör en central del av skolans verksamhetskultur, som ger förutsättningar för alla elevers delaktighet, lärande och skolgång. Digital och fysisk tillgänglighet ska beaktas i verksamheten och undervisningsarrangemangen i skolan. Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande utgör grunden för en god grundläggande utbildning, gruppspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder. Utbildningsanordnaren ansvarar för att undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande tilldelas resurser, planeras, genomförs och att effekterna utvärderas som en del av skolans verksamhet.

Samarbete mellan lärarna och mellan lärarna och yrkes och sektorsövergripande aktörer samt strukturella lösningar undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande. Tillräckligt med tid ska reserveras för gemensam planering och gemensamt genomförande.

Med undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande avses

- att ge undervisning som tar hänsyn till elevernas olika behov och förutsättningar samt att differentiera undervisningen
- att ge språkmedveten undervisning som hjälper eleven att förstå språket i de olika läroämnena och kunskapsområdena
- att bilda undervisningsgrupper så att målen för undervisningen kan uppnås
- att använda pedagogiska lösningar som beaktar inte bara de elever som behöver stöd utan också de som studerar enligt målhelheter
- att läraren har förmåga att tillräckligt väl ta hänsyn till undervisningsgruppens behov och styrkor
- skolgångshandledare och annan personal som arbetar med eleverna anlitas som stöd för elevernas skolgång och deltagande i undervisningen.

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande förutsätter en målinriktad och systematisk ledning, utvärdering och utveckling av den grundläggande utbildningen som helhet.

7.3 Gruppspecifika stödformer – mål och anordnande

Med gruppspecifika stödformer avses gruppspecifika arrangemang som gäller alla elever. De gruppspecifika stödformerna är allmän stödundervisning som ges av en lärare, stödundervisning i undervisningsspråket som ges av en lärare och undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning. För att genomföra gruppspecifika stödformer ska utbildningsanordnaren varje läsår i en plan som grundar sig på läroplanen reservera sammanlagt minst 0,122 undervisningstimmar per elev i skolan per vecka.

Gruppspecifika stödformer ska ges systematiskt som en del av skolans grundläggande verksamhet under hela läsåret som ett tillägg till undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande. Gruppspecifika stödformer kan erbjudas genom olika ändamålsenliga grupparrangemang, till exempel genom samundervisning och kompanjonundervisning. Gruppspecifika stödformer möjliggör också kamratlärande.

När de gruppspecifika stödformerna genomförs ska lärarna samarbeta på ett systematiskt sätt. Vid planeringen och genomförandet av gruppspecifika stödformer kan lärarna dra nytta av att konsultera till exempel speciallärare. De gruppspecifika stödformerna är primära stödformer som alla elever har rätt till. Ingen plan för genomförande av elevspecifikt stöd utarbetas och inget beslut om stöd fattas. Gruppspecifika stödformer ska i första hand genomföras flexibelt i grupp. Gruppens storlek är inte begränsad.

7.3.1 Allmän stödundervisning som ges av en lärare

Med hjälp av allmän stödundervisning stärks uppnåendet av målen för undervisningen och fostran inom den grundläggande utbildningen. Allmän stödundervisning består av att eleven på förhand bekantar sig med det hen ska lära sig eller repeterar och befäster det hen lärt sig. Syftet med den allmänna stödundervisningen är att förbygga svårigheter och att försäkra sig om att eleven förstår det hen ska lära sig och gör framsteg i studierna. Den kan också användas för att tillgodose kortvarigt behov av stöd som beror på frånvaro.

Mål och innehåll för allmän stödundervisning

Syftet med den allmänna stödundervisningen är att hjälpa eleven att uppnå målen för lärande och att göra framsteg i sina studier. Som en del av den allmänna stödundervisningen får eleven lära sig färdigheter att lära sig, lärstrategier, och studiesätt som stöder hen i lärandet. Allmän stödundervisning kan ges i alla läroämnen, och den kan också användas för att stödja målen för mångsidig kompetens.

Anordnande av allmän stödundervisning

Allmän stödundervisning kan ges i samband med lektioner eller genom separata tilläggstimmar, undervisning i en mindre grupp eller personlig handledning. Den allmänna stödundervisningen ges enligt elevens schema under de lektioner där eleven behöver stödundervisning. Stödundervisningen kan också ges utanför lektionerna med beaktande av skoldagarnas maximala längd.

Allmän stödundervisning ska i första hand ges av den klass eller ämneslärare som ansvarar för undervisningsgruppen. Allmän stödundervisning kan också ges av någon annan lärare. Samundervisning och kompanjonundervisning kan tillämpas för att genomföra allmän stödundervisning. Samarbetet mellan lärarna är viktigt när den allmänna stödundervisningen planeras och genomförs och dess effekter utvärderas.

7.3.2 Stödundervisning i undervisningsspråket som ges av en lärare

Stödundervisning i undervisningsspråket fokuserar i första hand på att stärka färdigheterna i undervisningsspråket och textfärdigheterna i de olika kunskapsområdena. Den ska ges elever som inte har tillräckliga färdigheter i undervisningsspråket för att kunna fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs. Stödundervisning i undervisningsspråket är språkmedveten undervisning som stöder eleverna i att

läsa, förstå, tolka och producera texter i olika läroämnen. Undervisningen inriktas på språket och innehållet i läroämnet samtidigt.

Mål och innehåll för stödundervisning i undervisningsspråket

Syftet med stödundervisning i undervisningsspråket är att stärka elevernas färdigheter i undervisningsspråket, vilket stöder eleverna att delta i undervisningen och gå framåt i studierna. Stödundervisning i undervisningsspråket fokuserar på att tillsammans med eleverna granska texter som är karakteristiska för läroämnet i fråga, att hitta särdrag i texterna och att handleda eleverna i att producera texter som studierna kräver samt att stärka det läroämnesspecifika ordförrådet.

Anordnande av stödundervisning i undervisningsspråket

Stödundervisning i undervisningsspråket anordnas på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt så att så många elever som möjligt kan dra nytta av den. Den kan ges under lektionerna enligt elevernas schema som samundervisning och kompanjonundervisning eller i en mindre grupp då de elever som behöver stödundervisning i undervisningsspråket kan få undervisning av en annan lärare i ett annat rum. Undervisningen kan även ges utanför lektionerna med beaktande av skoldagarnas maximala längd.

Stödundervisning i undervisningsspråket ges i första hand av den klass eller ämneslärare som ansvarar för undervisningsgruppen. Stödundervisning i undervisningsspråket kan även ges av en annan lärare. Samarbetet mellan lärarna är viktigt när stödundervisning i undervisningsspråket planeras och genomförs och dess effekter utvärderas.

7.3.3 Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning

Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning ska anordnas så att den stöder och kompletterar annan undervisning och gör det möjligt att beakta elevernas behov i undervisningsgruppen. Den är i första hand en gruppspecifik stödform, och den är inte inriktad på behoven av stöd för lärandet hos enskilda elever utan på behoven av stöd för lärande hos en viss elevgrupp eller hela undervisningsgruppen. Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning kan också inkludera konsultation av speciallärarен. Konsultationen riktar sig till lärarna och annan undervisningspersonal som arbetar med den ifrågavarande klassen eller gruppen.

Anordnande av undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning

Undervisningen som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning kan anordnas som samundervisning och kompanjonundervisning tillsammans med den lärare som undervisar undervisningsgruppen så att speciallärарen arbetar i samma klassrum eller förflyttar sig tillsammans med en mindre grupp till ett annat rum. Lärarna delar upp undervisningsuppgifterna mellan sig och planerar undervisningen tillsammans och då kan speciallärарen stödja eleverna i samband med annan undervisning. De lärare som undervisar eleven bedömer tillsammans elevens arbete, lärande, kunnande och uppförande. De gruppspecifika stödformerna anordnas och ändras då det behövs i enlighet med elevernas behov av stöd.

7.4 Elevspecifika stödåtgärder

En elev har rätt att utan dröjsmål få elevspecifika stödåtgärder, om de gruppspecifika stödformerna inte är tillräckliga för att stödja elevens lärande eller skolgång och om eleven behöver regelbundna stödåtgärder. Med elevspecifika stödåtgärder avses elevspecifik undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning, undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i smågrupper, undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass och elevspecifika tolknings och biträdestjänster samt hjälpmedel som ges eleven med stöd av 31 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning.

Bedömningen av behovet av elevspecifika stödåtgärder inleds när de lärare som undervisar eleven konstaterar att gruppspecifika stödformer inte räcker för att stödja elevens lärande och skolgång. Eleven och hens vårdnadshavare kan också ge sina synpunkter på om de gruppspecifika stödformerna är tillräckliga.

Om det är uppenbart att elevens behov av elevspecifika stödåtgärder då hen inleder den grundläggande utbildningen inte i tillräcklig utsträckning kan stödjas med hjälp av gruppspecifika stödformer, kan en bedömning av elevens behov av elevspecifika stödåtgärder undantagsvis inledas redan innan den grundläggande utbildningen inleds. En plan om elevspecifika stödåtgärder ska utarbetas utgående från bedömningen av behovet av stöd och ett förvaltningsbeslut ska fattas.

De elevspecifika stödåtgärderna grundar sig på elevens individuella behov och ska ges regelbundet under lång tid. De elevspecifika stödåtgärderna ska anordnas med beaktande av elevens bästa i första hand i elevens egen skola. De elevspecifika stödåtgärderna förutsätter att lärarna samarbetar och vid behov konsulterar till exempel en speciallärare och annan undervisningspersonal.

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, gruppspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder enligt lagen om grundläggande utbildning inriktas på att stödja elevernas lärande och skolgång och ersätter inte social och hälsovårdstjänster.

7.4.1 Bedömning av behovet av elevspecifikt stöd

Vid bedömningen av behovet av elevspecifikt stöd ska man utreda och beskriva elevens behov av stöd för lärande och skolgång, läget i fråga om studiernas framskridande, stödformer som använts tidigare och de stödåtgärder som bäst stöder elevens lärande och som är förenliga med elevens bästa. Tidigt skede av lärande i undervisningsspråket, frånvaro, bristande motivation, eller bristfällig studieteknik kan inte i sig utgöra grund för behov av elevspecifika stödåtgärder. I första hand ska gruppspecifika stödformer tillämpas också för att stödja elever som reagerar med beteende. Eleven kan också stödjas med elevspecifika stödåtgärder om det är för elevens bästa. Som en del av bedömningen ska också behovet av avvikelse från lärokursen eller målen i den lokala läroplanen utredas.

Bedömningen av behovet av stöd görs av de lärare som ansvarar för elevens undervisning. Om bedömningen av elevens behov av stöd förutsätter sektorsövergripande kompetens, kan vid behov utöver lärarna också elevvårdstjänsternas personal eller andra sakkunniga delta i bedömningen av behovet av stöd. Elevens egna

åsikter och tankar ska utredas och beaktas på det sätt som elevens ålder och utvecklingsstadium förutsätter. Elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i bedömningen av behovet av stöd.

Yrkes- och sektorsövergripande samarbete kan stödja bedömningen av de elevspecifika stödåtgärderna, men det är inte ett villkor för att fatta ett förvaltningsbeslut eller att genomföra stödet, om inte elevens bästa och behovet av stöd förutsätter det. Förvaltningsbeslutet om stöd som baserar sig på bedömningen av behovet av elevspecifika stödåtgärder kan inte grunda sig enbart på en medicinsk eller psykologisk bedömning. Anordnandet av undervisningen, undervisningen eller de elevspecifika stödåtgärderna ersätter inte tjänster som någon annan än utbildningsanordnaren har ansvar för att anordna.

Om situationen vid bedömningen av behovet av stöd kräver det kan man också utnyttja annan konsultation än den egna skolans speciallärare. Att till exempel avvika från lärokursens innehåll eller mål i läroplanen är en åtgärd som ingriper i elevens grundläggande rättigheter och i sådana fall rekommenderas att sektorsövergripande samarbete eller eventuella utlåtanden utnyttjas i större omfattning för att utreda vilket förfarande som skulle vara för elevens bästa. Vid bedömningen kan man till exempel också konsultera de utbildningsanordnare som på beslut av undervisnings och kulturministeriet ska sörja för utvecklings, handlednings och stödtjänster som hör samman med undervisningen samt den konsultativa sjukhusundervisningstjänst som avses i lagen om grundläggande utbildning.

7.4.2 Plan för genomförande av elevspecifikt stöd

Utgående från bedömningen av behovet av elevspecifikt stöd ska en plan för genomförande av elevspecifikt stöd utarbetas. Planen ska utarbetas av de lärare som ansvarar för elevens undervisning i samarbete med eleven och hens vårdnadshavare. Det är ändå möjligt att utarbeta planen när det finns ett hinder för samarbete, till exempel ett hinder som beror på vårdnadshavaren.

Av planen ska det framgå

- motiveringar samt eventuella andra uppgifter och utredningar om behovet av stödåtgärder
- genomförande och uppföljning av de stödåtgärder som baserar sig på bedömningen av behovet av stöd
- pedagogiska lösningar som stöder lärandet
- hur studierna framskrider
- eventuellt behov av att i enlighet med 20 h § i lagen om grundläggande utbildning avvika från den grundläggande utbildningens lärokurs eller mål i den lokala läroplanen samt elevspecifika mål och innehåll, hur studierna framskrider och bedömningen av eleven
- eventuellt behov av att i enlighet med 20 i § i lagen om grundläggande utbildning om anordnandet av undervisningen för en elev med funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan
- elevspecifika mål och centrala innehåll för en elev som studerar enligt verksamhetsområden samt hur studierna framskrider och bedömning av elevens kunnande i respektive verksamhetsområden

Genomförandet av planen och stödåtgärdernas tillräcklighet ska alltid utvärderas när elevens behov av stöd kräver det, dock minst en gång per läsår eller oftare om elevens behov förutsätter det. Planen är ett sekretessbelagt dokument.

7.4.3 Beslut om stöd

Utbildningsanordnaren ska fatta ett förvaltningsbeslut om stöd för eleven om de elevspecifika stödåtgärder som ska ges. Av beslutet ska de elevspecifika stödåtgärderna enligt elevens behov framgå:

- undervisning av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning
- undervisning av en speciallärare eller specialklasslärare i smågrupp
- undervisning av en specialklasslärare i en specialklass
- tolkningstjänster
- biträdestjänster
- hjälpmedel

Utbildningsanordnaren ska även fatta beslut om stöd vid avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i den lokala läroplanen. För en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan fattas beslutet om anordnande av grundläggande utbildning utgående från 20 i § i lagen om grundläggande utbildning. Ett förvaltningsbeslut ska utan obefogat dröjsmål fattas i alla ovannämnda situationer utgående från bedömningen av behovet av elevspecifikt stöd och den plan för genomförande av stöd som utarbetats utgående från bedömningen. Innan beslutet fattas ska utbildningsanordnaren höra eleven och hens vårdnadshavare.

Utgående från den plan som baserar sig på bedömningen kan utbildningsanordnaren fatta ett positivt eller negativt beslut. Om beslutet innebär att elevens skolplats blir en annan ska ett separat förvaltningsbeslut fattas om detta. Beslutet får verkställas utan att det har vunnit laga kraft. Om kommunen inte anordnar elevspecifika stödåtgärder eller grundläggande utbildning för en elev med funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan, fattas beslutet om stöd av elevens boningskommun.

De stödåtgärder och genomförandet av dem som beskrivits i planen för genomförande av elevspecifikt stöd ska inte beskrivas i beslutet om stöd. Om det sker väsentliga förändringar i elevens situation och behov av stöd, ska ett nytt beslut om stöd fattas. När beslut om stöd fattas ska elevens vårdnadshavare höras.

Bedömningen av lärande, kunnande, arbete och uppförande för en elev som får elevspecifika stödåtgärder ska genomföras enligt de allmänna principerna för bedömningen, om det inte för eleven har fattats ett förvaltningsbeslut om att avvika från mål och innehåll i den grundläggande utbildningens lärokurs, eller om ett förvaltningsbeslut har fattats för eleven om att undervisningen ska anordnas enligt verksamhetsområden.

Undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning

Med regelbunden undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning avses sådan undervisning som ges av en lärare som innehar speciallärarbehörighet. Den kan ges i elevens egen undervisningsgrupp i samband med annan undervisning eller separat. Med regelbunden undervisning avses undervisning under en långvarig period, till exempel en termin eller ett läsår.

Undervisningen ska utgå från elevens individuella behov. Undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning kan också genomföras i smågrupp separat från elevens

egen undervisningsgrupp. Med smågrupp avses i detta fall en grupp om vars storlek utbildningsanordnaren bestämmer lokalt. Om det behövs kan undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning också ges endast en elev.

Undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning innebär att under hälften av lektionerna i till exempel ett läroämne utgörs av undervisning som ges av en speciallärare antingen i samband med annan undervisning eller i smågrupp. En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut ska fattas om stöd som ska ges eleven i form av om undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning.

Undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i ett eller flera läroämnen i smågrupp

Med undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i ett eller flera läroämnen som en elevspecifik stödåtgärd avses undervisning under mer än hälften av lektionerna eller helt och hållet i smågrupp i ett eller flera läroämnen. I sådana fall anses eleven på grund av sin inlärningsförmåga eller sina förutsättningar för lärande ha nytta av undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i en smågrupp i ett eller flera läroämnen. En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut ska fattas om stöd som ska ges eleven i form av undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare under mer än hälften av lektionerna eller helt och hållet i smågrupp i ett eller flera läroämnen.

Undervisning i smågrupp som ges av en speciallärare eller en specialklasslärare i ett eller flera läroämnen som elevspecifik stödåtgärd, är inte i sig en tillräcklig orsak för att avvika lärokurs eller målen i den lokala läroplanen.

En undervisningsgrupp som undervisas av en enda lärare bildas så att det i gruppen finns högst fem elever som får undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i ett eller flera läroämnen i en smågrupp eller i en specialklass som en elevspecifik stödåtgärd. Maximiantalet med fem elever kan överskridas tillfälligt.

Undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass

Anordnande av undervisning i specialklass som elevspecifik stödåtgärd för en elev innebär att eleven får undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass. En del av undervisningen kan anordnas i samarbete enligt inkluderande principer så, att eleven har möjlighet att delta i undervisningen i andra undervisningsgrupper. som undervisas av en enda lärare bildas så att det i gruppen finns högst fem elever som får undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i ett eller flera läroämnen i en smågrupp eller i en specialklass som en elevspecifik stödåtgärd. Maximiantalet med fem elever kan överskridas tillfälligt.

En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut om stöd ska fattas om stöd som ska ges eleven i form av undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass.

Undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass som elevspecifik stödåtgärd är inte i sig en tillräcklig orsak för att avvika från lärokursen eller målen i den lokala läroplanen. I en grupp i specialklass som undervisas av en specialklasslärare kan finnas högst tio elever, men maximiantalet elever kan överskridas tillfälligt.

Tolkningstjänster

Med tolkningstjänster avses tolkningstjänster som tillhandahålls elever genom teckenspråk eller andra kommunikationsmetoder. Rätt till tolkningstjänst har elever med syn, hörsel eller talskadade och som behöver tjänsten för att kunna delta i den grundläggande utbildningen. Tolkningstjänsterna anordnas utgående från elevens behov.

En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut om stöd ska fattas om de tolkningstjänster som ska ges eleven. Användning av tolkningstjänster som elevspecifik stödåtgärd är inte i sig en tillräcklig orsak för att avvika från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i den lokala läroplanen. En elev som får tolkningstjänster som den enda elevspecifika stödåtgärden påverkar inte gruppstorleken.

Elevspecifika biträdestjänster

Med elevspecifika biträdestjänster avses biträdestjänster som en elev behöver för att kunna delta i undervisningen i situationer där övriga undervisningsarrangemang inom ramen för skolans grundläggande verksamhet och en eventuell skolgångshandledare för gruppen inte tillräckligt stöder eleven i att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs och uppnå målen i den lokala läroplanen. Utbildningsanordnaren har möjlighet att anordna biträdestjänster förutom på personlig nivå även med hjälp av klassvisa biträdestjänster. Bestämmelserna i 3 § och 31 § i lagen om grundläggande utbildning förutsätter dock att elevens individuella behov utreds på ett tillräckligt sätt så att undervisningen och de tjänster som den kräver anordnas enligt elevens förutsättningar.

Användning av biträdestjänster som elevspecifik stödåtgärd är inte i sig en tillräcklig orsak för att avvika från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i den lokala läroplanen. I ett ärende som gäller elevspecifika biträdestjänster har eleven och vårdnadshavaren rätt att få ett beslut som uppfyller kraven på förvaltningsbeslut enligt förvaltningslagen och som kan överklagas.

En elev som får biträdestjänster som den enda elevspecifika stödåtgärden påverkar inte gruppstorleken.

Hjälpmedel

Utöver tolknings- och biträdestjänster ska elever som behöver elevspecifika stödåtgärder också ha tillgång till hjälpmedel som är nödvändiga för att de ska kunna delta i undervisningen181 och som stöder deras möjligheter att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs och uppnå målen i den lokala läroplanen. Hjälpmedlen kan anordnas gruppvis, skolvis eller klassvis enligt elevens behov. Hjälpmedel som till sin natur är avsedda för fullgörande av lärokursen och deltagande i undervisningen och som därmed kan jämställas med läromedel kan vid behov också anordnas individuellt. De elevspecifika stödåtgärderna omfattar inte hjälpmedel som hör till medicinsk rehabilitering och som eleven behöver i skolan och i andra livssituationer. Till dessa har eleven rätt i enlighet med förordningen om medicinsk rehabilitering.

Vid genomförande av elevspecifika stödåtgärder ska lärarna och den övriga personalen samarbeta, och det kan också förutsätta att man konsulterar till exempel en speciallärare. Vid planering av stödåtgärderna kan man vid behov dra nytta av att också konsultera andra sakkunniga. Beslut om detta fattas enligt utbildningsanordnarens anvisningar. En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut om stöd ska fattas om de hjälpmedel som förutsätts för att eleven ska kunna delta i undervisningen.

En elev som använder hjälpmedel som den enda elevspecifika stödåtgärden påverkar inte gruppstorleken.

7.5 Avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller från målen i läroplanen

Avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen innebär att elevens grundläggande rättigheter inskränks. Avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen kan göras på tre sätt. Dessa är att framskrida i studierna enligt målhelheter, avgränsning av lärokursen samt tillfällig befrielsen från att fullgöra lärokursen i läroämnet av hälsoskäl. Om att framskrida i studier enligt målhelheter beskrivs i kapitel 5.4.3.

Avgränsning av lärokursen i ett läroämne

Lärokursen i ett läroämne får avgränsas först när eleven trots gruppspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder inte med godkänt resultat (vitsordet hjälpliga kunskaper, 5) klarar av den grundläggande utbildningens lärokurs och målen i läroplanen. Lärokursen och målen i den lokala läroplanen kan avgränsas först då eleven som elevspecifik stödåtgärd fått undervisning i ifrågavarande läroämne av en speciallärare eller en specialklasslärare i smågrupp eller av en specialklasslärare i specialklass. lärokursen är en åtgärd som ska användas i sista hand. Tidigt skede av språkinlärningen i undervisningsspråket, frånvaro, bristande motivation, bristfällig studieteknik eller utmaningar gällande beteende kan inte i sig utgöra grund för att avgränsa lärokursen.

Avgränsning av lärokursen innebär att målen för elevens lärande definieras utgående från elevens förutsättningar. Lärokursen avgränsas genom att mål och innehåll i den lokala läroplanen begränsas elevspecifikt. Målen ska ändå vara tillräckligt utmanande för eleven.

Avgränsning av lärokursen i ett läroämne eller mål i läroplanen förutsätter en aktuell och uppdaterad bedömning av behovet av stöd i enlighet med 20 d §, en plan i enlighet med 20 e § och ett beslut i enlighet med 20 f §. Eftersom en avgränsning av den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen är en åtgärd som ingriper i elevens grundläggande rättigheter rekommenderas att sektorsövergripande samarbete eller eventuella utlåtanden utnyttjas i större omfattning för att utreda vilket förfarande som skulle vara för elevens bästa.

Utbildningsanordnaren ska fatta ett skriftligt beslut om avgränsning av den grundläggande utbildningens lärokurs och målen i läroplanen i enlighet med 20 h §. Beslutet ska fattas utan obefogat dröjsmål.

Innan beslutet fattas ska utbildningsanordnaren höra eleven och hens vårdnadshavare. Vårdnadshavaren ska informeras om vilka följder en avgränsning av lärokursen har på elevens behörighet för fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen.

Om det sker väsentliga förändringar i elevens situation och behov av stöd, ska ett nytt förvaltningsbeslut om stöd fattas. Om att fatta förvaltningsbeslut föreskrivs i förvaltningslagen.

Om den grundläggande utbildningens lärokurs eller mål för eleven ska den plan för genomförande av elevspecifikt stöd en enlighet med 20 e § i lagen om grundläggande utbildning som utgör grunden för beslutet om avgränsning innehålla information om de elevspecifika målen och innehållen, om hur eleven ska framskrida i studierna och om principer som ska tillämpas vid bedömning av eleven. Planen ska utarbetas av de lärare som undervisar eleven i samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Bedömningen av elevens kunnandet genomförs enligt målen som fastställts i planen och de principer som beskrivs i kapitel 6. Om den grundläggande utbildningens lärokurs eller mål har avgränsats för eleven genomförs bedömningen av kunnandet i relation till de mål som fastställts för hen. Vid bedömningen ska verbala omdömen användas, med undantag av slutbedömningen. Det verbala omdömet ska förses med en asterisk (*) som beteckning för avgränsningen. Vid bedömning med verbala omdömen ska till övriga delar riktlinjerna för den summativa bedömningen följas. Samma principer ska följas även i eventuella mellanbetyg. I avgångsbetyg ska siffervitsordet 5 * antecknas.

Genomförandet av planen och stödåtgärdernas tillräcklighet ska utvärderas enligt behov, dock minst en gång per läsår. Planen ska granskas oftare om elevens behov förutsätter det.

Tillfällig befrielse från att fullgöra lärokursen i läroämnet på grund av hälsoskäl

Avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs och mål i den lokala läroplanen görs även då eleven tillfälligt befrias från att fullgöra lärokursen i läroämnet på grund av hälsoskäl. Med tillfällig befrielse från att fullgöra lärokursen i ett läroämne avses att eleven av hälsoskäl under en kort och viss tid inte deltar i undervisningen. Befrielsen kan gälla deltagandet i de veckovisa lektionerna i ett enskilt läroämne under högst fyra månader. En avvikelse från mål eller innehåll i läroplanen är en åtgärd som ingriper i elevens grundläggande rättigheter och därför rekommenderas att sektorsövergripande samarbete eller eventuella utlåtanden utnyttjas för att utreda vilket förfarande som skulle vara för elevens bästa.

Tillfällig befrielse från att fullgöra lärokursen i läroämnet på grund av hälsoskäl för en elev förutsätter en aktuell och uppdaterad bedömning av behov av stöd i enlighet med 20 d §, en plan i enlighet med 20 e § och ett beslut i enlighet med 20 f § i lagen om grundläggande utbildning. I planen som grundar sig på en bedömning ska framgå den lärokurs som eleven studerar och den avvikelse som görs från den, avvikelsen från timfördelningen i den årskurs i vilken eleven studerar, elevspecifika mål och innehåll, hur eleven ska framskrida i studierna och om vilka principer som ska tillämpas vid bedömning av eleven. Utbildningsanordnaren ska fatta ett skriftligt förvaltningsbeslut om avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller från målen i läroplanen om vilket föreskrivs i 20 h § i lagen om grundläggande utbildning. Beslutet ska fattas utan obefogat dröjsmål.

Före beslutet fattas ska utbildningsanordnaren höra eleven och hens vårdnadshavare. Om det sker väsentliga förändringar i elevens situation och behov av stöd, ska ett nytt förvaltningsbeslut fattas.

Om en tillfällig befrielse på grund av hälsoskäl inte är tillräckligt för att främja elevens lärande och skolgång och trygga fullgörandet av den grundläggande utbildningens lärokurs, kan i vissa situationer 20 i § i lagen om grundläggande utbildning om studier för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga tillämpas.

7.6 Anordnande av grundläggande utbildning för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga

Om ett beslut om tidigarelagd läroplikt i enlighet med 2 § 3 mom. i läropliktslagen har fattats för en elev och eleven fortsättningsvis har behov av stöd i den grundläggande utbildningen ska ett beslut om stöd fattas för eleven. Stödåtgärderna ska bestå av elevspecifika stödåtgärder och avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen. Om eleven inte kan studera enligt en läroplan indelad i läroämnen, kan det för elevens del beslutas att undervisningen ordnas enligt verksamhetsområden. Beslutet om tidigarelagd läroplikt ska vara fattat i samarbete med sakkunniga både inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen före övergången till den grundläggande utbildningen. På så sätt utformas barnets lärstig enligt barnets bästa.

Om det under den grundläggande utbildningen framkommer att en elev har en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och som är sådan att den skulle ha lett till tidigarelagd läroplikt, kan elevens undervisning med hänvisning till 20 i § anordnas med hjälp av stödåtgärder inom den grundläggande utbildningen.

En bedömning av behovet av elevspecifikt stöd i enlighet med 20 d § ska genomföras för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan. Då ska också elevens eventuella behov av att studera enligt verksamhetsområden och inte enligt en läroplan som är uppdelad i läroämnen. Eleven har i första hand rätt att studera enligt läroämnen. Eleven övergår till undervisning enligt verksamhetsområden först då eleven på grund av funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och trots stödåtgärder och avgränsning av lärokurserna inte kan studera enligt läroämnen. Ett yrkes och sektorsövergripande samarbete ska alltid genomföras vid bedömning att behovet av att anordna undervisningen för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga. Yrkes och sektorsövergripande samarbete eller ett psykologiskt eller medicinskt utlåtande eller en exakt diagnos som bifogas beslutet är dock inte ett villkor för att fatta beslut eller genomföra stöd, om inte elevens bästa och behov av stöd kräver det.

För eleven ska en plan för genomförande av elevspecifikt stöd i enlighet med 20 e § i lagen om grundläggande utbildning utarbetas om hur eleven ska framskrida i studierna. I planen ska beskrivas de för eleven fastställda elevspecifika målen och innehållen i den grundläggande utbildningens lärokurs, de elevspecifikt fastställda målen och innehållen, de principer som ska tillämpas vid bedömning av eleven och om genomförande och uppföljning av stödåtgärderna. Planen ska utarbetas av de lärare som ansvarar för elevens undervisning i samarbete med eleven och vårdnadshavaren.

En elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan har rätt till alla gruppspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder. Stödåtgärderna ska anordnas enligt elevens bästa och i första hand i elevens egen skola. En elev har rätt att i första hand studera enligt läroämnen.

Planen för genomförande av stödet, genomförandet av planen i praktiken och stödåtgärdernas tillräcklighet ska utvärderas enligt behov, dock minst en gång per läsår. Planen ska granskas oftare om elevens behov förutsätter det.

Innan ett förvaltningsbeslut fattas ska utbildningsanordnaren höra eleven och hens vårdnadshavare. Om det sker väsentliga förändringar i elevens situation och behov av stöd, ska ett nytt förvaltningsbeslut om stöd fattas. Om att fatta förvaltningsbeslut föreskrivs i förvaltningslagen.

De uppgifter om stöd som utgör grund för utbildningsanordnarnas finansiering ska enligt lagen om nationella studie och examensregister registreras i Utbildningsstyrelsens nationella, centraliserade integrationsservice (KOSKI) för studierättigheter och prestationer. I detta register ska man också införa uppgifter om förvaltningsbeslut som i enlighet med 20 i § i lagen om grundläggande utbildning fattats för anordnande av undervisning för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga liksom information om huruvida elevens undervisning anordnas enligt verksamhetsområden eller läroämnen.

7.7 Undervisning för en elev som är patient inom den specialiserade sjukvården och konsultativ sjukhusundervisningstjänst

För en elev som får specialiserad sjukvård anordnas undervisningen i första hand i den egna skolan. Men om eleven är patient på ett sjukhus, är den kommun där sjukhuset ligger skyldig att anordna undervisningen för eleven, om det är motiverat med beaktande av elevens hälsotillstånd, pedagogiska specialbehov och vårdmässiga åtgärder och det inte är elevens bästa att undervisningen anordnas på något annat sätt. Även andra verksamhetsenheter inom den specialiserade sjukvården kan anordna undervisning för elever som får specialiserad sjukvård. Om anordnandet av undervisning för en elev som är patient inom specialiserad sjukvård och konsultativ sjukhusundervisningstjänst föreskrivs närmare i kapitel 5.

7.8 Kontinuerligt stöd i övergångsskeden, samarbete och smidig överföring av information

Småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen och andra stadiet bildar ett kontinuum som stöder barnets och den ungas växande och lärande. Detta stärks genom en smidig informationsöverföring mellan utbildningsanordnarna. Genom samarbete stärks också barnens och vårdnadshavarnas delaktighet. Samarbetet ska utvecklas och utvärderas under utbildningsanordnarens ledning.

För att kunna säkerställa ett kontinuerligt stöd är det viktigt att ha tillräcklig information om elevens stöd och om vilka stödformer och stödåtgärder som är ändamålsenliga. Om barnet har fått barnspecifika stödåtgärder i förskoleundervisningen ska informationen om genomförandet av stödet och dess effekter beaktas då barnet övergår till den grundläggande utbildningen. Om barnet har använt individuella hjälpmedel, fått barnspecifika tolknings eller biträdestjänster, eller regelbunden undervisning av en speciallärare eller undervisning av en speciallärare på heltid i smågrupp i förskoleundervisningen ska detta beaktas då barnet övergår till den grundläggande utbildningen. En bedömning av behov av elevspecifika stödåtgärder ska genomföras i övergångsskedet och planen för genomförande av stöd utarbetas i samarbete.

När en läropliktig elev övergår till en annan utbildningsanordnares utbildning ska den tidigare utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren de uppgifter som är nödvändiga för anordnandet av den läropliktigas utbildning. Målet är att information som är central med tanke på undervisningen, stödet för lärandet, handledningen och anordnandet av individuell elevvård överförs till den nya utbildningsanordnaren. Överföring av information i anknytning till individuell elevvård förutsätter samtycke. Vid överföringen av information ska gällande bestämmelser iakttas. Utbildningsanordnarna ansvarar för att skapa och utveckla rutiner för informationsöverföring.

7.9 Anordnandet av stöd för lärande och skolgång i Sibbo

När det finns behov av att komplettera riktlinjerna och verksamhetssätten för stödet för lärande och skolgång i Sibbo, utöver det som beskrivs i den nationella läroplanen, beskrivs detta i Handboken om stöd för lärande och skolgång vid den grundläggande utbildningen i Sibbo kommun. Handboken för stöd för lärande och skolgång, som kompletterar kapitel 7 i Sibbo kommuns läroplan, förs till den finskspråkiga och den svenskspråkiga utbildningssektionen för godkännande i december 2026.

I handboken beskrivs bland annat

- hur stödet för lärande och skolgång ordnas i praktiken
- screeningar och kartläggningar på olika årskurser
- ansvarspersoner och årsklockor för stödet för lärande
- samarbetet med personer som ansvarar för elev- och studerandevårdens tjänster och andra nödvändiga experter
- befogenheter i anslutning till stöd för lärande och skolgång i olika förvaltningsbeslut
- samarbetet, ansvaren och arbetsfördelningen mellan utbildningssektorn och de övriga förvaltningarna

Verksamheten och samarbetet vid övergångsskeden beskrivs i kapitel 1.4.1 Övergången från en skola till en annan och samarbete vid övergångsskeden i Sibbo i Sibbo kommuns läroplan.

7.9.1 Tolknings- och biträdestjänster samt hjälpmedel i Sibbo

Elever i behov av tolknings- och biträdestjänster har rätt till dem. Syftet med att ordna tolknings- och biträdestjänster är att ge eleven det stöd hen behöver för att kunna delta i undervisningen och uppnå de mål som fastställs i läroplanen. I Sibbo delar undervisningschefen skolorna årligen en resurs som används för att anställa skolgångsbiträden. Skolan får själv bestämma hur den använder sig av resursen. Stödet som ges av skolgångsbiträden består av arrangemang som stöder förutsättningarna för lärande. Samarbetet mellan lärare och skolgångsbiträde ska vara planenligt och mångsidigt.

Skolan skaffar själv de tolkningstjänster som behövs i skolan. Riktlinjerna för tolk- och biträdestjänster samt hjälpmedel beskrivs närmare i Sibbo kommuns handbok för stöd för lärande.

De hjälpmedel som eleven behöver för att stöda lärandet och skolgången skaffar skolan själv enligt de villkor som finns.

8 Elevvård

Elevvård innebär att främja och upprätthålla elevens studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande och verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i skolan. Eleven har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Elevvårdsarbetet ska utgå från barnets bästa.

Elevvården ska ordnas som systematiskt samarbete mellan utbildningssektorn och välfärdsområdet och eleverna och deras vårdnadshavare samt vid behov andra samarbetspartner. Elevvården ska i första hand vara gemensamt, förebyggande arbete. Den gemensamma elevvården är en gemensam uppgift för alla yrkesverksamma i skolgemenskapen. Eleverna har dessutom rätt till elevvårdstjänster, som utgörs av skolhälsovård och kurators- och psykologtjänster. Elevvårdstjänsterna ska ordnas som närservice, som utbildningsanordnaren ska erbjuda ändamålsenliga lokaler för.

I undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen ska elevvården ordnas och genomföras enligt samma principer, och eleverna ska ha samma rättigheter som i elevvården i den grundläggande utbildningen. Enligt lagen om elev- och studerandevård ska utbildningsanordnaren utarbeta en elevvårdsplan för varje skola. Föreskrifter om planen finns i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (föreskrift 4/011/2014).

I undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen har eleven rätt till sådan avgiftsfri elevvård som förutsätts för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Skolgemenskapens och de enskilda elevernas hälsa, välbefinnande och trygghet ska beaktas i allt skolarbete.

Utbildningsanordnaren ska göra upp en elevvårdsplan för genomförandet av den samlade elevvården. För den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av den anordnarspecifika elevvården svarar en sektorsövergripande styrgrupp. Elevvårdsplanen ska göras upp i samarbete med skolornas personal och elevvårdstjänsternas personal, eleverna och deras vårdnadshavare. Välfärdsområdet har i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen en samarbetsskyldighet vid beredningen av utbildningsanordnarens elevvårdsplan.

Utbildningsanordnarens elevvårdsplan ersätter den lokala läroplanen för elevvårdens del. I elevvårdsplanen ingår de anordnarspecifika målen och de centrala principerna för elevvårdsarbetet samt åtgärder för att genomföra och följa upp elevvården (egenkontroll) och skolvis preciserade uppgifter för helheterna 1–5. I elevvårdsplanen ska utbildningsanordnaren beskriva hur man i skolorna följer upp och vid behov ser över hur planen genomförs.

Utbildningsanordnaren avgör på lokal nivå hur de nödvändiga uppgifterna om helheterna sammanställs och hur skolornas verksamhet styrs med hjälp av uppgifterna. För elevvårdstjänsternas del sker detta i samarbete med välfärdsområdet. Planen bifogas till kommunens välfärdsplan för barn och unga.

8.1 Elevvårdsplan för den grundläggande utbildningen i Sibbo kommun

Elevvårdsplanen för den grundläggande utbildningen i Sibbo omfattar både den grundläggande utbildningen och undervisningen som förbereder för den grundläggande utbildningen.
I Sibboskolornas läsårsplaner ingår ett avsnitt om planering, genomförande och utvärdering av elevvården, där följande punkter 1–5 antecknas för varje skola enligt en gemensamt överenskommen tidtabell.

Styrgruppen för elevvården beslutar varje läsår om ett tema för det gemensamma arbetet som styr och fokuserar på elevvården i skolorna. Temat kan baseras på resultaten av undersökningar om elevernas välbefinnande, eller det kan vara en annan aktuell fråga som påverkar barns och ungdomars välbefinnande. Skolan ska i läsårsplanen ange hur den gemensamma elevvården ska inriktas enligt temat.
Utvecklingen av elevvården och utvärderingen av dess effektivitet kräver systematisk och regelbunden övervakning av elevvårdsarbetet i skolorna.

1. En uppskattning av det totala behovet av elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster
För uppskattningen av det totala behovet av elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster (skolhälsovård samt kurators- och psykologtjänster) sammanställs uppgifter för varje skola. Uppgifterna anges i utbildningsanordnarens elevvårdsplan som årsverken för elevvårdstjänsternas personal. Med uppskattningen säkerställs elevvårdstjänsternas tillräcklighet med beaktande av elevernas behov och behoven inom skolgemenskapen, genomförandet av hälsoundersökningar och förverkligandet av personaldimensioneringen samt anordnandet av tjänsterna inom lagstadgad tid.

Det maximala antalet elever per kurator och psykolog inom elevvårdens tjänster är 670 respektive 780. De bindande kvoterna för kuratorer trädde i kraft 1.1.2022 och för psykologer 1.8.2023. Enligt Institutet för hälsa och välfärds (THL) senaste Rekommendation för barn- och skolhälsovården som publicerades våren 2023 består personalstyrkan i skolorna av en heltidsanställd hälsovårdare per 460 elever.

En uppskattning av det totala behovet av elevvård
I uppskattningen av det totala behovet av elevvård ingår de nödvändiga resurserna för den individuella och den gemensamma elevvården samt för samarbetet inom elevvården. Vid uppskattningen av det totala behovet beaktas bland annat antalet skolenheter och skolornas elevantal samt särdragen i verksamhetsmiljön. Vid uppskattningen beaktas även till exempel antalet och andelen barn i olika åldrar, barn i behov av intensifierat och särskilt stöd och barn med invandrarbakgrund. Vid uppskattningen utnyttjas på ett mångsidigt sätt lokal uppföljningsinformation om barnens och de ungas hälsa, välbefinnande och levnadsförhållanden, som även samlats in av eleverna och vårdnadshavarna, undervisningspersonalen och elevvårdstjänsternas personal.

Skolornas elevvårdsgrupper använder resultaten från den senaste skolhälsoenkäten och andra uppföljningsdata om barns och ungdomars välbefinnande som grund för att bedöma det övergripande behovet av elevvård. Information om antalet klienter och genomförandet av tidsfrister för elevvårdstjänster, samt feedback från eleverna, beaktas i den övergripande behovsbedömningen. Behovsbedömningen påverkas också av egenskaperna hos det grannskap där skolan är belägen och av skolans elev- och utbildningsnyckeltal.

En uppskattning av det totala behovet av elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster
Utbildningsanordnarens uppskattning av tillgängliga elevvårdstjänster anger antalet årsverken för alla yrkesverksamma inom elevvårdstjänster (skolhälsovård samt kurator- och psykologtjänster).

Enheten Skol- och studerandehälsovård i Östra Nylands välfärdsområde rapporterar de resurser som står till förfogande för Sibbos grundläggande utbildning för upprättande av elevvårdsplanen. Informationen ges i en gemensamt överenskommen tidtabell och omfattar resurserna för skolhälsovård respektive kurators- och psykologtjänster, angivna i årsverken per yrkesgrupp.

2. Skolgemenskapens åtgärder för att främja den gemensamma elevvården
Den gemensamma elevvården är en viktig del av den grundläggande utbildningens kultur och dess utveckling kräver ledarskap. I enlighet med 6 § i lagen om elev- och studerandevård (elevhälsa i enlighet med en läroplan samt elevhälsa som ordnas av utbildningsanordnaren) är främjandet av elevernas hälsa och välbefinnande en del av den generellt riktade elevhälsan. Med detta avses en verksamhet som följer med och främjar elevernas generella och individuella välbefinnande, bidrar till en sund, trygg och tillgänglig studiemiljö, främjar mental hälsa och förhindrar utslagning. Skolpersonalen bär huvudansvaret för skolgemenskapens välbefinnande.

Rutinerna och de centrala resultaten för uppföljningarna av elevernas välbefinnande, hälsa och trygghet samt välbefinnandet, hälsan och tryggheten inom skolgemenskapen
Resultaten av den kommunala trivselenkäten och enkäten hälsa i skolan diskuteras i skolornas elevvårdsgrupper. Eleverna är med och diskuterar resultaten och kommer med förslag till förbättringar. Elevvårdsgrupperna diskuterar planer för att skydda eleverna från mobbning, trakasserier, diskriminering och våld och övervakar planernas effektivitet och ändamålsenlighet. Detsamma gäller för krisplanen. Gruppen ansvarar för att elever, vårdnadshavare och skolpersonal är medvetna om planerna och de verksamhetsmodeller som de innehåller.

Inspektioner av hälsa, säkerhet och välbefinnande i skolor ger nödvändiga och användbara övervakningsdata.

Elevvårdsgrupperna utvärderar sin egen verksamhet årligen, i slutet av läsåret.

De skolspecifika elevvårdsgruppernas ledning, sammansättning och verksamhetssätt
Varje grundskola i Sibbo har en gemensam elevvårdsgrupp för skolan som ansvarar för planering, utveckling, genomförande och utvärdering av skolans elevvård. Gruppen träffas regelbundet och tillräckligt ofta.

Skolans gemensamma elevvårdsgrupp är sektorsövergripande och leds av rektorn eller biträdande rektorn. I gruppen ingår representanter för skolans personal, elever och vårdnadshavare samt representanter för elev- och studerandehälsovården i välfärdsområdet. Gruppen kan vid behov rådfråga experter, och skolans samarbetspartners (t.ex. ungdomstjänster) kan involveras i gruppens arbete. Gruppens sammansättning varierar från skola till skola i Sibbo, beroende på skolornas storlek och behov. Gruppen kan också delas av flera skolor, t.ex. skolor verksamma i samma skolbyggnad eller byskolor i ett område.

Den gemensamma elevvårdsgruppens uppgift är att främja skolgemenskapens välbefinnande, trivsel och trygghet. Elevvårdsgruppen hanterar frågor på allmän och samhällelig nivå.

Den skolspecifika elevvårdsgruppen har som uppgift att:

- planera hur det läsårsspecifika temat för gemensam elevvård som beslutats i styrgruppen ska genomföras i den egna skolan
- samla in skolspecifika uppgifter för elevvårdsplanen
- planera undervisning i emotionella färdigheter, kamratfärdigheter och trygghetsfärdigheter
- göra skolspecifika planer för att skydda elever från mobbning, trakasserier, diskriminering och våld
- utarbeta en krisplan för skolan
- bearbeta resultaten av kommunens gemensamma trivselenkät samt enkäten hälsa i skolan och eventuella andra enkäter, utarbeta förslag till åtgärder och förbättringar på grundval av resultaten samt följa upp genomförandet av förslagen
- övervaka antalet frånvarotillfällen på klass- och gruppnivå och, vid behov, planera riktade insatser för att ingripa i frånvaron. I mitten av höst- och vårterminerna samlas uppgifterna om frånvaro centraliserat in per respektive klass, vilket ger skolspecifika uppgifter om total frånvaro. Gruppen övervakar användningen av modellen för uppföljning och ingripande i skolfrånvaro och lägger vid behov fram utvecklingsförslag till styrgruppen för elevvården
- planera och genomföra aktiviteter för att stärka skolengagemanget och skolnärvaron
- följa med aktuella faktorer och företeelser som påverkar välbefinnandet i skolan och vidta nödvändiga åtgärder
- dela ut information om elevvård
- planera och genomföra inspektioner av säkerhet, hälsa och välbefinnande i skolan (vart tredje år)
- utvärdera elevvårdsgruppens egen verksamhet.

Förebyggande av frånvaro, systematisk uppföljning av frånvaro och ingripande vid frånvaro

Om förebyggande av frånvaro, systematisk uppföljning av frånvaro och ingripande vid frånvaro föreskrivs i läroplanens kapitel 5.1 Gemensamt ansvar för skoldagen samt i dess underkapitel 5.1.1, 5.1.2 och 5.1.3.

Förebyggande av användning av tobaksvaror och andra rusmedel och hur man ingriper i användningen av dessa

Planen för rusmedelsförebyggande arbete innehåller också ett avsnitt om skolor. Riskerna förknippade med användning av tobaksprodukter och andra berusningsmedel tas upp på lektionerna, med hänsyn till elevernas ålder och utvecklingsnivå. Skolan kan också bjuda in utomstående experter för att diskutera rökning och rusmedelsmissbruk med eleverna.

Hälsokontroller inom skolhälsovården omfattar en kartläggning av elevernas rusmedelsanvändning. Skolhälsovården har utarbetat riktlinjer för skolor om hur man tar upp frågor om rusmedelsmissbruk och hur man ingriper i användningen av rusmedel.

Samarbete och rutiner vid granskningar av skolmiljöns hälso- och trygghetsaspekter samt skolgemenskapens välmående

Inspektioner av hälsa, trygghet och välbefinnande i skolor utförs på en tvärvetenskaplig grund, där olika myndigheter samarbetar vart tredje år. Skolans elevvårdsgrupper är involverade i planering, genomförande och uppföljning av de åtgärder som beslutas under inspektionen. Rektor leder förberedelserna inför inspektionen och själva inspektionstillfället.

Vid inspektionen deltar representanter för elever, vårdnadshavare, undervisningspersonal och elevvård samt representanter för arbetshälsa, arbetsskydd, lokalitetsförvaltning och miljöhälsovård. En inspektionsrapport upprättas i enlighet med THL:s anvisningar.

3. Åtgärder för att tillhandahålla de stödinsatser som behövs (individuell elevvård)

Med den individuella elevvården avses skolhälsovårdens tjänster, elevvårdens kurators- och psykologtjänster samt den sektorsövergripande elevvården för enskilda elever, som genomförs i en sektorsövergripande expertgrupp. Inom den individuella elevvården följer man upp och främjar elevens helhetsmässiga hälsa, välbefinnande, delaktighet och lärande, samt förebygger problem och erbjuder tidigt stöd. Den individuella elevvården bygger alltid på elevens och vid behov vårdnadshavarens samtycke. Elevens delaktighet och åsikter ska tas i beaktande vid åtgärderna och lösningarna i enlighet med dennes ålder och utvecklingsnivå. Inom den individuella elevvården ska man följa bestämmelserna om sekretess samt mottagande och utlämnande av uppgifter.

Hur eleven hänvisas till elevvårdstjänsterna (skolhälsovård, kurators- och psykologtjänster)

Elevvårdsarbetet utförs i gott och öppet samarbete med eleven och dennes vårdnadshavare, med beaktande av elevens ålder och övriga personliga förutsättningar. Elevens delaktighet och självständighet respekteras vid arbetet. Arbetet styrs av barnets bästa. Elevvårdens tjänster är frivilliga för eleverna och konfidentiella. Målet är att tjänsterna tillhandahålls inom de tidsfrister som krävs enligt lagen om elev- och studerandevård. Arbetet utförs i enlighet med bestämmelserna om sekretess, registrering och utlämnande av information.

Om en anställd i skolan bedömer att det behövs elevvårdens tjänster för att förebygga eller övervinna studiesvårigheter eller sociala eller psykiska svårigheter hos en elev, ska den anställde tillsammans med eleven utan dröjsmål kontakta elevvårdens hälsovårdare, psykolog eller kurator och lämna de uppgifter som hen känner till och som behövs för bedömning av behovet av stöd. Om det inte är möjligt att ta kontakt tillsammans, ska eleven informeras om kontakttagandet och ges möjlighet att samtala om orsakerna till kontakttagandet inom den tidsfrist som anges ovan. Lag om elev- och studerandevård (1287/2023) 16 §.

Hur den sektorsövergripande expertgruppen till stöd för en enskild elev sammansätts, hur samtycke inhämtas och hur man deltar i arbetet

Den sektorsövergripande expertgruppen (förkortas MAA-gruppen, från finskans ”monialainen asiantuntijaryhmä”) sammankallas av den representant av undervisningspersonalen eller elevvården som har identifierat behovet. Eleven eller vårdnadshavaren kan också framföra sin önskan om att en grupp bildas. Det är nödvändigt att bilda en grupp om elevens situation kräver samarbete mellan olika yrkesgrupper för att klargöra och hantera situationen. Gruppen bildas med samtycke från eleven eller vårdnadshavaren. Gruppens sammansättning kan variera från fall till fall. Gruppens uppgift är att identifiera elevens behov av stöd och tjänster, planera nödvändiga insatser och övervaka effekterna av de överenskomna åtgärderna. I regel deltar alltid eleven och, i förekommande fall, även vårdnadshavaren i den sektorsövergripande expertgruppens möten. Den information som samlas in från MAA-gruppens arbete registreras i elevvårdsjournalen, där även eventuellt utlämnande av information och anledningen till detta registreras. Uppgifterna är sekretessbelagda.

Medlemmarna i expertgruppen har rätt att inhämta råd om elevens fall från de experter som de anser nödvändiga och, trots sekretessbestämmelserna, att i detta syfte lämna ut konfidentiell information till den expert som ger råd.

Hur elevvårdsjournalerna utarbetas och förvaras samt hur en ansvarsperson för utbildningsanordnarens elevvårdsregister utses

En elevhälsojournal utarbetas om behandlingen av ett ärende som gäller en enskild elev i den sektorsövergripande expertgruppen. Den person som ansvarar för gruppen antecknar de uppgifter som behövs för att organisera och genomföra den individuella elevvården i elevhälsojournalen. Andra medlemmar i expertgruppen kan också göra inlägg. Journalen upprättas i ett löpande format, som går kronologiskt framåt.

I elevhälsojournalen antecknas också eventuellt utlämnande av information och orsaken till detta. Utbildningsanordnaren ansvarar för behandlingen av personuppgifter och upprätthåller ett elevvårdsregister. Uppgifter som sparats i elevvårdsregistret är sekretessbelagda.

Anordnandet av nödvändig elevvård i samband med en disciplinär åtgärd eller när eleven förvägras att delta i undervisning

Skolan måste se till att nödvändiga elevvårdstjänster tillhandahålls en elev som har blivit disciplinerad eller avstängd från att delta i undervisningen under resten av arbetsdagen och högst fram till nästa arbetsdag.

I Sibbo ingår planerna för användning av fostrande samtal och disciplinära åtgärder i skolorna i planen för skydd av eleverna mot våld, mobbning och trakasserier i enlighet med 29 § i lagen om grundläggande utbildning. Planen uppdateras för varje skola varje läsår. Den skolspecifika planen enligt 29 § i lagen om grundläggande utbildning definierar ansvar och rutiner i händelse av avstängning från undervisningen, inklusive hur elevens möjlighet att ha ett personligt samtal med en elevvårdens psykolog eller kurator under en avstängning från undervisningen genomförs och vem som ansvarar för att ordna detta.

Förfaringssätten i skolan (inklusive inhämtande av samtycke) för lärarens bedömning av hur eleven mår och klarar sig i skolan vid den omfattande hälsoundersökningen i årskurs 1, 5 och 8

Skolhälsovårdare arbetar med lärare och ber vid behov lärarna om information om elevernas lärande och välbefinnande. Under hälsokontrollen kan eleven och hens vårdnadshavare ta del av den information som läraren tillhandahåller. Om hälsokontrollen visar att det finns behov av stöd för lärande och skolgång kan skolhälsovårdaren vidarebefordra denna information till lärarna med vårdnadshavarens och elevens samtycke.

Rutinerna för att meddela om specialdiet eller medicinering för eleven under skoldagen

Vårdnadshavare har kontakt med skolhälsovårdaren om elevens specialkost. Hälsovårdaren undertecknar ett specialkostintyg för eleven och skickar det till köket.

I Sibbo har skolhälsovården utarbetat en plan för läkemedelsbehandling, till vilken även ingår en plan för elevspecifik läkemedelsbehandling.

4. Samarbete med eleverna och deras familjer samt personalen i skolan och andra aktörer som stöder elevernas välbefinnande

Elevvården är en uppgift som alla som arbetar i skolgemenskapen delar med elevvårdstjänsternas personal. Det centrala inom elevvården är att eleverna, vårdnadshavarna, utbildningssektorns personal och elevvårdstjänsternas personal samt samarbetspartnerna är delaktiga i planeringen, förverkligandet och utvärderingen av verksamhetssätten inom elevvården. Detta förutsätter gemensamma verksamhetssätt och samarbete i synnerhet mellan utbildningsanordnaren och välfärdsområdet.

Hur eleverna, vårdnadshavarna, utbildningssektorns personal och elevvårdstjänsternas personal tar del i utarbetandet av utbildningsanordnarens elevvårdsplan och genomförandet av den gemensamma elevvården

Att främja elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet är en del av skolans verksamhetskultur. Skolans gemensamma elevvårdsgrupp är sektorsövergripande. I gruppen ingår representanter för skolans personal, elever och vårdnadshavare samt representanter för elev- och studerandehälsovården i välfärdsområdet. Till gruppens uppgifter hör att samla in skolspecifika uppgifter för elevvårdsplanen samt att planera, genomföra och utvärdera den gemensamma elevvården på skolans nivå.

Föräldraföreningar i skolor kan involveras i planeringen och genomförandet av den gemensamma elevvården. Detta görs vanligtvis av representanter för skolans elevvårdsgrupp. Möjligheter till distansdeltagande kan underlätta för vårdnadshavare att delta i planeringen av evenemang som har som mål att främja välbefinnandet.

Hur man ser till att skolans undervisningspersonal och den övriga personalen introduceras i och innehar den kompetens som behövs inom den gemensamma elevvården

Den gemensamma elevvården som främjar välmående i skolan är till för alla som arbetar i skolor, och därför behövs regelbunden introduktion och utbildning för personalen.

Det är också nödvändigt att regelbundet se över innehållet i och riktlinjerna för planerna mot mobbning, trakasserier, diskriminering och våld, krisplanen och modellen för uppföljning och ingripande i skolfrånvaro, t.ex. vid gemensamma utbildningsdagar (”veso”-dagar), personalmöten eller andra möten. Det är viktigt att informera om förändringar i planer och riktlinjer och att se till att personalen har tillräckliga kunskaper.

Sektorsövergripande samarbete inom elev- och studerandevården i samband med stöd för lärande, flexibel grundläggande utbildning och undervisning på sjukhus

Bedömningen av elevspecifikt stöd inleds om de gruppspecifika stödåtgärderna inte är tillräckliga. Bedömningen fokuserar på både de arrangemang och stödåtgärder som används i undervisningsgruppen och det stöd som den enskilda eleven behöver. Bedömningen görs gemensamt av de lärare som undervisar eleven i fråga. Om bedömningen av behovet av elevspecifikt stöd behöver kompletteras med elevvårdens experters perspektiv, ska en sektorsövergripande (individuell) expertgrupp bildas. Avgränsning av lärokursen kräver alltid ett yttrande eller förordande av en skolpsykolog. Lärarna utarbetar också tillsammans en elevspecifik stödplan. Vid behov kan elevvårdens yrkespersoner konsulteras när en plan upprättas och revideras.

I Sibbo ordnas verksamhet inom flexibel grundläggande utbildning i åk 7–9. Målen för lärandet, lärmiljöerna samt stödåtgärderna planeras och genomförs så att de motsvarar målen i den grundläggande utbildningen. En elev som får elevspecifika stödåtgärder enligt 20 c § i lagen om grundläggande utbildning kan också delta

i verksamheten för flexibel grundläggande utbildning, om eleven kan följa den läroplan som används i den flexibla grundläggande utbildningen och arrangemanget som helhet kan anses ligga i elevens intresse. Valet av elever bereds i ett sektorsövergripande samarbete. Beslutet om valet av elever fattas av rektorn.

För en elev inom den flexibla grundläggande utbildningen upprättas en plan i samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Planen beskriver särdragen som är relaterade till elevens flexibla grundläggande utbildning, exempelvis hur undervisningen ska ordnas i lärmiljöer utanför skolan. Om eleven får elevspecifikt stöd beskrivs den flexibla grundläggande utbildningen i planen för genomförande av elevspecifikt stöd. I undervisningen betonas samarbete som är sektorsövergripande och omfattar olika förvaltningar och organisationer. Elevernas uppväxt, utveckling och förmåga att hitta sina egna styrkor stöds också av ett sektorsövergripande samarbete.

I undervisningen för en elev inom den specialiserade sjukvården kombineras målen för att upprätthålla lärande och skolgång samt vårdens mål för elevens allomfattande rehabilitering. Den kommun där det sjukhus som svarar för vården finns och elevens utbildningsanordnare samt elevens hemkommun ska tillsammans komma överens om hur undervisningen ordnas och i yrkesövergripande samarbete ordna det stöd som är nödvändigt när eleven övergår till sjukhusundervisning eller återgår från sjukhusundervisning till undervisning i den egna skolan. Före beslutet ska eleven, hens vårdnadshavare samt utbildningsanordnaren och elevvårdstjänsternas personal höras.

Syftet med den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten är att stärka lärarnas kompetens i närskolorna och att ge dem stöd i att skapa en trygg och lugn lärmiljö. Denna tjänst utnyttjas när man för en elev planerar eller genomför förebyggande eller korrigerande åtgärder som är krävande och sektorsövergripande. Tjänsten kan också utnyttjas för att anordna undervisning för elever som inte redan omfattas av specialiserad sjukvård.

Samarbetet med andra aktörer som stöder elevernas välbefinnande, såsom ungdomsarbetet, barnskyddet, specialsjukvården och polisen

Skolans samarbetspartner – ungdomstjänster, församlingar, organisationer – kan delta i det gemensamma elevvårdsarbetet, antingen regelbundet eller i projekt.

Utöver elevvården kan eleven få stöd av t.ex. socialarbetet för barnfamiljer, barnskyddet eller specialsjukvården. Då är det viktigt att samordna olika tjänster och behandlings- och rehabiliteringsplaner och att arbeta tillsammans i ett nätverk för att se till att tjänsterna är sammanhängande och lämpliga för eleven och hens familj.

Sibbo kommun deltar i verksamhet enligt Ankarmodellen, ett projekt som leds av polisen i Östra Nyland. Modellen syftar till att ingripa i ett tidigt skede i närståendevåld och brott bland barn och ungdomar och att arbeta med förebyggande åtgärder. Ankarmodellen bygger på samarbete mellan flera myndigheter. Utöver Ankar-verksamhetsmodellen tillämpar Sibbos grundskolor enhetlig praxis enligt en verksamhetsmodell som introducerats i Södra Karelen vid behandlingen av elevers lagstridiga gärningar som uppfyller definitionen av brott.

Enligt 25 § i barnskyddslagen är personer som arbetar med barn och unga skyldiga att göra en anmälan till polisen, när de har fått kännedom om att ett barn utsatts för en gärning som är straffbar som sexualbrott eller en gärning som är straffbar som brott mot liv och hälsa.

Samråd mellan olika yrkesgrupper är en viktig arbetsmetod inom elevvården.

Hur eleverna, vårdnadshavarna, personalen och samarbetspartnerna informeras om principerna för och verksamheten inom den gemensamma och individuella elevvården

Eleverna och deras vårdnadshavare får information om vilka elevvårdstjänster som står till förfogande, och de handleds i att söka de tjänster de behöver. Elevens och vårdnadshavarens delaktighet i elevvården, planmässigt samarbete och information om elevvården ökar kännedomen om elevvården och hjälper eleven att söka sig till tjänsterna.

När det gäller elevvård är det viktigt att informera elever, vårdnadshavare, personal och samarbetspartner om både elevvårdens individuella stödtjänster och om den gemensamma elevvårdens tjänster. Modellen för uppföljning och ingripande i skolfrånvaro och planer för att skydda elever från mobbning, trakasserier, diskriminering och våld är en del av den information som ska tillhandahållas.

Information om elevvårdstjänster tillhandahålls av både välfärdsområdet och kommunen. Den kommunala kontaktpersonen för elevvård har regelbunden kontakt med elevvårdstjänsterna i välfärdsområdet för att säkerställa en konsekvent kommunikation.

Utbildningssektorn informerar skolpersonalen om elevvårdsfrågor, särskilt när det sker förändringar i läroplaner eller lagstiftning.

5. Planer för hur eleverna ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier samt krisplanen

Eleven har rätt till en trygg skolmiljö. Det innebär såväl fysisk, psykisk, social som pedagogisk trygghet. Utbildningsanordnaren bär ansvaret för systematisk utveckling av verksamhetskulturen, gemensam beredning och utarbetande av gemensamma tillvägagångssätt tillsammans med skolorna i syfte att säkra tryggheten. Utbildningsanordnaren introducerar sin personal och elevvårdstjänsternas personal i förfaringssätten i olika problemsituationer och sköter kommunikationen om och uppdateringen av planerna.

Planer för hur eleverna ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan beskrivs separat åtgärderna för att förebygga våld, mobbning och trakasserier, följa upp deras förekomst och ingripa i problemsituationer samt rutinerna som förutsätts för uppföljningen efteråt. I planen beskrivs lärarens eller rektorns skyldighet att meddela om trakasserier, mobbning, diskriminering eller våld som skett i lärmiljön eller under skolvägen och som kommit till hans eller hennes kännedom, till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för de inblandade eleverna. Dessutom beskrivs förfaringssätten för att hänvisa eleverna som är i behov av stöd (både eleven som misstänks för gärningen och eleven som utsatts) till elevvårdstjänsterna. En beskrivning av samarbetet med vårdnadshavarna och myndigheterna, inklusive förfaringssätten gällande anmälningsskyldigheten till socialvården och/eller polisen, är en del av planen.

Skolor gör planer för att skydda elever från mobbning, trakasserier, diskriminering och våld enligt en gemensam kommunal dokumentmall för planen, med hjälp av strukturen nedan:

- skolans ordningsregler
- hur man förebygger och ingriper vid mobbning
- hur man förebygger och ingriper vid våld och aggressivt beteende
- hur man förebygger och ingriper vid trakasserier
- hur ovannämnda frågor beaktas på skol-, grupp- och individnivå och hur individuellt stöd, behövlig vård, övriga åtgärder och uppföljning ordnas, både för förövaren och för den som utsatts
- hur man kontaktar hemmet och samarbetet med vårdnadshavarna
- samarbetet med myndigheterna
- hur personalen, eleverna, vårdnadshavarna och samarbetspartnerna ska göras förtrogna med och informeras om planen
- hur planen uppdateras, följs upp och utvärderas samt hur uppföljningen antecknas och utvärderas.

Planerna diskuteras med eleverna varje läsår. Vårdnadshavarna informeras om innehållet i planerna. Undervisningspersonalen känner till innehållet och riktlinjerna i planerna och får vid behov introduktion och utbildning för att säkerställa en konsekvent praxis i linje med planerna.

Krisplan (plan för kriser, hot och faror)

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan ingår en krisplan, där agerandet vid plötsliga kriser och hotfulla eller farliga situationer ska beskrivas. I planen beskrivs hur man förebygger och förbereder sig på samt agerar i krissituationer och hur man övar beredskapen att agera. I planen beskrivs dessutom principerna för ledningen av helheten, samarbetet samt arbets- och ansvarsfördelningen. I planen beskrivs principerna för den interna och externa kommunikationen samt informationsgången mellan utbildningsanordnaren och skolan. Krisplanen ska beredas i samarbete med myndigheterna i välfärdsområdet och övriga nödvändiga myndigheter med beaktande av övriga anvisningar för kriser och hotfulla eller farliga situationer samt principerna för anordnandet av psykosocialt stöd.

Krisplanen bygger på en gemensam grundtext för alla skolor, och respektive skolor lägger till skolspecifik information i den. Planen ses över varje år och diskuteras med personalen i början av läsåret. Krisplanen uppdateras i samarbete med polisen, räddningsverket, socialjouren och andra myndigheter. Räddningsplanen och krisplanen kompletterar varandra.

9 Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur

All undervisning ska följa de gemensamma målen och principerna som fastställs i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Elevernas språkliga färdigheter och kulturella bakgrund ska beaktas i den grundläggande utbildningen. Varje elevs språkliga och kulturella identitet ska stödjas på ett mångsidigt sätt. Eleverna handleds att känna till, förstå och respektera den rätt till eget språk och egen kultur som varje medborgare enligt grundlagen har.

Målet är att lära eleverna att värdesätta olika språk och kulturer samt att främja två och flerspråkighet och på så sätt stärka elevernas språkliga medvetenhet och metalingvistiska färdigheter. I skolarbetet kan ingå flerspråkiga undervisningssituationer där lärarna och eleverna använder alla de språk de kan. Den kunskap

som eleverna, deras vårdnadshavare och andra i elevernas umgängeskrets har om naturen, levnadsvanor, historia, språk och kulturer inom det egna språk och kulturområdet ska tas tillvara i undervisningen. Elevernas kulturella litteracitet kan stärkas med hjälp av mediekunskap och genom att ta tillvara elevernas och deras familjers erfarenheter av mediekultur.

Enligt lagen om grundläggande utbildning är undervisningsspråket antingen finska eller svenska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen meddelas på något annat språk än elevens egna ovan nämnda språk, om detta inte äventyrar elevens möjligheter att följa undervisningen.

9.1 Elever med invandrarbakgrund

Undervisningen för elever med invandrarbakgrund har som särskilt mål att stödja elevernas flerspråkighet och utvecklingen av deras identitet och självkänsla. Det ger eleverna förutsättningar att utvecklas till balanserade och aktiva samhällsmedlemmar. Elevernas bakgrund och utgångsläge, såsom modersmål och kultur och hur länge de bott i Finland, ska beaktas i undervisningen.
Elever med invandrarbakgrund ska uppmuntras att använda de språk de kan på ett mångsidigt sätt under lektionerna i olika läroämnen och i övrig verksamhet i skolan. Genom att utveckla och använda sitt eget modersmål tillägnar sig eleven och lär sig kommunicera om innehållet i olika läroämnen också på sitt eget modersmål. Enligt Finlands grundlag har alla som bor i Finland rätt att upprätthålla och utveckla sitt språk och sin kultur. Eleverna ska i mån av möjlighet ges undervisning i sitt eget modersmål.

Valet av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur beskrivs i kapitlet för lärokursens särskilda uppdrag.

Vid sidan om undervisning i elevens eget modersmål och i svenska eller finska ges vid behov stöd inom andra områden av lärandet för att uppnå lika möjligheter till lärande. För elever med invandrarbakgrund görs vid behov en plan. Om eleven är en minderårig elev som kommit till landet utan vårdnadshavare, eller om det är fråga om ett annat barn eller annan ung person med invandrarbakgrund för vilken man utarbetar en integrationsplan enligt lagen om främjande av integration, kan planen som utarbetas för eleven vara en del av integrationsplanen.

9.2 Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur i Sibbo

Varje skola ska se till att elevernas språk, språkliga färdigheter och kulturella bakgrunder beaktas som en del av skolans verksamhetskultur. Utvecklingen av kulturidentiteten ska stödjas i möjligaste mån genom aktivt samarbete mellan lärarna i elevens modersmål, de övriga lärarna och hemmen.

I Sibbo strävar man efter att ordna undervisning i elevens modersmål om minst fyra elever har samma modersmål och en lämplig lärare kan rekryteras för undervisningen. Undervisningen följer en läroplan som baserar sig på läroplanens grunder för undervisning i modersmål för invandrare inom den grundläggande utbildningen. Undervisningen ordnas utanför de egentliga skoltimmarna. Vårdnadshavaren ansvarar för elevens rese- och transportkostnader. Vårdnadshavarna meddelas in början av läsåret om ordnandet och betydelsen av undervisning på eget modersmål.

Lärarna som undervisar eleven fastställer tillsammans elevens behov med avseende på lärokursen svenska som andra språk och litteratur. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om val som gäller lärokurser. Skolan förklarar för elevens vårdnadshavare behovet av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur och klargör vilken lärokurs som är mest ändamålsenlig för eleven och vilka konsekvenser valet av lärokurs har för fortsatta studier. Samarbetet mellan hem och skola säkerställer att eleven får undervisning enligt den lärokurs som är lämpligast för hen.

Förtydligandena i läroplanen för den förberedande undervisningen inför den grundläggande utbildningen och för påbyggnadsundervisningen inför den grundläggande utbildningen finns i dokumentet Grunderna för läroplanen för den förberedande undervisningen inför den grundläggande utbildningen.

10 Undervisning på två språk

Skolans undervisningsspråk är antingen svenska eller finska och i vissa fall samiska, romani eller teckenspråk. I undervisningen kan enligt lagen om grundläggande utbildning även andra språk utöver skolans egentliga undervisningsspråk användas, om man bedömer att det inte försämrar elevernas möjligheter att följa med undervisningen. I en särskild undervisningsgrupp eller skola kan undervisningen huvudsakligen eller helt ges på ett annat språk.

Undervisningsspråket som fastställs i lagen om grundläggande utbildning bestämmer på vilket språk undervisningen i modersmål och litteratur ges. Timantalet i modersmål och litteratur och A1språket kan dock vid behov slås ihop i enlighet med statsrådets förordning. Av det sammanlagda antalet timmar ska i så fall minst hälften undervisas på skolans egentliga undervisningsspråk.

För att trygga samarbetet mellan hem och skola ska information avsedd till vårdnadshavaren och centrala dokument finnas tillgängliga på undervisningsspråket som fastställs i lagen om grundläggande utbildning och vid behov på skolans övriga undervisningsspråk.

Undervisningen kan genomföras som omfattande undervisning på två språk, som kan indelas i tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken och annan omfattande undervisning på två språk. Den kan också ges som mindre omfattande undervisning på två språk, som här går under benämningen språkberikad undervisning. Ibland genomförs undervisning på två språk i form av språkbad på andra språk än de inhemska språken. Sådan undervisning, liksom eventuella kortare språkbadsprogram, betraktas här som övrig undervisning på två språk.

10.1 Mål och utgångspunkter för undervisning på två språk

Målet för undervisningen på två språk är att eleverna uppnår goda och mångsidiga språkkunskaper såväl i skolans undervisningsspråk som i målspråket. På lång sikt är målet för undervisningen på två språk att lägga grund för livslångt språklärande och uppskattning för språklig och kulturell mångfald. Eleverna ska erbjudas autentiska språkmiljöer i undervisningen på två språk. Målet eftersträvas genom att man, utöver lektionerna i modersmål och litteratur och lektionerna i språkbadsspråket/målspråket, även ordnar undervisningen i olika läroämnen på båda språken och utnyttjar båda språken i skolans vardag, också utanför undervisningen.

Utbildningsanordnaren ska lokalt fastställa innehållet och timantalet i språkbadsspråket/ målspråket. Språkbadsspråket/målspråket är oftast samtidigt elevens A1språk.

Eleverna ska i alla läroämnen uppnå målen i de nationella grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

I undervisning på två språk ska tyngdpunkten ligga på naturlig kommunikation och interaktion, praktisk undervisning och att eleverna aktivt använder språket. Man ska medvetet stödja elevens möjligheter att använda både skolans undervisningsspråk och språkbadsspråket/målspråket i olika läroämnen. Skolans undervisningsspråk och språkbadsspråket/målspråket ska bilda en helhet och inlärningen av båda språken ska stödjas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna. Undervisningen på två språk ska återspeglas i skolans verksamhetskultur. Planeringen och genomförandet av undervisningen förutsätter systematiskt samarbete och dialog såväl mellan lärarna i de olika läroämnena som bland skolans övriga personal.

Det är bra om lärarna gemensamt planerar övergången från klassundervisning till ämnesundervisning. De särskilda krav som undervisningen på två språk ställer kan då målmedvetet tas i beaktande.

Planeringen och kontinuiteten i undervisningen och vid övergångarna förutsätter också samarbete mellan intressentgrupperna.

Undervisningen i språkbadsspråket/målspråket

Utbildningsanordnaren ska lokalt fastställa målen och innehållet i språkbadsspråket/målspråket. Målen kan till exempel ställas upp utgående från Nivåskalan för språkkunskaper. I undervisningen i språkbadsspråket/målspråket ska elevernas språkkunskaper utvecklas mångsidigt med hänsyn till vilka krav de olika läroämnena ställer på språkkunskapen.

I och med att undervisningen i läroämnena blir mera abstrakt, behövs också färdigheter att producera och förstå svårare faktatexter samt förmåga att diskutera om svårare ämnen. Språkriktigheten ska också ägnas allt större uppmärksamhet. Utvecklingen av språkbadsspråket/ målspråket ska stödjas och följas upp.

Undervisning i övriga läroämnen på språkbadsspråket/målspråket

Undervisning i olika läroämnen på språkbadsspråket/målspråket förutsätter att läraren antar ett språkmedvetet och språkpedagogiskt perspektiv och behärskar språket tillräckligt bra. Det behövs gemensam diskussion om hurdana språkkonventioner och texter som kännetecknar de enskilda läroämnena. Utgående från det ska språkliga mål ställas upp för de olika läroämnena. Undervisningen ska vara åskådlig och konkret och präglas av elevcentrerade arbetssätt och kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att använda språkbadsspråket/målspråket för att tillägna sig innehållet i olika läroämnen. Målet är att eleverna samtidigt är både språkinlärare och språkanvändare. Eleverna ska få stöd både av läraren och av varandra för att producera språkbadsspråket/målspråket.

Undervisning i övriga läroämnen på skolans undervisningsspråk

Man ska kontrollera att elevernas hantering av begrepp samt förmåga att förstå och producera texter på modersmålet utvecklas och motsvarar åldern också i undervisningen i andra läroämnen. Också i undervisning som ges på skolans undervisningsspråk förutsätts ett språkmedvetet och språkpedagogiskt perspektiv.

Uppföljning och bedömning inom undervisning på två språk

Bedömningen ska ge läraren, eleven och vårdnadshavaren mångsidig respons om hur eleverna behärskar ämnet och hur språkkunskapen utvecklas i relation till undervisningens mål. Utvecklingen av elevens språkkunskaper i bägge språken ska följas upp i de olika läroämnena, både genom samarbete mellan lärarna och med hjälp av elevernas utvärdering av sig själva och varandra. Här kan till exempel verktyget Europeisk språkportfolio användas.

Bedömningen i de olika läroämnen ska följa de allmänna bedömningsgrunderna för den grundläggande utbildningen, oberoende av på vilket språk läroämnena undervisats. Bedömningen ska också ta hänsyn till hur det språk som är specifikt för läroämnet har utvecklats i relation till de språkliga mål som fastställts i den lokala läroplanen.

I slutbedömningen i den grundläggande utbildningen ska kunskaperna i språkbadsspråket eller målspråket bedömas enligt kriterierna för slutbedömningen i A1språket. Avsikten är att säkerställa likabehandling av eleverna med tanke på ansökan till studier på andra stadiet. Bedömningen genomförs i mån av möjlighet genom samarbete mellan lärarna som undervisar i de olika läroämnena. I samband med avgångsbetyget kan eleven få en bilaga med uppgifter om att eleven deltagit i språkbad eller annan undervisning på två språk.

Stöd för lärande och skolgång i undervisning på två språk

En elev som har svårigheter att delta i undervisningen eller att klara sina studier har rätt att få stöd för lärande och skolgång. Genom undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande ska man sträva till att möta elevens behov av stöd för lärande och skolgång. Som ett tillägg ska gruppspecifika stödformer erbjudas, såsom allmän stödundervisning, stödundervisning i undervisningsspråket och undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning.

Om ovan nämnda former av stöd inte räcker till för att möta elevens behov av stöd, har eleven även rätt till elevspecifika stödåtgärder. Stödet ges enligt inkluderande principer i första hand i elevens egen undervisningsgrupp.

Elevens tvåspråkiga språkutveckling ska beaktas i ordnandet av stödet och man ska överväga på vilket språk stödet kan ges.

10.1.1 Omfattande undervisning på två språk

Tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken

Med tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken avses här ett program som börjar tidigast när barnet är tre år och senast när förskoleundervisningen börjar och pågår till slutet av den grundläggande utbildningen, och där en del av undervisningen ordnas på skolans egentliga undervisningsspråk och en del på det andra inhemska språket eller samiska. Språket i fråga kallas här språkbadsspråk. Språkbadsundervisningen är i regel avsedd för barn som inte har ifrågavarande språk som modersmål.

I tidigt fullständigt språkbad ska andelen undervisning som ges på språkbadsspråket utgöra minst 50 % av hela programmet så att andelen i småbarnspedagogik och förskoleundervisning är närmare 100 %, i

årskurserna 1–2 cirka 90 %, i årskurserna 3–4 cirka 70 % och i årskurserna 5 9 i medeltal 50 %. Andelen beräknas utifrån årskursens totala timantal.

Målet är att under hela den grundläggande utbildningen undervisa alla läroämnen på både språkbadsspråket och skolans undervisningsspråk, dock inte på båda språken samtidigt. Lärarna ska vara språkmodeller antingen för skolans undervisningsspråk eller för språkbadsspråket. Läraren ska ha en enspråkig roll i språkbadsgruppen. Byte av undervisningsspråk innebär med andra ord även byte av lärare. Undervisningsmaterialet ska vara på samma språk som undervisningen. Det är viktigt att eleven utvecklar tillräckliga språkkunskaper för att kunna uppnå målen i de olika läroämnena. I språkbadsundervisningen ska båda inhemska språken användas för att fördjupa elevernas kulturella identitet. Utöver de inhemska språken ska också mötet med andra språk och kulturer stödjas för att på ett positivt sätt stärka elevens språkigt och kulturellt mångskiftande identitet.

Läroämnet modersmål och litteratur och språkbadsspråket har delvis gemensamma mål och innehåll. Läroplanerna för modersmål och litteratur och språkbadsspråket ska utarbetas genom samarbete mellan lärarna så att samtliga innehåll i modersmål och litteratur beaktas och så att målen kan nås. Man kan iaktta en överföringseffekt mellan undervisningen i modersmål och litteratur och undervisningen på språkbadsspråket, i synnerhet om timantalet i språkbadsspråket är stort och undervisningen inleds tidigt. Undervisningen i läsning och skrivning i årskurserna 1 2 ska genomföras enbart på språkbadsspråket. För att stödja utvecklingen av språkbadsspråket, ska eleverna få tillräcklig undervisning på språkbadsspråket i både läsämnen och konst och färdighetsämnen. Överföringseffekten varierar beroende på innehållsområde. Innehållet kan planeras utgående från modersmålsinriktade lärokurser eller lärokurser i svenska/finska för invandrare.

Annan omfattande undervisning på två språk

I annan omfattande undervisning på två språk används förutom skolans undervisningsspråk också ett eller flera andra språk. Det andra språk som används i undervisningen kallas här målspråk.

Med annan omfattande undervisning på två språk avses undervisning, där minst 25 % av undervisningen i den grundläggande utbildningens hela lärokurs ordnas på målspråket. Andelen beräknas utifrån timantalet i de årskurser, där den omfattande undervisningen på två språk genomförs. Den omfattande undervisningen på två språk kan inledas redan i förskolan och pågå under hela, eller endast en del av den grundläggande utbildningen.

Eleverna som deltar i omfattande undervisning på två språk kan ha mycket olika språkbakgrund. För vissa elever är inget av undervisningsspråken modersmål. En del elever flyttar till Finland och inleder den grundläggande utbildningen i ett så sent skede att de har svårt att tillägna sig lärostoffet på svenska/finska. Om sådana elever av någon orsak inte kan hänvisas till förberedande undervisning, ska de erbjudas andra stödåtgärder (se avsnittet Stöd för lärande och skolgång).

Elever, vars modersmål är något annat än skolans undervisningsspråk, studerar oftast enligt lärokursen svenska/finska som andraspråk. Det är viktigt att fästa vikt vid hur elevernas språkkunskaper utvecklas, i synnerhet om andelen undervisning på målspråket är stor.

När läroplanen utarbetas är det skäl att fundera på vilka läroämnen eller innehåll som det är förnuftigt att undervisa på målspråket. Man ska också överväga om en del av innehållet i läroämnena är sådant som uttryckligen skulle förutsätta undervisning på svenska eller finska för att eleven ska få sådana färdigheter som behövs i det finländska samhället.

Ifall andelen undervisning på målspråket är stor, måste man se till att eleverna utvecklar god förmåga att hantera begrepp samt att förstå och producera krävande faktatexter på svenska/finska också i undervisningen i de olika läroämnena.

Undervisningen på två språk ska ordnas så att alla elever kan få behörighet för fortsatta studier på andra stadiet.

I skolor som ordnar undervisning på två eller flera språk är ofta mångfalden av språk och kulturer stor, både bland eleverna och bland skolans personal. Det här ger goda möjligheter att lyfta fram språk och kulturer i skolans vardag, utveckla förmågan att möta olika kulturer och främja flerspråkighet. Samtidigt innebär det en utmaning för skolan att kunna stödja varje elevs flerspråkiga och mångbottnade kulturella identitet på ett positivt sätt.

11 Valfrihet i den grundläggande utbildningen

Det allmänna målet för de valfria studierna i den grundläggande utbildningen är att fördjupa lärandet, bredda studierna och förbättra förutsättningarna för fortsatta studier. De valfria studierna ger eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper utifrån sina egna intressen. Valfriheten stödjer studiemotivationen och utvecklar förmågan att välja.

11.1 Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen

I statsrådets förordning fastställs ett minimiantal timmar gemensam undervisning för varje konst- och färdighetsämne (musik, bildkonst, slöjd, gymnastik, huslig ekonomi) i årskurs 1–6 och 7–9. Konst- och färdighetsämnena anvisas i årskurs 1–6 ytterligare sammanlagt sex årsveckotimmar och i årskurs 7–9 sammanlagt fem årsveckotimmar, som i timfördelningen går under namnet valfria konst- och färdighetsämnen. Utbildningsanordnaren beslutar om användningen av de valfria timmarna.

De årsveckotimmar som anvisats valfria konst- och färdighetsämnen kan i den lokala läroplanen fördelas mellan musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Alternativt kan årsveckotimmar eller en del av dem erbjudas så att eleverna har möjlighet att välja. Valfria timmar kan användas för att ordna intensifierad undervisning ifall man i den lokala läroplanen betonar vissa konst- och färdighetsämnen eller ämneshelheter som består av dessa.

Lärokurserna i konst- och färdighetsämnen består av minimiantalet timmar i läroämnet och möjliga timmar i valfria konst- och färdighetsämnen. De valfria konst- och färdighetsämnena bedöms som en del av lärokurserna i den gemensamma undervisningen i konst- och färdighetsämnen och bedöms således inte separat i betyg som används i den grundläggande utbildningen. (Utbildningsstyrelsens ändring 24.4.2017)

11.2 Valfria ämnen

Syftet med de valfria ämnena är att fördjupa och bredda elevens kunskaper enligt elevens val. Det sammanlagda antalet årsveckotimmar för de valfria ämnena i årskurs 1–9 är minst nio. Som valfria ämnen kan utbildningsanordnaren erbjuda fördjupande och tillämpade ämnen eller ämneshelheter som består av flera läroämnen och som lämpar sig för den grundläggande utbildningen och stöder dess mål. De valfria ämnena ska främja de mål som fastställts för den grundläggande utbildningen. Fördjupade valfria lärokurser ska fördjupa och/eller bredda målen och innehållet i de gemensamma läroämnena. Tillämpade valfria ämnen kan innehålla element från flera olika läroämnen eller från mångsidig kompetens. Tillämpade valfria ämnen bidrar till att främja samarbetet mellan läroämnena, till exempel inom konst- och färdighetsämnen, informations- och kommunikationsteknik, konsument- och ekonomikunskap, global fostran och studier i drama.

Utbildningsanordnaren beslutar vilka valfria ämnen som erbjuds. Utbildningsanordnaren ska vid beslut om utbud av valfria ämnen och bedömning av dem beakta grunderna för antagning av studerande till andra stadiet.

I timfördelningen som fastställs i statsrådets förordning reserveras nio årsveckotimmar för valfria ämnen i årskurs 1–9. Ifall minimiantalet årsveckotimmar (225 åvt) enligt förordningen om grundläggande utbildning överskrids i den timfördelning som utbildningsanordnaren godkänt, kan det överskridande antalet timmar också innehålla valfria ämnen. De årsveckotimmar som anvisats för de valfria ämnena kan användas för ordnandet av intensifierad undervisning.

11.3 Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk

För de främmande språkens del fastställer grunderna för läroplanen målen och det centrala innehållet för de frivilliga och valfria språk som undervisas som A2- och B2-språk. Om eventuella andra valfria språk och om målen och innehållet i dem bestäms i den lokala läroplanen.

Undervisningen i det frivilliga A-språket (A2-språket) ska omfatta minst 12 årsveckotimmar. För anordnandet av undervisningen kan användas de årsveckotimmar som reserverats för valfria studier och de årsveckotimmar som överstiger minimitimantalet för grundläggande utbildning. Ifall A2-språket är det andra inhemska språket används de årsveckotimmar som reserverats för B1-språket. Det frivilliga A-språkets årsveckotimmar fördelas på årskurserna på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Målen och kriterierna för slutbedömningen är de samma som i det för alla gemensamma A-språket.

Undervisningen i det frivilliga B-språket (B2-språk) ska omfatta minst fyra årsveckotimmar.

11.4 Utvärdering av de valfria ämnena

Hur de valfria ämnena utvärderas beskrivs utförligare i kapitel 6.

De valfria timmarna inom konst- och färdighetsämnena är en del av den gemensamma undervisningen av konst- och färdighetsämnen och de bedöms som en del av den här undervisningen. För de

övriga/fördjupande/tillämpande tillvalsämnena som bildar en enhetlig lärokurs på minst två årsveckotimmar antecknas ett siffervitsord på betyget.

11.5 Undervisning av de valfria ämnena i Sibbo

I Sibbo vill man betona ett mångsidigt utbud som sträcker sig över flera läroämnen och främjar samarbetet dem emellan samt samarbetet mellan lärare. I Sibbo har man velat satsa på de valfria ämnena och därför finns det i kommunens skolor i årskurserna 7–9 andra/fördjupade valfria ämnen omfattande 9 årsveckotimmar, vilket är 3 timmar mer än det nationella minimikravet.
Syftet med de valfria ämnena är att fördjupa och bredda elevens kunskaper enligt elevens val. I planering av dessa ska elevernas intressen beaktas. Även lärarnas styrkor och intressen kan påverka urvalet av ämnena.

Skolorna beskriver i sina läsårsplaner valfria konst- och färdighetsämnena samt de andra valfria ämnena. Skolorna beskriver för vilka årskurser vilka ämnen erbjuds. Även mål och innehåll samt eventuella särdrag angående lärmiljöer, arbetssätt, stöd och handledning bör framgå i den skolvisa läsårsplanen. Även de frivilliga och valfria lärokurserna i främmande språk bör framgå i den skolvisa läsårsplanen.

De lärare som undervisar i ett valfritt ämne ansvarar för att eleverna och vårdnadshavarna får information om målen, innehållet samt bedömningskriterier.

I Sibbo har man beslutat att fördela de valfria ämnena på följande sätt:

Årskurs	Valfria konst- och färdighetsämnen (åvt)	Andra fördjupade och tillämpade valfria studier (åvt)
3	2	-
4	-	1
5	2	1
6	2	1
7	1*	1
8	2	4
9	2	4

* I årskurs 7 binds timmen för slöjdundervisning.

De frivilliga A2- och B2-språken har integrerats i tillvalsämnena.

I den svenskspråkiga skolan för årskurserna 7–9 har man fattat beslut om att de valbara konst- och färdighetsämnena och övriga valfria tillval fördelas enligt schemat nedan i de olika årskurserna.

Tillvalsämnena fördelas i den svenskspråkiga skolan (årskurserna 7–9) enligt följande:

Eleven väljer				
	åk 7	åk 8	åk 9	Tillsammans
Konst- och färdighetsämnen	1 slöjd	2	2	5
		1 långt	1 långt	

Fördjupade / Övriga tillvalsämnen		5	4	9
Tillsammans	1	7	6	14

Eleven studerar de långa valfriaämen under hela årskurserna 8 och 9.

De enskilda skolorna har möjlighet att justera den i utskottet fastslagna timfördelningen för den egna skolan, dock så att det totala antalet årsveckotimmar i de olika årskurserna och ämnena inte förändras. Skolorna kan avvika från det antal årsveckotimmar för tillvalsämnen som här meddelats, men ändå så att det totala timantalet för tillvalsämnena under årskurshelheterna (åk 3–6 och åk 7–9) inte avviker från det timantal som angetts i tabellerna. I årskurserna 3–6 ska alltså ingå totalt 6 årsveckotimmar av valfria konst- och färdighetsämnen och 3 årsveckotimmar av övriga tillvalsämnen, som också kan vara konst- och färdighetsämnen. I årskurserna 7–9 ska alltså ingå totalt 5 årsveckotimmar av valfria konst- och färdighetsämnen och 9 årsveckotimmar av övriga/fördjupande/tillämpande tillvalsämnen, som också kan vara konst- och färdighetsämnen. Avvikelserna i skolornas timantal inskrivs i läsårsplanerna.